

แผนการจัดการเรียนรู้
วิชา ท๓๓๑๐๑ ภาษาไทย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

นายสมศักดิ์ ปานเพชร

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
โรงเรียนสตรีศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

โครงสร้างรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

รหัสวิชา ท๓๓๑๐๑ ภาษาไทย

จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต เวลา ๑๒ ชั่วโมง

หลักสูตร ☒ รายวิชาพื้นฐาน ☐ รายวิชาเพิ่มเติม

คุณครูผู้รับผิดชอบรายวิชาและคุณครูผู้สอน นายสมศักดิ์ ปานเพชร

ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

จุดมุ่งหมายรายวิชา

เพื่อให้นักเรียน

๑. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้องและเข้าใจ ตีความ แปลความ และขยายความเรื่องที่อ่านได้ วิเคราะห์วิจารณ์เรื่องที่อ่าน แสดงความคิดเห็นโต้แย้งและเสนอแนะความคิดใหม่จากการอ่านอย่างมีเหตุผล คาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่าน เขียนกรอบแนวคิด ผังความคิด บันทึทัก และเขียนรายงานจากสิ่งที่อ่าน สังเคราะห์ ประเมินค่า และนำความรู้ความคิดจากการอ่านมาพัฒนาตน พัฒนาการเรียน และพัฒนาความรู้ทางอาชีพ และนำความรู้ความคิดไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต มีมารยาทและมีนิสัยรักการอ่าน

๒. เขียนสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ โดยใช้ภาษาได้ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ แต่งคำประพันธ์ร้อยกรองได้ถูกต้องตามรูปแบบและเนื้อหา แสดงแนวคิดเชิงสร้างสรรค์โดยใช้โวหารต่าง ๆ เขียนบันทึกรายงานการศึกษา ค้นคว้าตามหลักการเขียนเชิงวิชาการ ใช้ข้อมูลสารสนเทศในการอ้างอิง ผลิตผลงานของตนเองในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งสารคดีและบันเทิงคดี รวมทั้งประเมินงานเขียนของผู้อื่นและนำมาพัฒนางานเขียนของตนเอง

๓. ตั้งคำถามและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู มีวิจารณญาณในการเลือกเรื่องที่ฟังและดู วัตถุประสงค์ แนวคิด การใช้ภาษา ความน่าเชื่อถือของเรื่องที่ฟังและดู ประเมินสิ่งที่ฟังและดูแล้วนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต มีทักษะการพูดในโอกาสต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยใช้ภาษาที่ถูกต้อง พูดแสดงทรรศนะโต้แย้ง โน้มน้าว และเสนอแนวคิดใหม่อย่างมีเหตุผล รวมทั้งมีมารยาทในการฟัง ดู และพูด

๔. เข้าใจธรรมชาติของภาษา อิทธิพลของภาษา และลักษณะของภาษาไทย ใช้คำและกลุ่มคำสร้างประโยคได้ตรงตามวัตถุประสงค์และใช้คำราชาศัพท์และคำราชาศัพท์ได้ถูกต้องตามระดับของภาษา วิเคราะห์หลักการสร้างคำในภาษาไทย อิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทยและภาษาถิ่น วิเคราะห์และประเมินการใช้ภาษาจากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

๕. วิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์วรรณคดีเบื้องต้น รู้และเข้าใจลักษณะเด่นของวรรณคดี ภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมพื้นบ้าน เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีไทย ประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ และนำข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

คำอธิบายรายวิชา

รายวิชา ภาษาไทย (สาระภาษาไทย)
 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
 จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต เวลา ๔๐ ชั่วโมง/ภาคเรียน

รหัสวิชา ท๓๓๑๐๑
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
 ภาคเรียนที่ ๑

ศึกษาหลักการอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและร้อยกรองได้อย่างเสนาะและถูกต้อง ตีความ ขยายความ วิเคราะห์ ประเมินค่า วรรณคดี สารคดี บทความ เรื่องสั้น จากเรื่องที่กำหนดให้และเรื่องที่สนใจจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ นำความรู้ไปพัฒนาคน และแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน มีมารยาทและมีนิสัยรักการอ่าน เขียนสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ โดยใช้ภาษาได้ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ ย่อความจากสื่อที่มีรูปแบบและเนื้อหาที่หลากหลาย เขียนเรียงความแสดงแนวคิดเชิงสร้างสรรค์โดยใช้โวหารต่าง ๆ เขียนบันทึกรายงานการศึกษาค้นคว้าตามหลักการเขียนเชิงวิชาการ ใช้ข้อมูลสารสนเทศอ้างอิง ผลงานของตนเองในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งสารคดีและบันเทิงคดี รวมทั้งประเมินงานผู้อื่นและนำมาพัฒนางานเขียนของตนเอง แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง ดู มีวิจารณญาณ ในการเลือกเรื่องที่ฟังและดู วิเคราะห์หัวข้อประสงค์ แนวคิด การใช้ภาษา ความน่าเชื่อถือของเรื่องที่ฟังและดู ประเมินในสิ่งที่ฟังและดู แล้วนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต มีทักษะในการพูดในโอกาสต่าง ๆ โดยใช้ภาษาที่ถูกต้อง มีมารยาทในการเขียนและการฟัง ดู และพูด เข้าใจธรรมชาติภาษา ลักษณะของภาษาไทย ใช้คำ กลุ่มคำ และรูปลักษณะของประโยคได้ถูกต้อง แต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ห่อโคลง ใช้คำได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ ใช้คำราชาศัพท์ และคำสุภาพได้อย่างถูกต้อง เข้าใจภาษาถิ่น วิเคราะห์และประเมินการใช้ภาษาจากการศึกษาวรรณคดี วรรณกรรมท้องถิ่น วิเคราะห์ ประเมินค่าด้านวรรณศิลป์ ด้านสังคม ท้องถิ่นและบอกคุณค่าของบทที่ท่องและบทร้อยกรองอื่น ๆ ที่สนใจ

โดยใช้กระบวนการอ่าน กระบวนการเขียน กระบวนการสื่อสาร กระบวนการคิด กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะ กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ กระบวนการจัดการความรู้ กระบวนการสังเกต การบูรณาการ

เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง มีทักษะทางภาษาทางการสื่อสาร มรสมรรถนะสำคัญ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักปฏิบัติในการเรียนรู้ มีมารยาทในการอ่าน การเขียน การพูดและการดู มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน เห็นคุณค่าของภาษาไทยอันเป็นมรดกของชาติและภาคภูมิใจในความเป็นไทย

ตัวชี้วัด

- ท ๑.๑ ม.๑.๑/๑ , ม.๑.๑/๒ , ม.๑.๑/๓ , ม.๑.๑/๔ , ม.๑.๑/๗ , ม.๑.๑/๘ , ม.๑.๑/๙
 ท ๒.๑ ม.๒.๑/๑ , ม.๒.๑/๒ , ม.๒.๑/๓ , ม.๒.๑/๔ , ม.๒.๑/๖ , ม.๒.๑/๗ , ม.๒.๑/๘
 ท ๓.๑ ม.๓.๑/๑ , ม.๓.๑/๒ , ม.๓.๑/๖
 ท ๔.๑ ม.๔.๑/๑ , ม.๔.๑/๓ , ม.๔.๑/๔ , ม.๔.๑/๕
 ท ๕.๑ ม.๕.๑/๑ , ม.๕.๑/๒ , ม.๕.๑/๓ , ม.๕.๑/๕ , ม.๕.๑/๖

รวมทั้งหมด ๒๖ ตัวชี้วัด

ตารางกำหนดการจัดการเรียนรู้

ตารางกำหนดการเรียนรู้ รายวิชาภาษาไทย พ๓๓๑๐๑

หน่วยที่/ ชื่อหน่วย การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	กลุ่มสาระ การเรียนรู้	สาระสำคัญ/ ความคิด รวบยอด	ชิ้นงาน/ ภาระงาน	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
กาพย์เห่เรือ ลือเรื่อง รุ่งเรือง อารยธรรม	ท๑.๑	ภาษาไทย	-การอ่านออกเสียง ร้อยกรอง -การท่องอาขยาน -การแต่งคำ ประพันธ์ กาพย์ห่อโคลง -การเขียน เรียงความเกี่ยวกับ โลกจินตนาการ -ธรรมชาติของ ภาษาพลังและ อิทธิพลของภาษา -อิทธิพลภาษา ต่างประเทศใน ภาษาไทย -วิเคราะห์แนวคิด การใช้ภาษาและ ความน่าเชื่อถือจาก เรื่องที่ฟังและดู อย่างมีเหตุผล -การวิเคราะห์และ ประเมินคุณค่าด้าน วรรณศิลป์ของ วรรณกรรม	-ท่องอาขยาน ที่กำหนดให้ -บทร้อยกรอง กาพย์ห่อโคลง -เรียงความ ตาม จินตนาการ -วิเคราะห์ แนวคิดและ ประเมิน คุณค่าจาก เรื่องที่ฟัง หรือดู -วิเคราะห์และ ประเมิน คุณค่าด้าน วรรณศิลป์ เรื่องที่อ่าน	๑๒ ชั่วโมง	๑๐/๗ (ปรับตาม ความ เหมาะสม)

เกณฑ์ประเมินคุณภาพชิ้นงาน

ระดับ ๔ หมายถึง ดีมาก

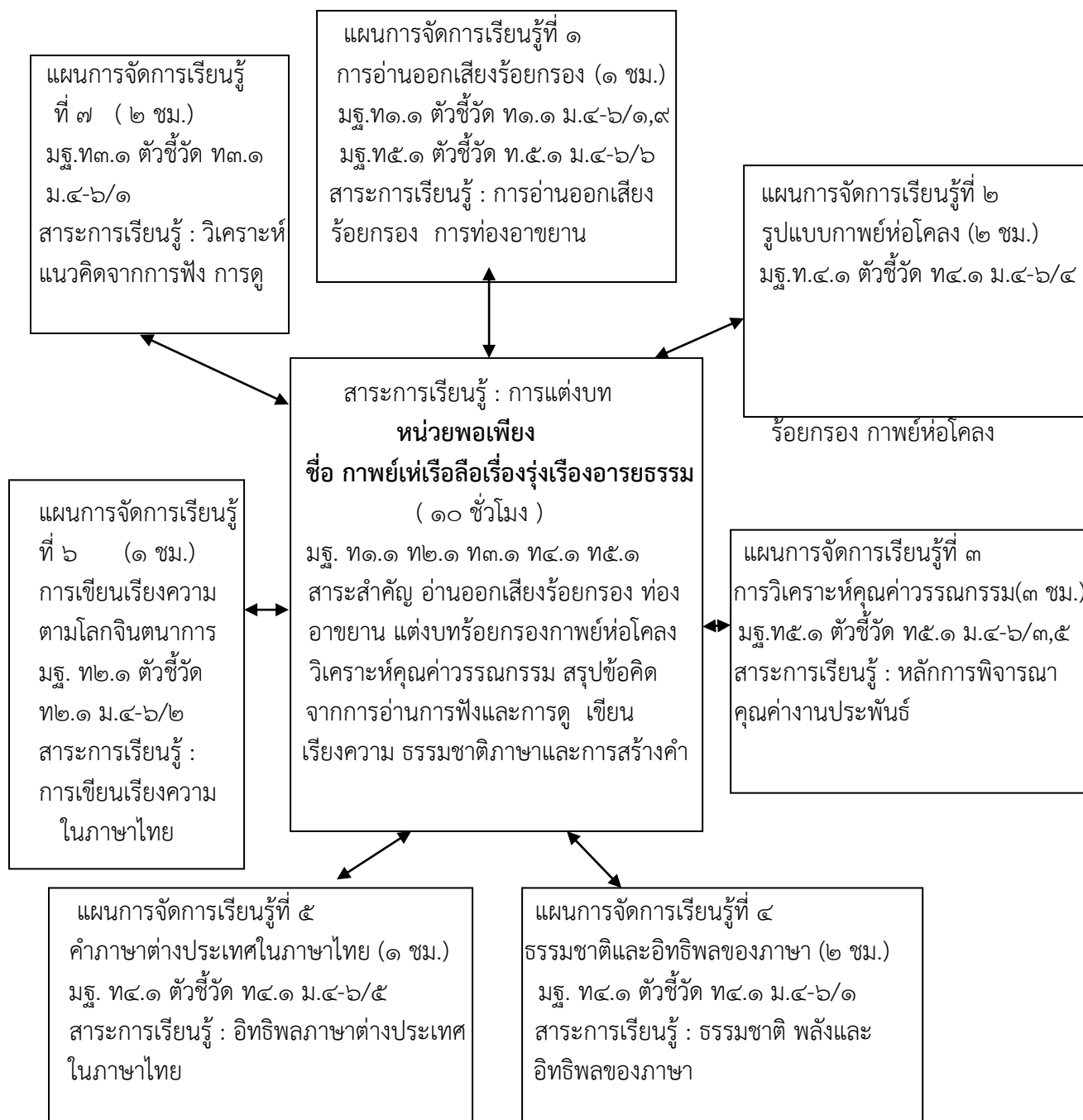
ระดับ ๓ หมายถึง ดี

ระดับ ๒ หมายถึง พอใช้

ระดับ ๑ หมายถึง ปรับปรุง

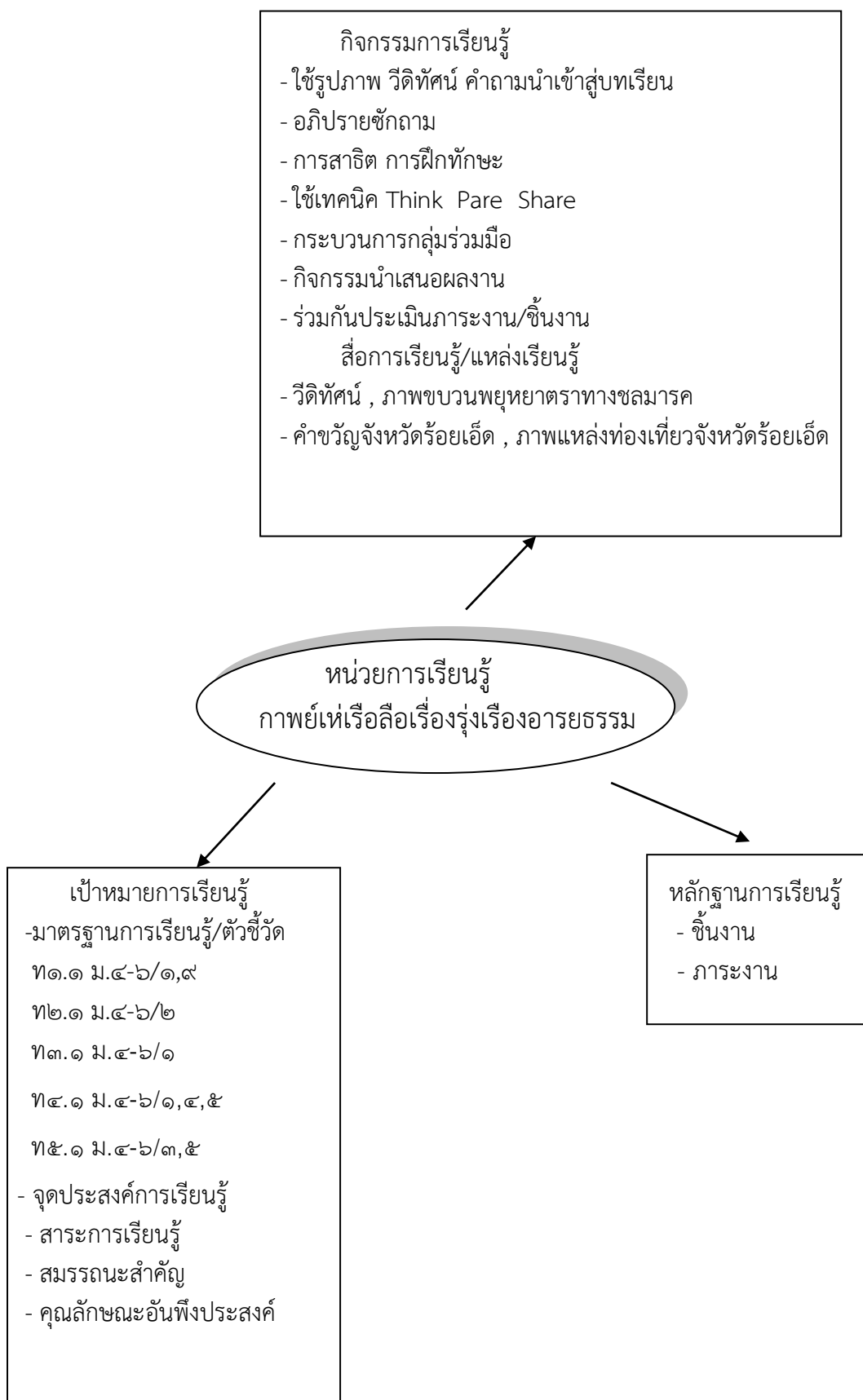
เกณฑ์การผ่าน นักเรียนผ่านเกณฑ์ระดับ ๒ ขึ้นไป

ผังภาพที่ ๑ ผังวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ “เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง”
ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ภาพยนตร์เทเรลลือเรื่องรุ่งเรืองอารยธรรม

ชิ้นงาน/ภาระงาน	สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
๑. ท่องอาขยานตามที่กำหนด	๑. ความสามารถในการสื่อสาร	๑. ใฝ่เรียนรู้
๒. แต่งคำประพันธ์ภาพทอล์คโชว์	๒. ความสามารถในการคิด	๒. รักความเป็นไทย
๓. เขียนเรียงความตามจินตนาการ	๓. ความสามารถในการแก้ปัญหา	๓. มุ่งมั่นในการทำงาน

ผังภาพที่ ๒ ผังแสดงการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (BWD)
หน่วยการเรียนรู้ ภาพยนตร์เรื่องล้อเรื่องรุ่งเรืองอารยธรรม

โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้

๑. หน่วยการเรียนรู้ “กาพย์เห่เรือลือเรื่องรุ่งเรืองอารยธรรม”

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๑๒ ชั่วโมง

๒. มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ท๑.๑ ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

ท๑.๑ ม.๔-๖/๑ อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้อย่างถูกต้อง ไพเราะและเหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน

ท๑.๑ ม.๔-๖/๔ มีมารยาทการอ่าน

มาตรฐาน ท๒.๑ ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ท๒.๑ ม.๔-๖/๒ เขียนเรียงความ

มาตรฐาน ท๓.๑ สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึก ในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ท๓.๑ ม.๔-๖/๑ สรุปแนวคิดและแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังและดู

มาตรฐาน ท๔.๑ เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ท๔.๑ ม.๔-๖/๑ อธิบายธรรมชาติของภาษา พลังของภาษา และลักษณะของภาษา

ท๔.๑ ม.๔-๖/๔ แต่งบทร้อยกรอง

ท๔.๑ ม.๔-๖/๕ วิเคราะห์อิทธิพลของภาษาต่างประเทศและภาษาถิ่น

มาตรฐาน ท๕.๑ เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจักษ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ท๕.๑ ม.๔-๖/๓ วิเคราะห์ประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

ท๕.๑ ม.๔-๖/๕ รวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้านและอธิบายภูมิปัญญาทางภาษา

๓. สาระสำคัญ / ความคิดรวบยอด

ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการอ่านออกเสียงร้อยกรองประเภทกาพย์ห่อโคลง หลักการท่องอาขยานศึกษารูปแบบคำประพันธ์กาพย์ห่อโคลง และสามารถสร้างสรรค์ผลงานบทร้อยกรองตามที่กำหนดได้ เขียนเรียงความตามจินตนาการได้อย่างเหมาะสมทั้งด้านสาระเนื้อหาการใช้ถ้อยคำ ประเมินงานเขียนของผู้อื่นแล้วนำมาพัฒนางานเขียนของตนเอง พูดแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังหรือดูได้อย่างมีหลักการ อ่านกาพย์เห่เรือแล้ววิเคราะห์ สังเคราะห์ในด้านเนื้อหาวัฒนธรรมนำข้อคิดมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน อธิบายธรรมชาติและอิทธิพลของภาษา ทั้งภาษาถิ่นและภาษาต่างประเทศที่มีอิทธิพลต่อภาษาไทย

๔. สาระการเรียนรู้

- การอ่านออกเสียงบทร้อยกรอง ผู้อ่านต้องรู้จักฉันทลักษณ์ของคำประพันธ์ในแต่ละประเภท การอ่านบทร้อยกรองต้องออกเสียงเป็นทำนองเสนาะให้ถูกต้องตามคำประพันธ์ และยังต้องแปลความ ตีความ และสรุปความในบทที่อ่านได้อย่างถูกต้อง

- การท่องเที่ยวอาขยานเป็นการปลูกฝังผู้เรียนให้เกิดความภาคภูมิใจในบวรร้อยกรองของไทย ผู้ท่องได้ซึมซับความไพเราะความงดงามทางภาษา รวมทั้งแสดงถึงความเจริญทางวัฒนธรรมทางความงามทางภาษา รวมทั้งแสดงถึงความเจริญด้านวัฒนธรรมทางภาษา

- การศึกษารูปแบบของบวรร้อยกรอง ทำให้รู้ถึงความงามและอัจฉริยภาพของไทย การแต่งบวรร้อยกรองเป็นการแสดงความสามารถในด้านการใช้ภาษาการเลือกสรรถ้อยคำและสืบทอดวัฒนธรรมทางภาษา

- การวิเคราะห์คุณค่า วิถีไทยในวรรณกรรมและวรรณคดีที่อ่าน

- การสังเคราะห์ข้อคิดจากการอ่านวรรณกรรมเป็นการสะท้อนถึงพฤติกรรมของตัวละครและเหตุการณ์ของสังคมในยุคสมัยของวรรณกรรมและวรรณคดีเรื่องนั้น ซึ่งแฝงคุณธรรมและข้อคิดคติเตือนใจให้กับผู้อ่าน

- การเขียนเรียงความเป็นการเขียนที่สังเคราะห์ความรู้ความคิดของผู้เขียนออกมาเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจ

- ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลง มีการสร้างคำใหม่ในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการยืมคำในภาษาต่างประเทศมาใช้

- การฟังและการดูเป็นการสื่อสารที่สำคัญในชีวิตประจำวัน ผู้ฟังและดูต้องมีหลักการมีการวิเคราะห์สังเคราะห์สารใช้วิจารณ์ญาณก่อนที่จะเชื่อถือหรือนำไปปฏิบัติ

๕. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

๕.๑ ความสามารถในการสื่อสาร

อ่านออกเสียงบวรร้อยกรอง ท่องอาขยาน อ่านแปลความสรุปความ จับใจความสำคัญ

เขียนเรียงความตามโลกจินตนาการ

ฟังและดูเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีวิจารณ์ญาณ

๕.๒ ความสามารถในการคิด

คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ

๕.๓ ความสามารถในการแก้ปัญหา

กิจกรรมกลุ่มร่วมมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

๕.๔ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

การร่วมมือในกิจกรรมกลุ่ม การหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ การสังเคราะห์ตัดสินใจ

๕.๕ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

การสืบค้นข้อมูล การใช้ทักษะทางสื่ออุปกรณ์เทคโนโลยี

๖. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๖.๑ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

เข้าร่วมกิจกรรมที่เทิดทูน สถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

๖.๒ ซื่อสัตย์สุจริต

มีความซื่อสัตย์ ปฏิบัติตนด้วยความรับผิดชอบ

๖.๓ มีวินัย

ปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีมารยาทที่ดีงาม

๖.๔ ใฝ่เรียนรู้

กระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรม รักการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้

๖.๕ อยู่อย่างพอเพียง

รู้จักวางแผน ประมาณตน คิด พูด ทำ อย่างมีเหตุผล

๖.๖ มุ่งมั่นในการทำงาน

ขยัน รับผิดชอบ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการทำงาน

๖.๗ รักความเป็นไทย

มีสัมมาคารวะ ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับบุคคลและกาลเทศะ รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทย

๖.๘ มีจิตสาธารณะ

มีมนุษยสัมพันธ์ ช่วยเหลือผู้อื่นตามโอกาสและความเหมาะสมกับความสามารถของตน

เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ด้วยความภาคภูมิใจ

๖.๙ มีความกตัญญู

ช่วยเหลือกิจกรรมในครอบครัว เชื่อฟังประพจน์ตนเป็นคนดีในครอบครัวและสังคม

๖.๑๐ รู้รักสามัคคี

ช่วยเหลือกิจกรรมในชุมชนและสังคม ให้ความร่วมมือกับหมู่คณะ

๗. ชิ้นงาน/ภาระงาน

๗.๑ ท่องอาขยานตามบทที่กำหนดให้

๗.๒ แต่งบทร้อยกรองกาพย์ห่อโคลง ตามหัวข้อคำขวัญจังหวัดร้อยเอ็ด

๗.๓ เขียนเรียงความตามจินตนาการ ๑ เรื่อง

๗.๔ สรุปแนวคิด ค่านิยม จากเรื่องที่ฟังและดู

๘. การวัดและประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ประเมินการท่องอาขยาน	แบบประเมินการท่องอาขยาน	ผ่านเกณฑ์การประเมิน ๗๐ % หรือผ่านระดับ ๒ ขึ้นไป
ประเมินการแต่งบทร้อยกรอง	แบบประเมินการแต่งคำประพันธ์	ผ่านเกณฑ์การประเมิน ๗๐ % หรือผ่านระดับ ๒ ขึ้นไป
ผลงานการเขียนเรียงความตาม จินตนาการ	แบบประเมินการเขียนเรียงความ	ผ่านเกณฑ์การประเมิน ๖๐ % หรือผ่านระดับ ๒ ขึ้นไป

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ทดสอบเรื่องกาพย์เห่เรือ	แบบทดสอบ	ผ่านเกณฑ์การประเมิน ๗๐ % หรือผ่านระดับ ๒ ขึ้นไป

๙. กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมที่ ๑ (๑ ชั่วโมง) เรื่อง การอ่านออกเสียงร้อยกรอง การท่องอาขยาน

ครูให้นักเรียนชมวีดิทัศน์ขบวนพยุหยาตราทางชลมารค ฟังการเห่เรือ เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน สนทนาซักถามถึงรูปแบบคำประพันธ์โคลงสี่สุภาพ กาพย์ยานี๑๑ กาพย์ห่อโคลง นักเรียนฝึกทดลองอ่านเป็นทำนองเสนาะ มอบหมายให้นักเรียนฝึกท่องอาขยานบทเห่ชมเรือกับเพื่อนนักเรียนเป็นเวลา ๑ เดือน แล้วมาท่องกับครู โดยใช้เกณฑ์ให้คะแนนแบบประเมินตามสภาพจริง

กิจกรรมที่ ๒ (๒ ชั่วโมง) เรื่อง การแต่งคำประพันธ์

ครูให้นักเรียนทำกิจกรรม แบ่งกลุ่มย่อยส่งตัวแทนมาเขียนแผนภูมิฉันทลักษณ์โคลงสี่สุภาพ และ กาพย์ยานี ๑๑ อภิปรายถึงลักษณะของกาพย์ห่อโคลง แต่ละกลุ่มช่วยกันแต่งร้อยกรองตามที่กำหนดในชั้นเรียน มอบหมายงานให้ทุกกลุ่มแต่งกาพย์ห่อโคลงตามคำขวัญจังหวัดร้อยเอ็ด แล้วนำเสนอจัดทำเป็นรูปเล่มพร้อมภาพประกอบ ครูประเมินผลตามสภาพจริงโดยการสังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินตามสภาพจริง

กิจกรรมที่ ๓ (๓ ชั่วโมง) เรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าวรรณกรรม

ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมดังนี้ ศึกษาใบความรู้เรื่องการพิจารณาคุณค่างานประพันธ์ ศึกษาเนื้อเรื่อง ภาพยนตร์หรือ ของเจ้าธรรมธิเบศร แต่ละกลุ่มวิเคราะห์และสรุปคุณค่าจากเรื่องเรื่องที่อ่าน เป็นผังมโนทัศน์ ตัวแทนกลุ่มนำเสนอหน้าห้องเรียน ครูประเมินตามสภาพจริงโดยการสังเกตพฤติกรรมการทำกิจกรรมกลุ่ม และ ประเมินชิ้นงานของนักเรียนในแต่ละกลุ่ม โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินตามสภาพจริง

กิจกรรมที่ ๔ (๒ ชั่วโมง) เรื่อง ธรรมชาติและอิทธิพลของภาษา

ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมดังนี้ ศึกษาถ้อยคำความหมายของศัพท์จากเรื่องภาพยนตร์หรือ พร้อมทั้งร่วมกัน อภิปรายถึงภาษาที่มาจากคำศัพท์เหล่านั้น ศึกษาใบความรู้เรื่องธรรมชาติของภาษาและอิทธิพลของภาษา นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์และสรุปลักษณะของภาษาและอิทธิพลของภาษาในสังคมรวมทั้งในวิถีชีวิตประจำวัน ครูประเมินโดยการให้นักเรียนทำแบบทดสอบเรื่องธรรมชาติและอิทธิพลของภาษา

กิจกรรมที่ ๕ (๑ ชั่วโมง) เรื่อง คำและภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมดังนี้ ทบทวนเรื่องถ้อยคำจากกิจกรรมที่ผ่านมา ศึกษาค้นคว้าคำ ภาษาต่างประเทศที่นำมาใช้ในภาษาไทย วิเคราะห์ สรุปลักษณะสำคัญของแต่ละภาษารูปแบบการนำมาใช้ในการ ภาษาไทย เขียนคำศัพท์และบอกว่าเป็นภาษาใดลงสมุดส่งครูเพื่อประเมินผลงาน

กิจกรรมที่ ๖ (๑ ชั่วโมง) เรื่อง การเขียนเรียงความตามโลกจินตนาการ

ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมดังนี้ สนทนาซักถามถึงการดำรงชีวิตของคนสังคมไทยในอนาคต สรุป องค์ประกอบและหลักการเขียนเรียงความ ฝึกการเขียนคำนำ เนื้อเรื่องและบทสรุปของเรียงความ มอบหมาย ภาระงานให้นักเรียนเขียนเรียงความตามจินตนาการคนละ ๑ เรื่อง ความยาวประมาณ ๑ หน้ากระดาษ ลงสมุด นำส่งครูเพื่อประเมินตามเกณฑ์การประเมินการเขียนเรียงความ ครูยกย่องชมเชยและมอบรางวัลให้กับผลงาน นักเรียนที่เขียนได้ดี

กิจกรรมที่ ๗ (๒ ชั่วโมง) เรื่อง วิเคราะห์แนวคิดจากการฟังและดู

ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมดังนี้ ศึกษาหลักการฟังและและการดู ดูข่าวดูภาพปริศนาการกล่าวล่ำลือ เรื่องราวต่างๆ ในชีวิตประจำวัน การส่งข้อมูลในโลกออนไลน์ การใช้สมาร์ทโฟน ความน่าเชื่อถือของภาพและข่าว ต่างๆ ในยุคปัจจุบัน อภิปรายถึงข้อดีข้อเสียของการใช้สื่อสังคมออนไลน์นำเสนอหน้าชั้นเรียน มอบหมายให้ นักเรียนแต่ละกลุ่มไปรวบรวมภาพและเสียงที่ยังเป็นปริศนามานำเสนอและวิเคราะห์กันหน้าชั้นเรียน ครูประเมิน ตามสภาพจริงโดยสังเกตพฤติกรรมการทำงานการมีส่วนร่วมของนักเรียน

๑๐. สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้

- ๑๐.๑ วิกิทัศน์ขบวนพยุหยาตราทางชลมารค
- ๑๐.๒ ใบความรู้เรื่อง ธรรมชาติของภาษา
- ๑๐.๓ ใบความรู้เรื่อง การพิจารณาคุณค่างานประพันธ์
- ๑๐.๔ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน
- ๑๐.๕ หนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ของกระทรวงศึกษาธิการ
- ๑๐.๖ คำขวัญจังหวัดร้อยเอ็ด
- ๑๐.๗ ภาพปริศนา
- ๑๐.๘ หนังสือพิมพ์
- ๑๐.๙ อินเทอร์เน็ต
- ๑๐.๑๐ แบบทดสอบ

ภาคผนวก

- ภาคผนวก ก คำถามกระตุ้นความคิด เพื่อปลูกฝังหลักคิดพอเพียง
ภาคผนวก ข ตารางการเรียนรู้ตามสภาพจริง
ภาคผนวก ค ตารางวิเคราะห์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ภาคผนวก ก

คำถามกระตุ้นความคิด เพื่อปลูกฝังหลักเศรษฐกิจพอเพียง

- ๑) การอ่านบทร้อยกรองที่ดีควรมีลักษณะใด มีความสำคัญอย่างไรกับสังคมความเป็นไทย
- ๒) การท่องอาขยานมีประโยชน์ต่อการเรียนร้อยกรองหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ๓) ฉันทลักษณ์ของบทร้อยกรองคืออะไร ร้อยกรองแต่ละประเภทแตกต่างกันอย่างไร
- ๔) บทร้อยกรองสามารถแสดงถึงวัฒนธรรมทางภาษาได้หรือไม่ เพราะเหตุใด
- ๕) วรรณกรรม หมายถึงอะไร วรรณกรรมที่นักเรียนรู้จักมีอะไรยกตัวอย่างประกอบ ๕ เรื่อง
- ๖) การวิเคราะห์คุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรมควรวิเคราะห์ประเด็นใดบ้าง
- ๗) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณกรรมสามารถนำไปประยุกต์กับชีวิตเราได้หรือไม่ เพราะเหตุใด
- ๘) การเขียนเรียงความตามโลกจินตนาการเป็นการเขียนสร้างสรรค์เพราะอะไร
- ๙) หลักการเขียนเรียงความควรดำเนินการเป็นขั้นตอนอย่างไร
- ๑๐) ในยุคสังคมปัจจุบันเราควรเขียนเรียงความเกี่ยวกับเรื่องใดจึงจะเหมาะสม เพราะเหตุใด
- ๑๑) หลักในการฟัง การดู มีหลักการสำคัญอย่างไร
- ๑๒) ในสังคมปัจจุบันการฟัง การดู มีความสำคัญในชีวิตประจำวันหรือไม่ อย่างไร
- ๑๓) ภาษาเกิดขึ้นได้อย่างไร มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตอย่างไรบ้าง
- ๑๔) การรับภาษาอื่นมาใช้ปนกับภาษาไทยมีมาจากสาเหตุใด มีความจำเป็นหรือไม่เพราะเหตุใด
- ๑๕) เมื่อมีความรู้ความเข้าใจจากเรื่องที่เรียน “กาพย์เห่เรือ ลือเรื่องรุ่งเรืองอารยธรรม” สามารถสร้างภูมิคุ้มกันอย่างไรบ้าง

ภาคผนวก ข ตารางแสดงการประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริงของหน่วยการเรียนรู้
 ภาพยนตร์เรื่องล้อเรื่องรุ่งเรืองอารยธรรม

ประเมินอะไร	ประเมินอย่างไร			ผู้ประเมิน	เวลาประเมิน	สถานที่ประเมิน
	เครื่องมือ	วิธีประเมิน	เกณฑ์การผ่าน			
ความรู้ ความเข้าใจ -การอ่านออก เสียงร้อยกรอง -ฉันทลักษณ์ บทร้อยกรอง -การเขียน เรียงความ -การวิเคราะห์ คุณค่า วรรณกรรม -ธรรมชาติภาษา อธิพิลภาษา ต่างประเทศใน ภาษาไทย -การฟัง การดู	-แบบสังเกต -แบบทดสอบ -แบบประเมิน -ผลงาน แบบประเมิน ประเมินโดย เกณฑ์รูปิค	-สังเกต -ส่งผลงาน -ประเมิน -ทดสอบ	-ทำ แบบทดสอบ ถูกร้อยละ ๗๐ ขึ้นไป -ผ่านระดับ ๒ ขึ้นไป	ครู	-ก่อนเรียน -ระหว่าง เรียน -หลังเรียน	
๑.ทักษะการอ่าน ๒.ทักษะ การเขียน ๓.ทักษะการพูด การฟัง การดู ๔.ทักษะ การทำงานกลุ่ม ๕.ทักษะการคิด	สังเกต การนำเสนอ แบบสังเกต การทำงาน การประเมิน โดยใช้มิติ คุณภาพ(รูปิค)	ประเมินอ่าน ประเมิน ผลงาน การนำเสนอ ประเมินกลุ่ม ประเมิน ตนเอง,เพื่อน	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ ๗๐ ขึ้นไป หรือ ผ่านระดับ ๒ ขึ้นไป			
คุณลักษณะ อันพึงประสงค์						

ภาคผนวก ค ตารางการวิเคราะห์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนรู้
หน่วยการเรียนรู้ “กาพย์เห่เรือลือเรื่องรุ่งเรืองอารยธรรม”

๑. การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

๑.๑ ผู้สอนนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

หลักพอเพียง ประเด็น	พอประมาณ	มีเหตุผล	มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
เนื้อหา	ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ หลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย การนำหลักสูตรสู่การจัดการเรียนรู้ ในระดับชั้นเรียน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการอ่านออกเสียงร้อยกรอง การท่องอาขยาน หลักการเขียนเรียงความ ตามจินตนาการ ธรรมชาติของภาษาและอิทธิพล ของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย หลักการฟัง การดูให้มีวิจารณญาณ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อคิด คุณค่าในงานประพันธ์ เรื่อง กาพย์เห่เรือ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ ในชีวิตจริงให้เหมาะสมกับเวลา ในการจัดการเรียนรู้ ระดับชั้นและ ศักยภาพของนักเรียน ตาม มาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตร แกนกลางฯ พ.ศ. ๒๕๕๑	เพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ บูรณาการกับ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้นักเรียนมีความรู้และมี ความสามารถตามมาตรฐาน และตัวชี้วัดที่กำหนด	-วิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหา -ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ -เขียนแผนการจัด การเรียนรู้ -เตรียมสถานที่ สื่อ/แหล่ง การเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ -เตรียมข้อมูล ระดับผล การเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อ เป็นข้อมูลในการจัดกลุ่ม นักเรียน -เตรียมแบบประเมิน เกณฑ์ แบบทดสอบ แบบสังเกตและแบบ ประเมินชิ้นงานของ นักเรียน
เวลา	ใช้เวลา ๑๒ ชั่วโมงในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ ให้บรรลุ มาตรฐานและตัวชี้วัดที่กำหนดใน หน่วยการเรียนรู้	เพื่อจัดกิจกรรมตามแผนฯ ได้เรียบร้อยถูกต้องตามที่ กำหนด	ครูใช้เวลาได้คุ้มค่า เหมาะสมกับการจัด กิจกรรมตรงตามเวลา ที่กำหนด ไม่ส่งผลกระทบ ต่อครูและนักเรียน
วิธีการจัด กิจกรรม	จัดกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนที่ วางแผนไว้ในหน่วยการเรียนรู้ ใช้ ทักษะกระบวนการที่หลากหลาย ปฏิบัติ ใช้ทักษะทางภาษา กระบวนการอ่านกระบวนการเขียน	เพื่อให้นักเรียนทำกิจกรรม ตามขั้นตอน ตามหน่วย การเรียนรู้และแผนการจัด การเรียนรู้	

	กระบวนการคิดและกระบวนการ กลุ่มร่วมมือ		
แหล่งเรียนรู้	อินเทอร์เน็ต และห้องสมุดโรงเรียน และห้องสมุดตามกลุ่มสาระ การเรียนรู้	เพื่อสร้างความตระหนัก รักการค้นคว้าและวิธีเรียนรู้ ที่หลากหลาย	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ตรงตามมาตรฐานและ ตัวชี้วัดของหลักสูตร
สื่อ/อุปกรณ์	ครูและนักเรียนร่วมกันเตรียมสื่อ ใบความรู้และออกแบบใบงาน เกณฑ์การประเมิน สามารถวัดและ ประเมินผลตามตัวชี้วัดของ หลักสูตรฯ ที่กำหนดไว้	ครูสามารถวัดและประเมินผล ตรงตามตัวชี้วัดของหลักสูตร	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ครบตรงตามตัวชี้วัด ของหลักสูตร
ความรู้ที่ครู จำเป็นต้องมี	ครูต้องมีความรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พศ.๒๕๕๑ สาระการเรียนรู้ภาษาไทย รู้หลักจิตวิทยาเด็ก รู้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย เลือกใช้วิธีการสอน ให้เหมาะสมกับนักเรียนและเนื้อหา มีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่สอนเป็นอย่างดี		
คุณธรรม ของครู	มีความขยัน มีความอดทนเสียสละ มีความรับผิดชอบ รักและเมตตาศิษย์ ใฝ่รู้ มุ่งมั่นในการทำงาน		

๒. ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

๒.๑ ผู้เรียนได้เรียนรู้หลักการคิด และฝึกปฏิบัติ ตามหลัก ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข ดังนี้

(ความรู้นี้เป็นความรู้ที่นักเรียนมีมาก่อนจะเรียนหรือความรู้พื้นฐาน)

หลักพอเพียง (เนื้อหา กิจกรรมที่ครู ออกแบบ)	ความพอประมาณ	มีเหตุผล	มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
	หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง -หลักการอ่านออกเสียงร้อยกรอง -การท่องอาขยาน -การแต่งคำประพันธ์ -หลักการเขียนเรียงความ ตามจินตนาการ -ธรรมชาติของภาษาและอิทธิพล ของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย หลักการฟัง การดูให้มีวิจรรย์ญาณ -การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อคิด คุณค่าในงานประพันธ์ เรื่อง ภาพยนต์เพื่อ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ ในชีวิตจริงให้เหมาะสมกับเวลา ในการจัดการเรียนรู้ ระดับชั้นและ ศักยภาพของนักเรียน ตาม มาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตร แกนกลางฯ พ.ศ.๒๕๕๑	นักเรียนได้รับความรู้ตรงตาม มาตรฐาน/ตัวชี้วัดของ หลักสูตรฯ และหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง -หลักการอ่านออกเสียง ร้อยกรอง -การท่องอาขยาน -การแต่งคำประพันธ์ -หลักการเขียนเรียงความ ตามจินตนาการ -ธรรมชาติของภาษาและ อิทธิพลของภาษา ต่างประเทศในภาษาไทย หลักการฟัง การดูให้มี วิจรรย์ญาณ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อคิดคุณค่าในงานประพันธ์ เรื่อง ภาพยนต์เพื่อ เพื่อนำไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ให้เหมาะสมกับเวลา	นักเรียนมีความรู้และมี ทักษะตามมาตรฐาน/ ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ใน หน่วยการเรียนรู้และ แผนการจัดการเรียนรู้

		ในการจัดการเรียนรู้ระดับชั้น และศักยภาพของนักเรียน ตามมาตรฐานและตัวชี้วัด ของหลักสูตรแกนกลางฯ พ.ศ.๒๕๕๑ และเรียนรู้อย่างพอเพียง	
ความรู้ ที่นักเรียน มีก่อนเรียน	วิธีการอ่านออกเสียงบทร้อยกรอง หลักการท่องอาขยาน ฉันทลักษณ์บทร้อยกรอง หลักการเขียนเรียงความ ธรรมชาติภาษา มารยาทในการพูด การฟัง และการดู การวิเคราะห์ วรรณกรรมเบื้องต้น		
คุณธรรม	มีความรับผิดชอบ ชยัน ใฝ่เรียนรู้ มีความสามัคคี อยู่อย่างพอเพียง		

๒.๒ ผู้เรียนได้เรียนรู้การใช้ชีวิตที่สมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงใน ๔ มิติตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง

	สมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ			
	วัตถุ	สังคม	สิ่งแวดล้อม	วัฒนธรรม
ความรู้ K ความรู้ใหม่	ความรู้ตามตัวชี้วัดของ หน่วยการเรียนรู้	สัมพันธ์ภาพระหว่าง นักเรียนในกลุ่ม และ ระหว่างครูกับนักเรียน	ห้องเรียน มุมค้นคว้า	-รักการอ่าน วรรณกรรมไทย -ท่องอาขยาน
ทักษะ P	ทักษะการอ่านออกเสียง ทักษะการเขียน ทักษะการฟัง ทักษะการดู ทักษะการพูด ทักษะการคิด	มีทักษะ ในการทำงานกลุ่ม ทักษะการคิดและ อยู่ร่วมกับคนอื่น ทักษะการเขียน ทักษะการพูด ฟัง ดู	รักษาสีสิ่งแวดล้อม รอบตัว และใช้ ทรัพยากรอย่างมี คุณค่า	การยอมรับความ คิดเห็นของผู้อื่น การปฏิบัติตนที่ เหมาะสมเมื่ออยู่ ร่วมกับผู้อื่น
ค่านิยม A	รู้ประโยชน์และคุณค่า ของการใช้ภาษาไทย	ร่วมชื่นชมผลงาน ของตนเองและผู้อื่น	อนุรักษ์บรรยากาศ ของความเป็นไทย	ชื่นชมและเห็นคุณค่า ของภาษาไทย

แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอย่างพอเพียง

วิชาภาษาไทย ๖ รหัส ท๓๓๑๐๑

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง ภาพยนตร์เรื่องสั้นเรื่องร้อยกรอง

เวลาเรียน ๑๒ ชั่วโมง

เรื่อง การอ่านออกเสียงบทร้อยกรอง

เวลาเรียน ๑ ชั่วโมง

๑. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ท ๑.๑ ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหา
ในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

ตัวชี้วัด ท.๑.๑ ม.๔-๖/๑ อ่านออกเสียงบทร้อยกรองได้ถูกต้องและเหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน
ม.๔-๖/๔ มีมารยาทในการอ่าน

มาตรฐาน ท ๕.๑ เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและ
นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัด ท๕.๑ ม.๔-๖/๖ ท่องจำและบอกคุณค่าบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองที่มีคุณค่า
ตามความสนใจ และนำไปใช้อ้างอิง

๒. สาระสำคัญ / ความคิดรวบยอด

การอ่านออกเสียงบทร้อยกรองเป็นทักษะการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก และอารมณ์
ของผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ดังนั้นการรู้จักหลักการอ่านออกเสียงบทร้อยกรอง ต้องฝึกการอ่านออกเสียง
ให้ถูกต้องตามจังหวะ อักษรวิธี รู้ท่วงทำนองการอ่านตามรูปแบบของบทร้อยกรอง และการท่องจำ
บทอาขยานเป็นการปลูกฝังค่านิยมในเรื่องความงามของภาษา ตลอดจนสามารถนำข้อคิดจากบทที่ท่องจำ
ไปประยุกต์ใช้ได้กับชีวิต

๓. จุดประสงค์การเรียนรู้

นักเรียนสามารถ

๓.๑ อ่านออกเสียงร้อยกรองในได้ถูกต้องกับคำประพันธ์

๓.๒ ท่องอาขยานในบทที่กำหนดให้ได้ตามเวลาที่กำหนด

๔. สาระการเรียนรู้

ความรู้ ๑. บทเรียนเรื่อง ภาพยนตร์เรื่อง ของ เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร

๒. การอ่านออกเสียงบทร้อยกรอง

๓. การท่องจำบทอาขยาน

ตอน เห่ชมเรือ

ทักษะ/กระบวนการ ๑. อธิบายความหมายและหลักการอ่านออกเสียงบทร้อยกรอง

๒. อ่านออกเสียงบทร้อยกรองได้ถูกต้อง เหมาะสมตามหลักการอ่าน

๓. ท่องจำบทอาขยานที่กำหนดให้ได้อย่างถูกต้อง

๕. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

๕.๑ ความสามารถในการสื่อสาร ทั้งการส่งสารและการรับสาร

๕.๒ ความสามารถในการคิด การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์และคิดอย่างสร้างสรรค์

๖. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๖.๑ ใฝ่เรียนรู้

มีนิสัยรักการอ่าน มีความตั้งใจทำกิจกรรมที่มอบหมาย แสวงหาความรู้

๖.๒ รักความเป็นไทย

ภาคภูมิใจในบทร้อยกรอง ท่องบทอาขยานตามที่กำหนดได้ถูกต้อง

๖.๓ อยู่อย่างพอเพียง

รู้จักประมาณตน มีเหตุผลรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำกิจกรรมด้วยความรับผิดชอบ
พัฒนาตนและช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความจริงใจ

๗. การละเล่น / ชิ้นงาน

อ่านทำนองเสนาะกาพย์ห่อโคลง

ท่องอาขยาน เรื่อง กาพย์เห่เรือ ตอน เหม่มเรือ

๘. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

๘.๑ ครูให้นักเรียนดูวีดิทัศน์ขบวนพยุหยาตราทางชลมารค

นักเรียนฟังการเห่เรือ

ขั้นสอน

๘.๒ นักเรียนฝึกอ่านออกเสียงบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะ

- โคลงสี่สุภาพ

- กาพย์ยานี

- มุลเห่

๘.๓ นักเรียนช่วยกันสรุปความสำคัญของการท่องอาขยาน

๘.๔ นักเรียนท่องอาขยานเป็นทำนองเสนาะพร้อมกันทั้งห้อง

ขั้นสรุป

๘.๕ ครูมอบหมายงานให้นักเรียนท่องอาขยานบทเห่ชมเรือ โดยให้เวลาฝึกท่องอาขยาน ๒ สัปดาห์

๘.๖ นักเรียนท่องอาขยานกับครูตามเวลาที่กำหนด

๙. สื่อการเรียนรู้ / แหล่งเรียนรู้

๙.๑ หนังสือวรรณคดีวิจักขณ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

๙.๒ วีดิทัศน์ขบวนพยุหยาตราทางชลมารค

๙.๓ แผ่นบันทึกเสียงการอ่านทำนองเสนาะ

๙.๔ ใบความรู้เรื่องหลักการอ่าน

๑๐. การวัดและประเมินผล

รายการที่วัดและประเมินผล	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
การอ่านทำนองเสนาะ การท่องอาขยาน	ประเมินการอ่านออกเสียง ประเมินการท่องอาขยาน	แบบประเมินการอ่าน แบบประเมินการท่อง อาขยาน	ได้คะแนนร้อยละ ๗๐ ขึ้นไป ผ่านเกณฑ์ระดับ ๒ ขึ้นไป
ใฝ่เรียนรู้ รักความเป็นไทย อยู่อย่างพอเพียง	การสังเกตพฤติกรรม การทำงาน	แบบประเมินพฤติกรรม การส่งงาน	ได้คะแนนร้อยละ ๗๐ ขึ้นไป ผ่านเกณฑ์ระดับ ๒ ขึ้นไป

๑๑. บันทึกผลหลังสอน

๑. ผลการเรียนรู้

๑.๑ ผู้ที่ผ่านตัวชี้วัด

มีจำนวน.....คน คิดเป็นร้อยละ.....

๑.๒ ผู้ที่ไม่ผ่านตัวชี้วัด

มีจำนวน.....คน คิดเป็นร้อยละ.....ได้แก่

๑.สาเหตุ.....

๒.สาเหตุ.....

๓.สาเหตุ.....

๔.สาเหตุ.....

๕.สาเหตุ.....

แนวทางแก้ไขปัญหา

.....

๑.๓ ผู้เรียนมีความสามารถพิเศษด้าน

๑.

๒.

๓.

แนวทางพัฒนา / ส่งเสริม

.....

๑.๔ ผู้เรียนได้รับความรู้ (K)

.....

๑.๕ ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการ (P)

.....

๑.๖ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม (A)

.....

.....

๒. ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

๓. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายสมศักดิ์ ปานเพชร)

...../...../.....

๑๒. ความเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นางสนิตาภรณ์ พันธุ์หนองหว้า)

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

๑๓. ความเห็นรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายจักราช หินชุย)

รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ

๑๔. ความเห็นผู้บริหาร

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายจักรวาล เจริญทอง)

ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีศึกษา

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ๒๕๖๗

เกณฑ์การประเมินการท่อกาขยาน

รายการ \ ระดับ	๓	๒	๑
ท่อกถูต้องตาม ฉันทลัษณ	ท่อกาขยานถูต้องและ ใช้น้ำเสียงตาม ฉันทลัษณโดยตลอด	ท่อกถูต้องและใช้น้ำ เสียงตามฉันทลัษณ บางส่วน	ท่อกไม่ถูต้องตาม ฉันทลัษณ
ท่อกได้คล่อง	ท่อกาขยานได้คล่องโดย ตลอด	ท่อกาขยานคล่อง บางส่วน	ท่อกาขยานตะกุกตะกัก
น้ำเสียงและ จ้งหะวรรคตอน	น้ำเสียงไพเราะ เว้นจ้งหะวรรคตอน ถูต้องโดยตลอด	น้ำเสียงเหมาะสม เว้นจ้งหะวรรคตอน ถูต้องบางส่วน	น้ำเสียงไม่เหมาะสม เว้นจ้งหะวรรคตอน ผิดเป็นส่วนใหญ่
ท่อกได้ถูต้องตาม อักขรวิธี	ออกเสียงถูต้องตาม อักขรวิธีโดยตลอด	ออกเสียงถูต้อง ตามอักขรวิธีบางส่วน	ออกเสียงไม่ถูต้อง ตามอักขรวิธี เป็นส่วนใหญ่

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน

๑๐-๑๒

๘-๙

๖-๗

๔-๕

ระดับคุณภาพ

ดีมาก

ดี

พอใช้

ควรปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน

ตั้งแต่ระดับคุณภาพดีขึ้นไป

สรุป

ผ่าน

ไม่ผ่าน

ใบความรู้

เรื่อง หลักการท่องอาขยานและประโยชน์การท่องอาขยาน
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง กาพย์เห่เรือสื่อเรื่องรุ่งเรืองอารยธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ประโยชน์และคุณค่าของการท่องอาขยาน

๑. ฝึกความจำ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะมนุษย์ต้องอาศัยความจำ เพื่อเป็นเครื่องมือในการคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์
๒. เป็นการฝึกวินัย เพราะการจะท่องให้จำได้ต้องมีวินัย หมั่นฝึก หมั่นท่องอยู่เสมอ
๓. เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
๔. อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ทางด้านภาษาให้คงอยู่ตลอดไป
๕. ได้รับคติสอนใจจาก บทคำประพันธ์ต่างๆที่ท่อง
๖. ทำให้เป็นคนอารมณ์ดี จากความงามของบทประพันธ์ที่ท่อง

หลักการท่องบทอาขยาน

การท่องอาขยานทำได้ ๒ แบบ คือ การอ่านบทอาขยานตามหลักทั่วไปหรือออกเสียงแบบร้อยแก้ว และการอ่านแบบทำนองเสนาะ ดังนี้

การท่องบทอาขยานตามหลักการทั่วไป

การท่องบทอาขยานส่วนใหญ่เป็นการท่องออกเสียง คือ ผู้ท่องเปล่งเสียงออกมาดังๆ ในขณะที่ใช้สายตากวาดไปตามตัวอักษร ยึดหลักการออกเสียงเหมือนหลักการอ่านทั่วไป เพื่อให้การออกเสียงมีประสิทธิภาพ ควรฝึกฝนดังนี้

- ๑ . ฝึกเปล่งเสียงให้ดังพอประมาณ ไม่ตะโกน ควรบังคับเสียง เน้นเสียง ปรับระดับเสียง สูง - ต่ำ ให้สอดคล้องกับจังหวะลีลา ท่วงทำนอง และความหมายของเนื้อหาที่อ่าน
- ๒ . ท่อง ด้วยเสียงที่ชัดเจน แจ่มใส ไพเราะ มีกระแสเสียงเดียว ไม่แตกพรา่ เปล่งเสียงจากลำคอโดยตรง ด้วยความมั่นใจ
- ๓ . ท่อง ออกเสียงให้ถูกอักขรวิธีหรือความนิยม และต้องเข้าใจเนื้อหาของบทอาขยานนี้ก่อน
- ๔ . ออกเสียง ร ล คำควบกล้ำ ให้ถูกต้องชัดเจน
- ๕ . ท่อง ให้ถูกจังหวะและวรรคตอน
- ๖ . ท่องให้ได้อารมณ์และความรู้สึกตามเนื้อหา

การอ่านบทอาขยานเป็นทำนองเสนาะ

การท่องบทอาขยานเป็นทำนองเสนาะช่วยให้บทอาขยานนั้นมีความไพเราะ ผู้ท่อง เกิดความสนใจจดจำบทอาขยานได้ดี และสนุกสนานยิ่งขึ้น การฝึกอ่านทำนองเสนาะมีขั้นตอนดังนี้

- ๑ . ท่อง เป็นร้อยแก้วธรรมดาให้ถูกต้องชัดเจน ตามอักขรวิธีก่อน ทั้ง ร , ล ตัวควบกล้ำ อ่านออกเสียงให้ตรงตามเสียงวรรณยุกต์
- ๒ . ท่องให้ถูกจังหวะวรรคตอน การอ่านผิดวรรคตอนทำให้เสียความ
- ๓ . ท่องให้สัมผัสคล้องจองกันเพื่อความไพเราะ
- ๔ . ท่องให้ถูกทำนองและลีลาของคำประพันธ์แต่ละชนิด คำประพันธ์แต่ละชนิดจะมีบังคับจำนวนคำสัมผัส หรือคำเอก คำโท แตกต่างกัน การอ่านทำนองเสนาะจึงต้องอ่านให้ถูกท่วงทำนองและลีลาของคำประพันธ์แต่ละชนิด
- ๕ . ท่องโดยใช้น้ำเสียงให้เหมาะสมกับเนื้อหาและอ่านพยางค์สุดท้ายของวรรคด้วยการทอดเสียง แล้วปล่อยให้หางเสียงผวนขึ้นจุ่มก

เกณฑ์การประเมินการท่องอาชยาน

รายการ \ ระดับ	๓	๒	๑
ท่องถูกต้งตาม ฉ้นทลัษณ	ท่องอาชยานถูกต้งและ ใช้น้ำเสียงตาม ฉ้นทลัษณโดยตลอด	ท่องถูกต้งและใช้ น้ำเสียงตามฉ้นทลัษณ บางส่วน	ท่องไม่ถูกต้งตาม ฉ้นทลัษณ
ท่องได้คล่อง	ท่องอาชยานได้คล่องโดย ตลอด	ท่องอาชยานคล่อง บางส่วน	ท่องอาชยานตะกุกตะกัก
น้ำเสียงและ จ้งหะวรรคตอน	น้ำเสียงไพเราะ เว้นจ้งหะวรรคตอน ถูกต้งโดยตลอด	น้ำเสียงเหมาะสม เว้นจ้งหะวรรคตอน ถูกต้งบางส่วน	น้ำเสียงไม่เหมาะสม เว้นจ้งหะวรรคตอน ผิดเป็นส่วนใหญ่
ท่องได้ถูกต้งตาม อักขรวิธี	ออกเสียงถูกต้งตาม อักขรวิธีโดยตลอด	ออกเสียงถูกต้ง ตามอักขรวิธีบางส่วน	ออกเสียงไม่ถูกต้ง ตามอักขรวิธี เป็นส่วนใหญ่

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน

๑๐-๑๒

๘-๙

๖-๗

๔-๕

ระดับคุณภาพ

ดีมาก

ดี

พอใช้

ควรปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน

ตั้งแต่ระดับคุณภาพดีขึ้นไป

สรุป

☐

ผ่าน

☐

ไม่ผ่าน

แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอย่างพอเพียง

วิชาภาษาไทย ๖ รหัส ท๓๓๑๐๑

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง ภาพยนตร์เพื่อสื่อเรื่องราวอารยธรรม

เวลาเรียน ๑๒ ชั่วโมง

เรื่อง การแต่งคำประพันธ์

เวลาเรียน ๒ ชั่วโมง

๑. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ท ๔.๑ เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและ
พลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ
ตัวชี้วัด ท๔.๑ ม.๔-๖/๔ แต่งบทร้อยกรอง

๒. สาระสำคัญ / ความคิดรวบยอด

การแต่งบทร้อยกรองต้องรู้จักฉันทลักษณ์ของบทร้อยกรองประเภทนั้น คำหนึ่งถึงภาษา รูปแบบ เนื้อหาของ
บทร้อยกรองนั้น ๆ การเข้าใจหลักการแต่งบทร้อยกรองทำให้แต่งบทร้อยกรองได้ไพเราะและได้ใจความ

๓. จุดประสงค์การเรียนรู้

นักเรียนสามารถ

- ๓.๑ อธิบายหลักการแต่งบทร้อยกรองประเภทกาพย์ห่อโคลงได้
- ๓.๒ แต่งบทร้อยกรองตามที่กำหนดได้

๔. สาระการเรียนรู้

ความรู้ ๑. ฉันทลักษณ์แผนภูมิ กาพย์ยานี ๑๑ และ โคลงสี่สุภาพ

๒. หลักการแต่งกาพย์ยานี ๑๑

๓. หลักการแต่งโคลงสี่สุภาพ

ทักษะ/กระบวนการ ๑. อธิบายลักษณะบังคับของบทร้อยกรองกาพย์ยานี ๑๑ และ โคลงสี่สุภาพ

๒. แต่งโคลงสี่สุภาพ

๓. แต่งกาพย์ยานี ๑๑

๕. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

๑. ความสามารถในการสื่อสาร การรับสารและส่งสาร
๒. ความสามารถในการคิด
 - ทักษะการคิดวิเคราะห์
 - ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์
๓. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
 - กระบวนการปฏิบัติ
 - กระบวนการทำงานกลุ่ม

๖. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

- ๖.๑ มีวินัย ตั้งใจปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทำตามขั้นตอน
- ๖.๒ ใฝ่เรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งเรียนต่าง ๆ
- ๖.๓ มุ่งมั่นในการทำงาน ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสัมฤทธิ์ผล
- ๖.๔ รักความเป็นไทย

ภาคภูมิใจในบทร้อยกรอง แต่งบทร้อยกรองตามที่กำหนดได้ถูกต้อง

๖.๓ อยู่อย่างพอเพียง

รู้จักประมาณตน มีเหตุผลรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำกิจกรรมด้วยความรับผิดชอบ
พัฒนาตนและช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความจริงใจ

๗. การระงาน / ชิ้นงาน

แต่งบทร้อยกรองประเภท กาพย์ห่อโคลง เป็นกลุ่มโดยการจับสลาก

เนื้อหา คือ คำขวัญจังหวัดร้อยเอ็ด

๘. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ ๑

ขั้นนำ

๘.๑ ครูให้นักเรียนท่องคำขวัญจังหวัดร้อยเอ็ด พร้อมทั้งอธิบายความหมายความเป็นมา

ขั้นสอน

๘.๒ แบ่งกลุ่มนักเรียนโดยการจับสลาก กลุ่มละ ๕ คน

๘.๓ นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันสรุปลักษณะบังคับของบทร้อยกรองประเภทกาพย์ยานี และโคลงสี่สุภาพ

ชั่วโมงที่ ๒

๘.๔ นักเรียนแต่ละกลุ่มอธิบายลักษณะของกาพย์ห่อโคลง

๘.๕ ครูและนักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องกาพย์ห่อโคลง

๘.๖ นักเรียนกันสรุปถึงความสำคัญที่มาของคำขวัญจังหวัดร้อยเอ็ด

๘.๗ ครูมอบหมายงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแต่งกาพย์ห่อโคลง คำขวัญจังหวัดร้อยเอ็ดและตกแต่งให้สวยงาม
นำอ่าน นำศึกษา ให้เวลา ๑ สัปดาห์

ขั้นสรุป

๘.๘ นักเรียนแต่ละกลุ่มนำผลงานมานำเสนอหน้าชั้นเรียน

๘.๙ ครูและเพื่อนนักเรียนให้คำติ-ชม แนะนำมอบรางวัลแก่กลุ่มที่มีคะแนนสูงสุด

๙. สื่อการเรียนรู้ / แหล่งเรียนรู้

๙.๑ แผนภูมิฉันทลักษณ์ กาพย์ยานี ๑๑ และโคลงสี่สุภาพ

๙.๒ แบบเรียนชุดวรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

๙.๓ รูปภาพสถานที่สำคัญในจังหวัดร้อยเอ็ด

๙.๔ คำขวัญจังหวัดร้อยเอ็ด

๑๐. การวัดและประเมินผล

รายการที่วัดและประเมินผล	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
การอธิบายลักษณะคำ ประพันธ์ร้อยกรอง การแต่งบทร้อยกรอง ประเภทกาพย์ห่อโคลง	ประเมินการทำงานกลุ่ม ประเมินการแต่ง บทร้อยกรอง	แบบประเมิน การทำงานกลุ่ม แบบประเมินการแต่ง บทร้อยกรอง	ได้คะแนนร้อยละ ๗๐ ขึ้นไป ผ่านเกณฑ์ระดับ ๒ ขึ้นไป
ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย อยู่อย่างพอเพียง	การสังเกตพฤติกรรม การทำงาน	แบบประเมินพฤติกรรม การส่งงาน	ได้คะแนนร้อยละ ๗๐ ขึ้นไป ผ่านเกณฑ์ระดับ ๒ ขึ้นไป

๑๑. บันทึกผลหลังสอน

๑. ผลการเรียนรู้

๑.๑ ผู้ที่ผ่านตัวชี้วัด

มีจำนวน.....คน คิดเป็นร้อยละ.....

๑.๒ ผู้ที่ไม่ผ่านตัวชี้วัด

มีจำนวน.....คน คิดเป็นร้อยละ.....ได้แก่

๑.สาเหตุ.....

๒.สาเหตุ.....

๓.สาเหตุ.....

๔.สาเหตุ.....

๕.สาเหตุ.....

แนวทางแก้ไขปัญหา

.....

๑.๓ ผู้เรียนมีความสามารถพิเศษด้าน

๑.

๒.

๓.

แนวทางพัฒนา / ส่งเสริม

.....

.....

๑.๔ ผู้เรียนได้รับความรู้ (K)

.....

.....

๑.๕ ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการ (P)

.....

.....

๑.๖ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม (A)

.....

.....

๒. ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

๓. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายสมศักดิ์ ปานเพชร)

...../...../.....

๑๒. ความเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นางสนิตาภรณ์ พันธุ์หนองหว้า)

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

๑๓. ความเห็นรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายจักราช หินชุย)

รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ

๑๔. ความเห็นผู้บริหาร

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายจักรวาล เจริญทอง)

ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีศึกษา

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ๒๕๖๗

ใบงานที่ ๑ ศึกษาเรื่องราว

วรรณกรรมประเภทกาพย์ห่อโคลง เป็นวรรณกรรมที่ใช้กาพย์ห่อโคลงในการประพันธ์ กาพย์ห่อโคลง เป็นชื่อคำประพันธ์ที่แต่งโดยใช้กาพย์ยานี ๑๑ กับโคลงสี่สุภาพ โดยกาพย์ยานี ๑๑ กับโคลงสี่สุภาพจะต้องมีเนื้อความเดียวกัน อาจใช้คำขึ้นต้นวรรคของกาพย์ยานีกับคำขึ้นต้นบาทของโคลงเป็นคำเดียวกัน

ลักษณะของกาพย์ห่อโคลง แบ่งเป็น ๓ ชนิด ดังนี้

๑) แต่งกาพย์ยานี ๑ บท แล้วแต่งโคลงสี่สุภาพซึ่งมีเนื้อความเช่นเดียวกันสลับกันไป ดังตัวอย่าง

หมากม่วงดืบท่ามผ่าน	ใส่ในงานพานตบะรอง
นั่งล้อมห้อมเนืองนอง	จ้มน้ำปลางาปีกิน
หมากม่วงดืบท่ามให้	ปอกผ่าน
งาปีน้ำปลาจาน	จุ่มจิ้ม
นั่งล้อมห้อมกินกราน	กินอยู่
เช็ดฟันผ่นหน้ายิ้ม	อ้มเอือนราถอย

(เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร, กาพย์ห่อโคลงประพาสธารทองแดง)

๒) แต่งโคลงสี่สุภาพ ๑ บท แล้วแต่งกาพย์ยานีซึ่งมีเนื้อความเช่นเดียวกันสลับกันไป เช่น

ตำจูนเจือเฉพาะต้อง	การหุง
ข้าวเปลือกหลายกระบุง	งดไว้
สารพัดกิจปรับปรุง	เปรียบแบบ นี่แสบ
กรอกเฉพาะหม้อได้	ชื่อผู้เกยการ
ตำข้าวเอกพอหุง	ข้าวตั้งยังไม่พอการ
สารพัดกิจเกยคร้าน	กรอกเฉพาะหม้อส่อหลังยาว

(อ.น.ก., ไขภาษา)

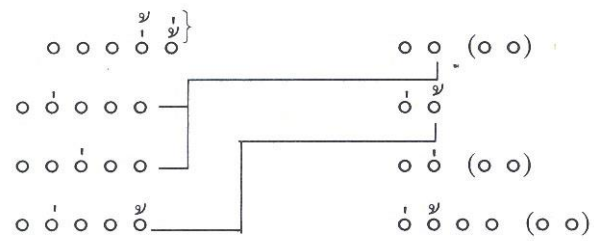
๓) แต่งโคลงสี่สุภาพบทหนึ่ง แล้วแต่งกาพย์ยานีกับบทก็ได้ แต่ต้องให้บทต้นมีเนื้อความเช่นเดียวกับโคลง ส่วนบทอื่นจะเป็นเนื้อความอื่นได้ มักนิยมแต่งบเป็นบทเห่เรือ หรือที่เรียกว่า “กาพย์เห่เรือ” เช่น

รอนรอนสุริยไฉ่	อัสตง
เรื้อยเรื้อยลับเมรุลง	คำแล้ว
รอนรอนจิตจำนง	นุชพี เพียงแม่
เรื้อยเรื้อยเรียมคอยแก้ว	คลับคล้ายเรียมเหลียว
เรื้อยเรื้อยมารอนรอน	ทิพากรจะตกต่ำ
สนธยาจะใกล้ค่ำ	คำนึงหน้าเจ้าตราตรู
เรื้อยเรื้อยมาเรียงเรียง	นกบินเฉียดมาทั้งหมู่
ตัวเดียวมาพลัดคู่	เหมือนฟ้ออยู่ผู้เดียวตาย

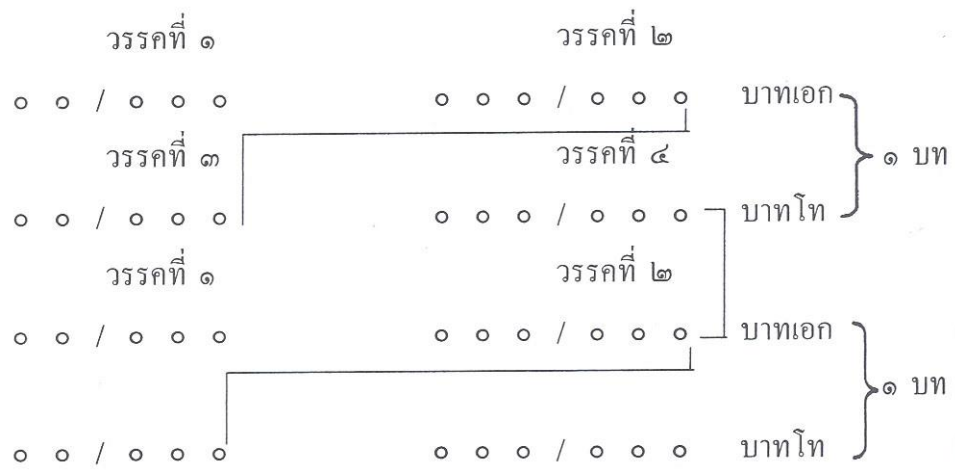
๒. ลักษณะของกาพย์ห่อโคลงบทเห่เรือที่เรียนในชั้นนี้ แต่งเป็นโคลงสี่สุภาพบทหนึ่ง แล้วแต่งกาพย์ยานีกับบทก็ได้ แต่ต้องให้บทต้นมีเนื้อความเช่นเดียวกับโคลง ส่วนบทอื่นจะขยายความรำพันอย่างไรก็ได้

๓. แผนผังข้อบังคับโคลงสี่สุภาพ และ กาพย์ยานี ๑๑ อย่างละ ๑ บท

โคลงสี่สุภาพ

ภาพย่นานี ๑๑

ใบความรู้

เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์และโคลง

ลักษณะบังคับของร้อยกรอง

ลักษณะบังคับของร้อยกรอง เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ฉันทลักษณ์ ซึ่งมีผู้ให้คำนิยามไว้ดังนี้

พระยาอุปทิศศิลปสาร กล่าวว่า “ฉันทลักษณ์ คือ ตำราไวยากรณ์ว่าด้วยลักษณะของคำประพันธ์ที่เป็นกาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ ต่าง ๆ ซึ่งโบราณเรียกว่า บทกานท์”

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉันทลักษณ์หมายถึง “ตำราว่าด้วยการประพันธ์” คำว่า ฉันท์ หรือ ฉันท์ เป็นภาษาบาลีมีความหมาย ๒ นัย คือ เป็นชื่อความประพันธ์ประเภทหนึ่งที่วางคำครุ ลหุ เป็นแบบต่าง ๆ อีกความหมายหนึ่ง คือ ความพอใจ ความรักใคร่ ความยินดี

ฉันทลักษณ์ในปัจจุบัน ไม่ได้หมายความว่าเฉพาะลักษณะบังคับของโคลง กลอน กาพย์ ร่าย และฉันท์ เท่านั้นแต่หมายถึงคำประพันธ์ทุกรูปแบบด้วย

ลักษณะบังคับ ๙ ประการในการแต่งร้อยกรอง

๑. **คณะ** คือ ข้อกำหนดว่าด้วยร้อยกรองชนิดนั้น ได้แก่ จำนวนบท จำนวนบาท จำนวนวรรค และจำนวนคำ กล่าวคือ

บท คือ คำประพันธ์ตอนหนึ่ง ๆ จะสั้นยาวแล้วแต่ชนิดของคำประพันธ์

บาท เป็นส่วนย่อยของบท คำประพันธ์บทหนึ่งจะมีตั้งแต่ ๑ บาท ถึง ๔ บาท

วรรค เป็นส่วนย่อยของบาท ๑ บาทมี ๑-๒ วรรค

คำ ในฉันทลักษณ์ คำ หมายถึง พยางค์ คือ เสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่ง

คำประพันธ์แต่ละชนิดมีคณะต่างกัน ดังตัวอย่าง

กลอน ๑ บทมี ๒ บาท (๒ คำกลอน) ๑ บาทมี ๒ วรรค ๑ วรรคมี ๖-๘ คำ

กาพย์ยานี ๑๑ ๑ บทมี ๒ บาท ๑ บาทมี ๒ วรรค วรรคหน้ามี ๕ คำ วรรคหลังมี ๖ คำ

รวม ๑๑ คำ

๒. **สัมผัส** มีความหมายว่า การถูกต้องที่ให้เกิดความรู้สึก การกระทบกัน การต้องการการคล้องจองแห่งคำประพันธ์ สัมผัสหรือคำคล้องจองเป็นหัวใจของร้อยกรองไทย สัมผัสในร้อยกรองไทยมี ๔ ประเภท คือ

๒.๑ **สัมผัสสระ** คือ คำที่มีเสียงสระคล้องจองเป็นเสียงเดียวกัน เช่น วัน-จันทร์, บุค-รุก,กาย-สาย เป็นต้น ถ้ารูปสระต่างกันใช้สัมผัสกันไม่ได้ เช่น ฉันทาน, ได้-ตาย, ไหว-ย้าย เป็นต้น

๒.๒ **สัมผัสอักษร** คือ คำที่มีเสียงพยัญชนะคล้องจองเป็นเสียงเดียวกัน เช่น

น นก น้อย นอน แนบ น้ำ ใน นา

ต ตอเตอะ ติด เต็ม ตา ตื่น เต็น

ช แสง แสง ส่ง เสียง ใส่ ซาบ โสต

๒.๓ **สัมผัสใน** คือ คำที่มีเสียงสระหรือเสียงพยัญชนะคล้องจองภายในวรรคเดียวกัน เช่น

สุรียรุ้งรุ่งรองผ่องรังสี (สัมผัสสระ รong-ผ่อง, รีย-สี / สัมผัสพยัญชนะ รุ่ง-รัง-รอง)

สัมผัสในแบ่งเป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ

๑) สัมผัสชิด คือสัมผัสที่อยู่ชิดกัน เช่น

อยาก**จะ**บอกว่ารักสักเท่าฟ้า

หมดภาษา**จะ**พิสูจน์พูดรักได้

๒) สัมผัสคั่น คือ สัมผัสที่มีคำอื่นคั่นกลาง เช่น

ทุกคืนที่**ซบ**หลับลงกับหมอน

ฉัน**อวย**พรลอบใจตนไว้ว่า

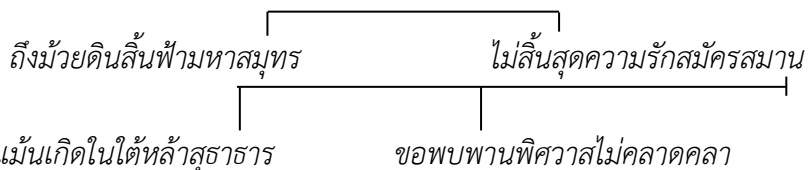
หลวงธรรมมาภิรมณ์ (ถึก จิตรกรถึก) แยกรายละเอียดของสัมผัสในในกลอนไว้หลายประเภท คือ

สัมผัสสระ แยกเป็น คำเคียง คำเทียบเคียง คำทบเคียง คำแทรกเคียง คำแทรกเอก

สัมผัสพยัญชนะ แยกเป็น คำคู่ คำเทียบคู่ คำเทียบมรด คำเทียบมรด คำทบคู่ คำแทรกคู่

คำแทรกมรด

๒.๔ สัมผัสนอก คือ คำที่มีเสียงคล้องจองกันระหว่างวรรค ระหว่างบท ซึ่งเป็นสัมผัสบังคับของร้อยกรองทุกประเภทและเป็นสัมผัสสระเท่านั้น เช่น

คำสัมผัสนอกคือ (ส)มุทร-สุด, (ส)มาน-ธาร-พาน

๓. คำครุ คำลหุ เป็นคำที่บังคับใช้ในการแต่งฉันท

คำครุ คือ คำที่มีเสียงหนัก ใช้เครื่องหมาย แทน มีลักษณะดังนี้

- พยางค์ที่ประสมสระเสียงยาวในแม่ ก กา เช่น ตา มี ดู วัว

- พยางค์ที่มีตัวสะกด เช่น ฉัน รัก ดาว ศุกร

- พยางค์ที่ประสมด้วยสระ ไอ โอ อำ เอา เช่น จำ ใจ ไป เอา

คำลหุ คือ คำที่มีเสียงเบา ใช้เครื่องหมาย แทน มีลักษณะดังนี้

- พยางค์ที่ประสมสระเสียงสั้นในแม่ ก กา เช่น จะ ตี ดู ละ มะลิ

- พยางค์ที่ใช้พยัญชนะตัวเดียว เช่น ธ ณ บ ก

- คำที่ประสมสระ อำ อาจใช้เป็นคำลหุได้ เช่น นำ ทำ ยำ

๔. คำเอก คำโท เป็นคำที่ใช้ในการแต่งโคลงและร่าย

คำเอก คือคำที่มีรูปวรรณยุกต์เอกกำกับ เช่น พ่อ แม่ พี่ นุ่ม นิม คำเอกใช้คำตายแทนได้โดยไม่คำนึงเสียงวรรณยุกต์ว่าเป็นเสียงใด เช่น พุด ปด นก จับ จิต

คำโท คือคำที่มีรูปวรรณยุกต์โทกำกับ เช่น ฟ้า ร้อง แล้ว

คำเอกโทหฺ คือคำโทที่นำมาเขียนใหม่โดยใช้รูปวรรณยุกต์เอก เช่น ชู (สู้), ญา (หย้า), ค่าง (ข้าง), เขียม (เลี่ยม) เป็นต้น

คำโทโทหฺ คือคำเอกที่นำมาเขียนใหม่โดยใช้รูปวรรณยุกต์โท เช่น ฉ่วย (ช่วย), ถ้าม (ท่วม), เหล้น (เล่น) ฝี่ (พี่) เป็นต้น

๕. คำเป็น คำตาย ใช้ในการแต่งโคลงและร่าย

คำเป็น มีลักษณะดังนี้

- คำที่ประสมสระเสียงยาวในแม่ ก กา เช่น กา ว่า แต่ มา ดู

- พยางค์ที่มีตัวสะกดในแม่ กง กน กม เกย เกอว เช่น ลวง หงส์ ปลง หงอน

- พยางค์ที่ประสมสระอำ ไอ โอ เอา เช่น จำ ให้ เอา ใจ ได้

คำตาย มีลักษณะดังนี้

- พยางค์ที่ประสมสระเสียงสั้นในแม่ ก กา เช่น จะ มิ ดู เกะกะ

- พยางค์ที่มีตัวสะกดในแม่ กก กข เช่น รัก สุด หัก จิต

๖. เสียงวรรณยุกต์ วรรณยุกต์มี ๔ รูป คือ ' ˊ ˋ ˊ ˋ และมี ๕ เสียง คือ สามัญ เอก โท ตรี จัตวา คำทุกคำมีเสียงวรรณยุกต์ทั้งสิ้น การเขียนกลอนให้ไพเราะขึ้นอยู่กับเสียงวรรณยุกต์ด้วย เช่น คำสุดท้ายของกลอนแต่ละวรรคนิยมใช้เสียงวรรณยุกต์ใดจึงจะไพเราะมาก เป็นต้น

๗. พยางค์ หมายถึงเสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่ง ๆ การนับพยางค์ขึ้นกับลักษณะบังคับของร้อยกรองแต่ละประเภท

๘. **คำนำ** เป็นคำขึ้นต้นสำหรับร้อยกรองบางประเภท เช่น กลอนสักวา ใช้คำขึ้นต้นว่า สักวา กลอนบทละคร ใช้คำขึ้นต้นว่า เมื่อนั้น บัดนั้น ครานั้น

๙. **คำสร้อย** เป็นคำที่ใช้ลงท้ายวรรค ท้ายบทหรือท้ายบาท เพื่อความไพเราะในการเอื้อนเสียง หรือเพิ่มความให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น บางแห่งใช้ย้าความหมาย ใช้เป็นคำถาม ใช้เพื่อให้ครบจำนวนคำและความ คำสร้อยนี้ใช้เฉพาะโคลงกับร่าย มักจะเป็นคำเป็น เช่น เอย เเฮย รา นอ รา ก็ดี ฤาแม่ ฤาพ่อ พี่ เทอญ แล แอ ฤ เป็นต้น

การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์

กาพย์เป็นคำประพันธ์ที่แต่งง่าย เป็นร้อยกรองที่มีระเบียบบังคับคล้ายฉันท์ เพียงแต่มีได้บังคับครุ ลหุ เท่านั้นเอง กาพย์ที่นิยมใช้มี ๓ ชนิด คือ กาพย์ยานี ๑๑ กาพย์ฉก ๑๖ และกาพย์สุรางคนางค์ ๒๘

การแต่งคำประพันธ์ประเภทโคลง

โคลงเป็นร้อยกรองที่มีวิธีเรียบเรียงถ้อยคำเข้าคณะ โดยกำหนดคำเอก คำโท และสัมผัสเป็นสำคัญ

โคลงสุภาพ ลักษณะสำคัญของโคลงสุภาพ ได้แก่ การใช้คำสุภาพ คือ คำที่ไม่มีวรรณยุกต์เอกและโท เว้นแต่คำที่กำหนดให้มี และวรรคสุดท้ายของบาทสุดท้ายจะมี ๔ คำ

แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
 คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องรายการสังเกตพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ

เลขที่	ชื่อ-สกุล	รายการ				
		รับผิดชอบ งานที่ได้รับ มอบหมาย (๒)	รับฟังความ คิดเห็นของ ผู้อื่น (๒)	นำเสนอ ผลงานได้น่า พอใจ (๒)	มีความคิด ริเริ่ม สร้างสรรค์ (๒)	ทำงานเสร็จ ตามเวลาที่ กำหนด (๒)

เกณฑ์การประเมิน

คะแนน ๙ - ๑๐ ระดับ ดีมาก

คะแนน ๗ - ๘ ระดับ ดี

คะแนน ๕ - ๖ ระดับ พอใช้

คะแนน ๐ - ๔ ระดับ ควรปรับปรุง

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
 (.....)

เกณฑ์การประเมิน การแต่งกายยานี ๑๑

ระดับคะแนน เกณฑ์การประเมิน	๔ (๑๐ คะแนน)	๓ (๙ คะแนน)	๒ (๗ - ๘ คะแนน)	๑ (๕ - ๖ คะแนน)
การแต่ง กายยานี ๑๑	แต่งกายยานี ๑๑ ได้ถูกต้องตาม ลักษณะคำ ประพันธ์ เนื้อความสัมพันธ์ กับหัวข้อ มีสัมผัส ในหลายแห่ง ทำให้ เกิดความไพเราะ และสามารถ เลือกใช้คำได้ดี ทำให้การสื่อ ความหมายดีและ จังหวะไพเราะ	แต่งกายยานี ๑๑ ได้ถูกต้องตาม ลักษณะคำ ประพันธ์เนื้อ ความสัมพันธ์กับ หัวข้อ มีสัมผัสใน บางแห่ง เพื่อเพิ่ม ความไพเราะ สามารถเลือกใช้คำ ได้ดีพอสมควร	แต่งกายยานี ๑๑ ได้ถูกต้องตาม ลักษณะคำ ประพันธ์เนื้อ ความสัมพันธ์ กับหัวข้อ แม้ไม่มี สัมผัสใน แต่การ เลือกใช้คำก็ทำให้ เกิดจังหวะ ในการอ่านและสื่อ ความหมายชัดเจน	แต่งกายยานี ๑๑ ได้ถูกต้องตาม ลักษณะคำ ประพันธ์ เนื้อความโดยรวม สัมพันธ์กับหัวข้อ แต่การเลือกใช้คำ ยังต้องปรับปรุง เพื่อให้สื่อ ความหมาย ชัดเจนขึ้น

เกณฑ์การประเมิน การแต่งโคลงสี่สุภาพ

ระดับคะแนน เกณฑ์การประเมิน	๔ (๑๐ คะแนน)	๓ (๙ คะแนน)	๒ (๗ - ๘ คะแนน)	๑ (๕ - ๖ คะแนน)
การแต่ง โคลงสี่สุภาพ	แต่งโคลงสี่สุภาพ ได้ถูกต้องตาม ลักษณะคำ ประพันธ์ เนื้อความสัมพันธ์ กับหัวข้อ มีสัมผัสใน หลายแห่ง ทำให้ เกิดความไพเราะ และสามารถ เลือกใช้คำได้ดี ทำให้การสื่อ ความหมายดี และจังหวะไพเราะ	แต่งโคลงสี่สุภาพ ได้ถูกต้องตาม ลักษณะคำ ประพันธ์เนื้อ ความสัมพันธ์กับ หัวข้อ มีสัมผัสในบางแห่ง เพื่อเพิ่ม ความไพเราะ สามารถ เลือกใช้คำได้ดี พอสมควร	แต่งโคลงสี่สุภาพ ได้ถูกต้องตาม ลักษณะคำ ประพันธ์เนื้อ ความสัมพันธ์กับ หัวข้อ แม้ไม่มีสัมผัสใน แต่การเลือกใช้คำ ก็ทำให้เกิดจังหวะ ในการอ่าน และสื่อความหมาย ชัดเจน	แต่งโคลงสี่สุภาพ ได้ถูกต้องตาม ลักษณะคำ ประพันธ์เนื้อความ โดยรวมสัมพันธ์กับ หัวข้อ แต่การเลือกใช้คำ ยังต้องปรับปรุง เพื่อให้สื่อ ความหมาย ชัดเจนขึ้น

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒

เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา

รายวิชาภาษาไทย ๖ รหัสวิชา ท ๓๓๑๐๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๑ เวลา ๑๒ ชั่วโมง

๑. มาตรฐานการเรียนรู้

- มฐ. ท ๑.๑ ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน
- มฐ. ท ๒.๑ ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ
- มฐ. ท ๓.๑ สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึก ในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์
- มฐ. ท ๔.๑ เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ
- มฐ. ท ๕.๑ เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัด

- ท๑.๑ ม.๔-๖/๑ อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้ถูกต้องไพเราะเหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน
- ท ๑.๑ ม.๔-๖/๒ ตีความ แปลความ และขยายความเรื่องที่อ่าน
- ท ๑.๑ ม.๔-๖/๕ วิเคราะห์ วิเคราะห์แสดงความคิดเห็นโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และเสนอความคิดเห็นใหม่อย่างมีเหตุผล
- ท ๒.๑ ม.๔-๖/๑ เขียนสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ได้ ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยใช้ภาษาเรียบเรียงถูกต้อง มีข้อมูลและสาระสำคัญชัดเจน
- ท ๓.๑ ม.๔-๖/๕ พูดในโอกาสต่างๆ พูดแสดงทรรศนะโต้แย้ง โน้มน้าวใจ และเสนอแนวคิดใหม่ด้วยภาษาถูกต้องเหมาะสม
- ท ๔.๑ ม.๔-๖/๔ ใช้ภาษาเหมาะสมแก่โอกาส กาลเทศะ และบุคคล รวมทั้งคำราชาศัพท์อย่างเหมาะสม
- ท ๕.๑ ม.๔-๖/๓ วิเคราะห์และประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ
- ท ๕.๑ ม.๔-๖/๔ สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง
- ท ๕.๑ ม.๔-๖/๖ ท่องจำและบอกคุณค่าบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจและนำไปใช้อ้างอิง

๒. สาระสำคัญ

ขุนช้างขุนแผน ถือว่าเป็นวรรณคดีที่มีคุณค่า เป็นเรื่องราวของสามัญชน อ่านแล้วเข้าใจง่ายชวนให้ติดตามในบทเรียนตอนขุนช้างถวายฎีกา ให้ข้อคิดที่น่าสนใจเรื่องของการตัดสินใจที่ผิดพลาดรวมทั้งการพิจารณาถึงพฤติกรรมของตัวละครในเรื่อง ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต การอ่านจึงต้องวิเคราะห์เนื้อหาแนวคิดจากเรื่อง รวมทั้งการเขียนจดหมายราชการ การใช้ภาษาให้เหมาะสมกับบุคคล กาลเทศะสถานที่และเนื้อหา รวมทั้งในเรื่องความเชื่อและประเพณีที่ปรากฏ สามารถนำความรู้จากการอ่านวรรณคดีวรรณกรรมจากการฟังและการดูมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพ

๓. สารการเรียนรู้

ความรู้

๑. การอ่านออกเสียงบทร้อยแก้ว บทร้อยกรอง
๒. การอ่านตีความ อ่านแปลความและขยายความ
๓. การพูดในโอกาสต่าง ๆ
๔. การเขียนจดหมายราชการ
๕. ระดับภาษาและคำราชาศัพท์
๖. การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าวรรณคดีและวรรณกรรมเบื้องต้น

ทักษะ / กระบวนการ

๑. ทักษะการอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วบทร้อยกรอง
๒. ทักษะการท่องอาขยาน
๓. ทักษะการพูดในโอกาสต่างๆ
๔. ทักษะการเขียนจดหมายราชการ
๕. ทักษะการใช้คำให้เหมาะสมตามระดับภาษาและการใช้คำราชาศัพท์
๖. ทักษะการอ่านตีความอ่านแปลความและขยายความ
๗. ทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์และประเมินคุณค่าวรรณคดี

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

๑. ใฝ่เรียนรู้
๒. รักความเป็นไทย
๒. มุ่งมั่นในการทำงาน
๓. มารยาทการอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูด

สมรรถนะสำคัญ

๑. ความสามารถในการสื่อสาร ทั้งการรับสารส่งสาร
๒. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ เกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

๔. ชิ้นงาน / ภาระงาน

๑. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วบทร้อยกรองที่กำหนดหรือที่สนใจ
๒. ท่องอาขยานและแสดงแนวคิดจากบทที่กำหนดให้ได้
๓. เขียนจดหมายราชการในหัวข้อที่กำหนดให้ได้
๔. พุดนำเสนอผลงานโครงงานวิเคราะห์ความเชื่อไสยศาสตร์และประเพณีการครองคู่จากวรรณคดีที่อ่าน
๕. ใช้คำได้ถูกต้องตามระดับภาษาและใช้คำราชาศัพท์ได้ถูกต้อง
๖. วิเคราะห์และประเมินคุณค่าวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน

๕. การประเมินผล

ชิ้นงาน / ภาระงาน	การวัดและประเมินผล		
	วิธีการวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์
กิจกรรมที่ ๑ อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วบทร้อยกรองรูปแบบต่าง ๆ	- ประเมินการอ่าน	- แบบประเมินการอ่าน	- ร้อยละ ๕๐ ผ่านเกณฑ์
กิจกรรมที่ ๒ การอ่านตีความแปลความ และขยายความ	- แบบประเมิน	- แบบประเมิน	- ร้อยละ ๘๐ ผ่านเกณฑ์

กิจกรรมที่ ๓ เขียนจดหมายราชการตามหัวข้อที่กำหนดได้ถูกต้อง	- ประเมินการเขียนจดหมายราชการ	- แบบประเมินการเขียนจดหมายราชการ	- ร้อยละ ๘๐ ผ่านเกณฑ์
กิจกรรมที่ ๔ พุดนำเสนอผลงานการทำโครงการตามที่กำหนดให้	- ประเมินการพูด	- แบบประเมินการพูด	- ร้อยละ ๘๐ ผ่านเกณฑ์
กิจกรรมที่ ๕ ใช้คำได้เหมาะสมตามระดับของภาษาและคำราชาศัพท์	- แบบทดสอบ	- แบบทดสอบ	- ร้อยละ ๘๐ ผ่านเกณฑ์
กิจกรรมที่ ๖ วิเคราะห์และประเมินคุณค่าวรรณคดีและวรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผน	- ทดสอบ	- แบบทดสอบ	- ร้อยละ ๘๐ ผ่านเกณฑ์

๖. กิจกรรมการเรียนรู้

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง การอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วบทร้อยกรอง เวลา ๒ ชั่วโมง
มาตรฐาน ท๑.๑ ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต
และมีนิสัยรักการอ่าน

ตัวชี้วัด

ท ๑.๑ ม.๔-๖/๑ อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้ถูกต้องและเหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน
มาตรฐาน ท๔.๑ เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา
ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ตัวชี้วัด

ท ๔.๑ ม.๔-๖/๖ ท่องจำและบอกคุณค่าบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรองที่มีคุณค่า
ตามความสนใจและนำไปใช้อ้างอิง

แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง การอ่านตีความ แปลความ และขยายความ เวลา ๒ ชั่วโมง
มาตรฐาน ท๑.๑ ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต
และมีนิสัยรักการอ่าน

ตัวชี้วัด

ท ๑.๑ ม.๔-๖/๒ ตีความ แปลความ และขยายความเรื่องที่อ่าน

ท ๑.๑ ม.๔-๖/๔ คาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่าน และประเมินค่าเพื่อนำความรู้ ความคิดไปใช้
ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต

แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง การเขียนจดหมายราชการ เวลา ๒ ชั่วโมง
มาตรฐาน ท๒.๑ ใช้กระบวนการเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ
เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

ท ๒.๑ ม.๔-๖/๑ เขียนสื่อสารในรูปแบบต่างๆ ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยใช้ภาษาเรียบเรียงถูกต้อง มีข้อมูล
และสาระสำคัญชัดเจน

ท ๒.๑ ม.๔-๖/๘ มีมารยาทในการเขียน

แผนการจัดการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง การพูดนำเสนอผลงานการค้นคว้า เวลา ๒ ชั่วโมง
 มาตรฐาน๓.๑ สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกใน
 โอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ตัวชี้วัด

- ท ๓.๑ ม.๔-๖/๑ สรุปแนวคิดและแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังและดู
 ท ๓.๑ ม.๔-๖/๕ พูดในโอกาสต่างๆ พูดแสดงทรรศนะโต้แย้ง โน้มน้าวใจ และเสนอแนวคิดใหม่ด้วยภาษา
 ถูกต้องเหมาะสม

แผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง ระดับภาษา เวลา ๒ ชั่วโมง
 มาตรฐาน๔.๑ เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา
 ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ตัวชี้วัด

- ท๔.๑ ม.๔-๖/๓ ใช้ภาษาเหมาะสมแก่โอกาสกาลเทศะ และบุคคล รวมทั้งคำราชาศัพท์อย่างเหมาะสม
 ท๔.๑ ม.๔-๖/๗ วิเคราะห์และประเมินการใช้ภาษาจากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

แผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง คำราชาศัพท์ เวลา ๒ ชั่วโมง
 มาตรฐาน๔.๑ เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา
 ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ตัวชี้วัด

- ท๔.๑ ม.๔-๖/๓ ใช้ภาษาเหมาะสมแก่โอกาสกาลเทศะ และบุคคล รวมทั้งคำราชาศัพท์อย่างเหมาะสม
 ท๔.๑ ม.๔-๖/๗ วิเคราะห์และประเมินการใช้ภาษาจากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

๗. สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

๗.๑ สื่อการเรียนรู้

- ๑) ใบความรู้ - ใบงาน
- ๒) เอกสารประกอบการเรียน
- ๓) โครงงาน
- ๔) ภาพนิ่ง
- ๕) แบบทดสอบ
- ๖) แบบฝึกหัด

๗.๒ แหล่งการเรียนรู้

- ๑) หนังสือเรียน ตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- ๒) ห้องสมุดโรงเรียน
- ๓) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต , โทรศัพท์ ฯ
- ๔) สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร เอกสารต่าง ๆ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑

วิชาภาษาไทย ๖ รหัส ท๓๓๑๐๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ขุนช้างขุนแผน

เรื่อง การอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วบทร้อยกรอง

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

เวลาเรียน ๑๒ ชั่วโมง

เวลาเรียน ๒ ชั่วโมง

๑. มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ท ๑.๑ ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

ตัวชี้วัด ท ๑.๑ ม.๔-๖/๑ อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วบทร้อยกรองได้ถูกต้องและเหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน
ม.๔-๖/๔

มาตรฐาน ท๔.๑ เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ตัวชี้วัด ท ๔.๑ ม.๔-๖/๖ ท่องจำและบอกคุณค่าบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจและนำไปใช้อ้างอิง

๒. สาระสำคัญ

การอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วบทร้อยกรองเป็นทักษะการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก และอารมณ์ของผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ดังนั้นการรู้จักหลักการอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วร้อยกรอง ต้องฝึกการอ่านออกเสียงให้ถูกต้องตามจังหวะ อักษรวิธี รู้ท่วงทำนองการอ่านตามรูปแบบของบทร้อยแก้วร้อยกรอง และการท่องจำบทอาขยานเป็นการปลูกฝังค่านิยมในเรื่องความงามของภาษา ตลอดจนสามารถนำข้อคิดจากบทที่ท่องจำไปประยุกต์ใช้ได้กับชีวิต

๓. สาระการเรียนรู้

ความรู้ ๑. บทเรียนเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา

๒. การอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วร้อยกรอง

๓. การท่องจำบทอาขยาน

ทักษะ/กระบวนการ ๑. อธิบายความหมายและหลักการอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วบทร้อยกรอง

๒. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วร้อยกรองได้ถูกต้อง เหมาะสมตามหลักการอ่าน

๓. ท่องจำบทอาขยานที่กำหนดให้ได้อย่างถูกต้อง

๔. สมรรถนะสำคัญ

๑. ความสามารถในการสื่อสาร ทั้งการส่งสารและการรับสาร

๒. ความสามารถในการคิด การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์และคิดอย่างสร้างสรรค์

๕. คุณลักษณะที่พึงประสงค์

๑. ใฝ่เรียนรู้

๒. รักความเป็นไทย

๓. มุ่งมั่นในการทำงาน

๔. มารยาทการอ่าน

๖. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ ๑

ขั้นเตรียม

๑. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน แบบปรนัย จำนวน ๕ ข้อ ตามความรู้ความเข้าใจของนักเรียนในเรื่อง ขุนช้างขุนแผน
๒. สุ่มคำตอบของนักเรียนเพื่อแสดงความคิดเห็น โดยที่ยังไม่เฉลยคำตอบ
๓. นักเรียนช่วยกันบรรยายเนื้อเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตามภาพนิ่งประกอบคำบรรยาย จนถึงตอนนางวันทอง ถูกประหารชีวิต

ขั้นสอน

๔. นักเรียนฝึกอ่านทำนองเสนาะและขับเสภา โดยใช้เนื้อเรื่องจากหนังสือเรียน
๕. สุ่มนักเรียนอ่านทำนองเสนาะและอธิบายเนื้อหาสาระ

ชั่วโมงที่ ๒

๖. นักเรียนอ่านทำนองเสนาะหรือขับเสภาเป็นรายบุคคล ครูช่วยแนะนำให้ถูกต้อง
๗. นักเรียนศึกษาพระราชดำรัสสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีบทอาขยาน เรื่องขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้าง
๘. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปหลักการท่องอาขยานและประโยชน์ของการท่องอาขยาน ตามใบความรู้
๙. ครูมอบหมายให้นักเรียนท่องอาขยาน โดยใช้เวลา ๒ สัปดาห์
- ขั้นสรุป/ประเมินผล
๑๐. นักเรียนอ่านทำนองเสนาะ เป็นรายบุคคลโดยครูและเพื่อนช่วยกันประเมิน
๑๑. นักเรียนท่องอาขยานกับครูตามเวลาที่กำหนด

๗. สื่อ / แหล่งเรียนรู้

๑. หนังสือเรียนภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
๒. บทอาขยานและทำนองเสนาะ
๓. ใบความรู้ เรื่องหลักการท่องอาขยานและประโยชน์การท่องอาขยาน
๔. ภาพนิ่งประกอบคำบรรยาย (power point)

๘. การวัดและการประเมินผล

๘.๑ การประเมินผลก่อนเรียน

- แบบทดสอบก่อนเรียนแบบอัตนัย

๘.๒ การประเมินระหว่างการจัดการเรียนรู้

- สังเกตพฤติกรรมการอ่านออกเสียง

๘.๓ การประเมินผลหลังเรียน

- การอ่านทำนองเสนาะของนักเรียน
- การท่องอาขยาน

๙. ความคิดเห็นของผู้บริหาร/ผู้ที่ได้รับมอบหมาย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

()

ผู้บริหาร / ผู้ที่ได้รับมอบหมาย

๑๐. บันทึกผลหลังสอน

๑๐.๑ ผลการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

๑๐.๒ ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

.....

๑๐.๓ ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ผู้สอน

(นายสมศักดิ์ ปานเพชร)

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.

แบบทดสอบก่อนเรียน แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๑
เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา

คำชี้แจง ให้นักเรียนอธิบายข้อความต่อไปนี้ตามความเข้าใจของนักเรียน

๑. ขุนแผน คือ

.....

.....

.....

มีผู้กล่าวขานว่า ขุนแผน เป็นคนเจ้าชู้ตามความรู้สึกของนักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

๒. ขุนช้าง คือ

.....

.....

.....

รูปร่างหน้าตา ลักษณะนิสัยใจคอของขุนช้างที่นักเรียนเข้าใจเป็นอย่างไร

.....

.....

๓. วันทอง คือ.....

.....

.....

.....

มีผู้กล่าวว่า วันทองสองใจ นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไร

.....

.....

.....

๔. พลายงาม คือ.....

.....

.....

๕. สิ่งของวิเศษที่ขุนแผนมีใช้ตามที่นักเรียนรู้มีอะไรบ้าง นักเรียนเชื่อเรื่องไสยศาสตร์และของวิเศษหรือไม่

.....

.....

.....

พระราชดำรัส
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

"...ปัจจุบันไม่นิยมให้เด็กท่องจำเพราะคิดว่าเป็นการให้เด็กท่องจำอย่างนกแก้วนกขุนทอง โดยไม่มีความหมายและเหตุผล แต่ในความเป็นจริง การอ่านออกเสียงและการท่องจำ มีประโยชน์หลายประการ เช่น การอ่านออกเสียงดัง ๆ จะทำให้สามารถพูดและออกเสียง ได้คล่องแคล่วชัดเจน การท่องจำเป็นการสับสมองอยู่เสมอทำให้มีความจำดี การเลือกสิ่งที่ดีและมี ประโยชน์ให้เด็กท่องจำจะเกิดประโยชน์กับเด็กมากกว่าการให้เด็กท่องจำ ความรู้สาระจากบทโฆษณา ต่าง ๆ เพราะธรรมชาติของเด็กจะช่างจดจำอยู่แล้ว ถ้าให้ท่องจำในสิ่งที่เป็นความรู้หรือเป็นประโยชน์ สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยครูอธิบายความหมายให้เข้าใจเสียก่อนก็จะเป็นประโยชน์แก่ เด็กเป็นอันมาก บทท่องจำทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองนั้น จะเป็นตัวอย่างให้เด็กนำไปใช้เพื่อการแต่ง หนังสือต่อไป เด็กที่ท่องบทร้อยกรองได้แล้ว ต่อไปสามารถแต่งบทร้อยกรองด้วยตนเองได้ เพราะ คຸ້ນเคยและชินกับคำคล้องจอง นอกจากนี้เด็กจะได้สำนวนภาษาที่ดีจากบทท่องจำต่าง ๆ ด้วย ..."

บทอาขยาน เรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้างได้นางแก้วกิริยา
บทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๒

โจนลง/กลางชาน/ร้านดอกไม้	ของขุนช้าง/ปลูกไว้อยู่ดาดฟ้า
รวรส/เกสร/เมื่อก่อนคืน	ขึ้นขึ้น/ลมชาย/สบายใจ
กระถางแถว/แก้วเกด/พิกลแกม	ยี่สุ่นแซม/มะสังัด/ดูไสว
สมอรัต/ตัดทรง/สมละไม	ตะขบข่อย/คัดไว้/จึงหะกัน
ตะโกนา/ทิ้งกิ่ง/ประกบยอด	แหงทวยทอด/อินพรหม/นมสวรรค์
บ้างผลิดอก/ออกช่อ/ขึ้นชูชัน	แสงพระจันทร์/จับแจ่ม/กระจ่างตา
ยี่สุ่น/กุหลาบ/มะลิซ้อน	ซ่อนชู/ชุกกลืน/ถวิลหา
ลำตวน/กวนใจ/ให้เคลคลา	สาวหยุด/หยุดชั่ว/แล้วยืนชม
ถัดถึง/กระถาง/อ่างน้ำ	ปลาทอง/ว่ายคล่ำ/เคล้าคลึงสม
พ่นน้ำ/ดัลอย/ถอยจม	นำชม/ชักคู่/อยู่เคียงกัน
บ้างแหวกจอกออกช่องภูเขาเคียง	วัดเหวี่ยงแว้งทางระเหิดหัน
บ้างกินไคลไคลเกล้าพัลวัน	ถัดนั้นแอกไถละไมงอน
กระดิ่งพรวนล้วนสีกหลายดทับ	ดาวประดับดวงเด่นดูสลดอน
สลักเสลาเกลาเกลี้ยงอรชร	เชือกไขว้ซ้อนสลักกัน
เครื่องมือดาดาซังหะวาง	เครื่องช่างสารพัดจะจัดสรร
ขอคร่ำด้ามพลองทองพัน	ถัดนั้นอย่างเอื้องชำเลื่องมา

คุณค่า

ในตอนนี้แสดงให้เห็นภาพบ้านไทยของผู้มีฐานะดีสมัยก่อนที่ตกแต่ง ด้วยพรรณไม้ เลี้ยงปลาสวยงาม
ในอ่าง มีเครื่องใช้ประจำบ้าน

ผู้ทรงพระราชนิพนธ์เลือกสรรคำที่เข้าใจง่าย สละสลวยและให้ภาพที่ชัดเจน

ใบความรู้

เรื่อง หลักการท่องอาขยานและประโยชน์การท่องอาขยาน
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ประโยชน์และคุณค่าของการท่องอาขยาน

๑. ฝึกความจำ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะมนุษย์ต้องอาศัยความจำ เพื่อเป็นเครื่องมือในการคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์
๒. เป็นการฝึกวินัย เพราะการจะท่องให้จำได้ต้องมีวินัย หมั่นฝึก หมั่นท่องอยู่เสมอ
๓. เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
๔. อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ทางด้านภาษาให้คงอยู่ตลอดไป
๕. ได้รับคติสอนใจจาก บทคำประพันธ์ต่างๆที่ท่อง
๖. ทำให้เป็นคนอารมณ์ดี จากความงามของบทประพันธ์ที่ท่อง

หลักการท่องบทอาขยาน

การท่องอาขยานทำได้ ๒ แบบ คือ การอ่านบทอาขยานตามหลักทั่วไปหรือออกเสียงแบบร้อยแก้ว และการอ่านแบบทำนองเสนาะ ดังนี้

การท่องบทอาขยานตามหลักการทั่วไป

การท่องบทอาขยานส่วนใหญ่เป็นการท่องออกเสียง คือ ผู้ท่องเปล่งเสียงออกมาดังๆ ในขณะที่ใช้สายตากวาดไปตามตัวอักษร ยึดหลักการออกเสียงเหมือนหลักการอ่านทั่วไป เพื่อให้การออกเสียงมีประสิทธิภาพควรฝึกฝนดังนี้

- ๑ . ฝึกเปล่งเสียงให้ดังพอประมาณ ไม่ตะโกน ควรบังคับเสียง เน้นเสียง ปรับระดับเสียง สูง - ต่ำ ให้สอดคล้องกับจังหวะลีลา ท่วงทำนอง และความหมายของเนื้อหาที่อ่าน
- ๒ . ท่อง ด้วยเสียงที่ชัดเจน แจ่มใส ไพเราะ มีกระแสเสียงเดียว ไม่แตกพรา เปล่งเสียงจากลำคอโดยตรงด้วยความมั่นใจ
- ๓ . ท่อง ออกเสียงให้ถูกอักขรวิธีหรือความนิยม และต้องเข้าใจเนื้อหาของบทอาขยานนี้ก่อน
- ๔ . ออกเสียง ร ล คำควบกล้ำ ให้ถูกต้องชัดเจน
- ๕ . ท่อง ให้ถูกจังหวะและวรรคตอน
- ๖ . ท่องให้ได้อารมณ์และความรู้สึกตามเนื้อหา

การอ่านบทอาขยานเป็นทำนองเสนาะ

การท่องบทอาขยานเป็นทำนองเสนาะช่วยให้บทอาขยานนั้นมีความไพเราะ ผู้ท่อง เกิดความสนใจจดจำบทอาขยานได้ดี และสนุกสนานยิ่งขึ้น การฝึกอ่านทำนองเสนาะมีขั้นตอนดังนี้

- ๑ . ท่อง เป็นร้อยแก้วธรรมดาให้ถูกต้องชัดเจน ตามอักขรวิธีก่อน ทั้ง ร , ล ตัวควบกล้ำ อ่านออกเสียงให้ตรงตามเสียงวรรณยุกต์
- ๒ . ท่องให้ถูกจังหวะวรรคตอน การอ่านผิดวรรคตอนทำให้เสียความ
- ๓ . ท่องให้สัมผัสคล้องจองกันเพื่อความไพเราะ
- ๔ . ท่องให้ถูกทำนองและลีลาของคำประพันธ์แต่ละชนิด คำประพันธ์แต่ละชนิดจะมีบังคับจำนวนคำสัมผัส หรือคำเอก คำโท แตกต่างกัน การอ่านทำนองเสนาะจึงต้องอ่านให้ถูกท่วงทำนองและลีลาของคำประพันธ์แต่ละชนิด
- ๕ . ท่องโดยใช้น้ำเสียงให้เหมาะสมกับเนื้อหาและอ่านพยางค์สุดท้ายของวรรคด้วยการทอดเสียง แล้วปล่อยให้หางเสียงผวนขึ้นจุ่มก

เกณฑ์การประเมินการท่อกายาน

ระดับ รายการ	๓	๒	๑
ท่อกถูกต้องตาม ฉันทลักษณ์	ท่อกกายานถูกต้องและ ใช้น้ำเสียงตาม ฉันทลักษณ์โดยตลอด	ท่อกถูกต้องและใช้ น้ำเสียงตามฉันทลักษณ์ บางส่วน	ท่อกไม่ถูกต้องตาม ฉันทลักษณ์
ท่อกได้คล้อง	ท่อกกายานได้คล้องโดย ตลอด	ท่อกกายานคล้อง บางส่วน	ท่อกกายานตะกุกตะกัก
น้ำเสียงและ จังหวะวรรคตอน	น้ำเสียงไพเราะ เว้นจังหวะวรรคตอน ถูกต้องโดยตลอด	น้ำเสียงเหมาะสม เว้นจังหวะวรรคตอน ถูกต้องบางส่วน	น้ำเสียงไม่เหมาะสม เว้นจังหวะวรรคตอน ผิดเป็นส่วนใหญ่
ท่อกได้ถูกต้องตาม อักขรวิธี	ออกเสียงถูกต้องตาม อักขรวิธีโดยตลอด	ออกเสียงถูกต้อง ตามอักขรวิธีบางส่วน	ออกเสียงไม่ถูกต้อง ตามอักขรวิธี เป็นส่วนใหญ่

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน

๑๐-๑๒

๘-๙

๖-๗

๔-๕

ระดับคุณภาพ

ดีมาก

ดี

พอใช้

ควรปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน

สรุป

ตั้งแต่ระดับคุณภาพดีขึ้นไป

ผ่าน

ไม่ผ่าน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒

วิชาภาษาไทย ๖ รหัส ท ๓๓๑๐๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ขุนช้างขุนแผน

เรื่อง การอ่านตีความ แปลความ และขยายความ

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

เวลาเรียน ๑๒ ชั่วโมง

เวลาเรียน ๒ ชั่วโมง

๑. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ท๑.๑ ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

ตัวชี้วัด

ท๑.๑ ม.๔-๖/๒ ตีความ แปลความ และขยายความเรื่องที่อ่าน

ท๑.๑ ม.๔-๖/๔ คัดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่าน และประเมินค่าเพื่อนำความรู้ ความคิดไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต

๒. สาระสำคัญ

ขุนช้างขุนแผน เป็นวรรณคดีที่ทรงคุณค่าเป็นที่นิยมอ่าน มีกวีหลายท่านได้ประพันธ์ไว้ ผู้อ่านสามารถเข้าใจ การดำรงชีวิตของคนไทยในยุคก่อน เป็นเรื่องของสามัญชน พฤติกรรมความคิดของตัวละครน่าสนใจ ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อตัวละครสำคัญในเรื่อง การอ่านจึงต้องอ่านอย่าง พินิจพิเคราะห์ ตีความ แปลความ ขยายความนำความรู้ความคิดไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

๓. สาระการเรียนรู้

- การอ่านจับใจความสำคัญ เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา
- อ่านตีความ แปลความ ขยายความ วิเคราะห์วิจารณ์ ประเมินค่าตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต

๔. สมรรถนะของผู้เรียน

๔.๑ ความสามารถในการคิด

๔.๑.๑ ทักษะการคิดวิเคราะห์วิจารณ์

๔.๑.๒ ทักษะการคิดสร้างสรรค์

๔.๒ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

๔.๒.๑ กระบวนการปฏิบัติ

๔.๒.๒ กระบวนการทำงานกลุ่ม

๕. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑. ใฝ่เรียนรู้

๒. มุ่งมั่นในการทำงาน

๓. มีความรับผิดชอบ

๖. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นเตรียม

๑. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน แบบปรนัย จำนวน ๒๐ ข้อ

๒. นักเรียนสนทนาถึงความรู้พื้นฐานในเรื่อง ขุนช้างขุนแผน โดยอ้างอิงแบบทดสอบอัตนัยที่ผ่านมา

๓. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น ๑๐ กลุ่ม โดยละความสามารถกัน

ชั้นสอน

๔. ในแต่ละกลุ่มนักเรียนแบ่งภาระหน้าที่กันศึกษา เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา จากหนังสือเรียน วรรณคดีวิจักษ์ ในประเด็น

๔.๑ ที่มาของเรื่อง, ผู้แต่ง

๔.๒ ลักษณะคำประพันธ์

๔.๓ เนื้อหาใจความสำคัญ

๔.๔ คำศัพท์

๔.๖ คุณค่าที่ได้รับ

ชั่วโมงที่ ๒

๕. นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่ได้รับมอบหมาย

๖. ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

ขั้นสรุป/ประเมินผล

๗. ครูและนักเรียนกลุ่มอื่นๆ ช่วยกันวิเคราะห์วิจารณ์สรุป ประกอบใบความรู้

๘. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน แบบปรนัย จำนวน ๒๐ ข้อ

๗. สื่อ / แหล่งเรียนรู้

๑. หนังสือเรียนภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

๒. ใบความรู้ ที่ ๒ วิเคราะห์เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา

๒. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒

๘. การวัดและการประเมินผล

๘.๑ การประเมินผลก่อนเรียน

- แบบทดสอบก่อนเรียน

๘.๒ การประเมินระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม การตอบคำถามแสดงความคิดเห็น

- การนำเสนอผลงานกลุ่ม

๘.๓ การประเมินหลังเรียน

- แบบทดสอบหลังเรียน

๙. ความคิดเห็นของผู้บริหาร/ผู้ที่ได้รับมอบหมาย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

()

ผู้บริหาร / ผู้ที่ได้รับมอบหมาย

๑๐. บันทึกผลหลังสอน

๑๐.๑ ผลการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

๑๐.๒ ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

.....

๑๐.๓ ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

ลงชื่อผู้สอน

(นายสมศักดิ์ ปานเพชร)

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.

ใบความรู้เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา

รายวิชา ภาษาไทย ท๓๓๑๐๑

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

เสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา

เรื่อง ขุนช้างขุนแผน เป็นเรื่องเล่าต่อๆ กันมาเป็นวรรณคดี **มุขปาฐะ** มาก่อน เชื่อว่าเป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ ต่อมาลีลาการเล่าเปลี่ยนเป็นการขับลำนำเป็นทำนอง ที่เรียกว่า **ขับเสภา** ซึ่งใช้รับ ประกอบเสียงขับ เรื่องนี้เป็นวรรณคดีร้อยกรองประเภทกลอนแปด ดำเนินเรื่องสนุกสนานเป็นที่ติดใจคนฟัง ส่วนผู้แต่งไม่ปรากฏชัด จนมาถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทรงให้รวบรวมเรื่อง ขุนช้างขุนแผน และมีการแต่งเติมใหม่บางตอนสำหรับตอน ขุนช้างถวายฎีกานี้ ไม่ปรากฏผู้แต่ง

เรื่องย่อ

พลายงามชนะคดีความขุนช้างแล้ว นางวันทองกลับไปอยู่กับขุนช้างที่สุพรรณบุรี ทำให้พลายงามแค้นใจเป็นอย่างมาก จึงวางแผนลักลอบขึ้นเรือนขุนช้างในตอนกลางคืนเพื่อพานางวันทองผู้เป็นแม่ไปอยู่ด้วย ในตอนแรกนางวันทองเกรงว่าจะมีปัญหามาภายหลังจึงไม่ยอมไปด้วยและให้พลายงามไปปรึกษาขุนแผนผู้เป็นพ่อเพื่อฟ้องร้องขุนช้างดีกว่า แต่สุดท้ายนางก็จำยอมตามพลายงามไป

เมื่อขุนช้างตื่นขึ้นมาไม่เห็นนางวันทอง จึงร้องเรียกว่าไพร่ตามหาจนวุ่นวายกันไปทั่ว เมื่อรู้แน่แล้วว่านางวันทองหายไปก็โกรธแค้นเป็นฟืนเป็นไฟ ส่วนพลายงามก็กลัวว่าขุนช้างจะเอาความกับตน จึงใช้หมิ่นวิเศษผลไปบอกขุนช้างว่าตนป่วยหนัก อยากเห็นหน้าแม่จึงให้คนไปรับแม่มาดูใจเมื่อหายป่วยจะส่งตัวกลับคืน ขุนช้างได้ฟังดังนั้น ก็โมโหพลายงามยิ่งนักจึงร่างคำร้องถวายฎีกาแล้วไปตักถวายฎีกาพระพันวษา

สมเด็จพระพันวษาเมื่อได้รับคำร้องของขุนช้างก็รับสั่งให้เขียนตีขุนช้างเป็นการลงโทษ ๓๐ ที แล้วทรงตั้งกลุ่กฎการรักษาคความปลอดภัยไม่ให้ใครเข้าโดยมิได้รับอนุญาตอีก มิฉะนั้นจะมีโทษมหันต์

คืนนั้นขุนแผนคิดถึงนางวันทองจึงไปหานางวันทองที่บ้านพลายงาม เมื่อวันทองหลับและฝันว่าหลงเข้าไปในป่าแล้วโดนเสือตะครุบไป นางก็ตกใจตื่นเล่าความฝันให้ขุนแผนฟัง ขุนแผนรู้ได้ถึงลางร้ายว่าอันตรายถึงชีวิตแน่นอนแต่ก็ปลอบใจให้นางวันทองสบายใจ

วันรุ่งขึ้นเมื่อสมเด็จพระพันวษาทรงอ่านคำร้องของขุนช้างก็ทรงกริ้วยิ่งนัก รับสั่งให้ทหารตามนางวันทองขุนแผน และพลายงามหรือพระไวยมาเข้าเฝ้าเพื่อชำระความ ขุนแผนเป็นห่วงนางวันทองเกรงว่านางจะมีภัยจึงเสกคาถาและขี้ผึ้งให้นางวันทองสีปากเพื่อให้พระพันวษามาเมตตา เมื่อพระพันวษาเห็นนางวันทองก็เกิดความใจอ่อนเอ็นดูตรัสถามด้วยความปรานีถึงเรื่องราวจากนาง นางจึงเล่าความจริงที่ต้องไปอยู่กับขุนช้าง พระพันวษาทรงกริ้วขุนช้างมาก ทรงถามนางวันทองอีกว่าถูกขุนช้างขูดไปอยู่ตั้ง ๑๘ ปี แล้วคราวนี้ทำไมจึงอยู่กับขุนแผน นางวันทองก็กราบทูลตามความจริง จึงทำให้พระพันวษากริ้วมากที่พระไวยทำอะไรตามใจ แอบขึ้นเรือนขุนช้างเพื่อลักพาตัวนางวันทองโดยไม่เกรงกลัวกฎหมายและว่าขุนแผนรู้เห็นเป็นใจ

สมเด็จพระพันวษาทรงคิดว่าสาเหตุของความวุ่นวายทั้งหมดนี้เกิดขึ้นเพราะนางวันทองเป็นต้นเหตุจึงให้นางตัดสินใจให้เด็ดขาดว่าจะเลือกอยู่กับใครระหว่างผู้ชายสามคน ขุนช้าง ขุนแผน หรือลูก นางวันทองตกใจประหม่าจึงตัดสินใจไม่ถูก กราบทูลไปว่านางรักขุนแผน แต่ขุนช้างก็ดูแลนางเป็นอย่างดี ส่วนพลายงามก็เป็นลูกรักเท่ากับตัว ทำให้ สมเด็จพระพันวษาทรงกริ้วมากเห็นว่านางเป็นหญิงแพศยาหลายใจ จึงรับสั่งให้ประหารชีวิตนางวันทองด้วยเหตุว่า เป็นหญิงสองใจเพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่ผู้อื่นต่อไป...

๑. พลายงามไปรับนางวันทองมาอยู่ด้วยนั้นเป็นการสมควรหรือไม่

ขุนช้างขุนแผน เป็นนิยายเรื่องยาวที่มีปมปัญหาเป็นช่วงๆ ตอนนี้ผู้สร้างปมปัญหาคือ พลายงาม ที่ไปรับตัววันทอง มาอยู่ด้วย เริ่มต้นก็คิดผิดแล้ว จากบทกวีที่ว่า

“ฝ่ายพ่อมีบุญเป็นขุนนาง

แต่แม่ไปแนบข้างคนจัญไร”

“อย่าเลยจะรับแม่กลับมา

ให้อยู่ด้วยบิดาเกษมศรี”

พลายงามตัดสินใจไปรับนางวันทอง ซึ่งนางได้พยายามพูดอธิบายให้พลายงามฟังเรื่องคดีความตามวิถีทางที่ถูกต้อง

“เจ้าเป็นถึงหัวหมื่นมหาเด็ก

มิใช่เด็กดอกจงฟังคำแม่ว่า

จงเร่งกลับไปคิดกับบิดา

พ้องหาราบพูลพระทรงธรรม”

แต่พลายงามไม่ฟังเหตุผลและคิดเบี่ยงเบนไปด้วยใจอันเป็นอคติ ต่อว่านางวันทอง ว่า

“คิดร้ายเพียงเลียงเลี้ยวเบี้ยวบิดไป

เพราะรักอ้ายขุนช้างกว่าบิดา”

“เหมือนไม่มีรักใครในลูกยา

อุตส่าห์มารับแล้วยังมิไป”

และยังพูดชมชู้ว่า

“จะตัดเอาศีรษะของแม่ไป

ทิ้งแต่ตัวไว้ให้อยู่นี้”

วันทองจึงจำใจไปจากเรือนขุนช้าง เพื่อไปอยู่เรือนพลายงาม

“พระหมื่นไวยก็พามารดาไป

พอรุ่งแจ้งแสงสีกก็ถึงเรือน”

เมื่อขุนช้างวางฎีกาถวายสมเด็จพระพันวษา ทรงทราบเรื่องก็ตำหนิพลายงามหลายประการ

“อ้ายหมื่นไวยทำใจหงัการ

ตกว่าบ้านเมืองไม่มีนาย”

“อัยการศาลโรงก็มีอยู่

เถาว่ากูตัดสินให้ไม่ได้”

ตามเหตุผลหลายๆ ประการบ่งชี้ว่า พลายงามทำผิดพลาดไปอย่างยิ่ง ที่ไปรับตัวนางวันทองมาอยู่ด้วย และโทษของการทำผิดครั้งนี้ยิ่งใหญ่และสาหัสสุดจะกล่าวได้นั้นคือ วันทองถูกพระพันวษาดัดสินให้ประหารชีวิต

๒. วิเคราะห์บทบาทตัวละคร ขุนช้าง ขุนแผน นางวันทอง พระพันวษา พลายงาม

ตัวละครที่มีบทบาทน้อยที่สุด คือ ขุนแผน ทั้งที่ไม่มีส่วนผลักดันการดำเนินเรื่องใดๆ อารมณ์และการแสดงออกของขุนแผนก็ยังคงเส้นคงวาของความเป็นลูกผู้ชายหลายเมียเช่นเดิม แม้แต่ในตอนพิพาทภาคติขุนแผนก็ไม่ปรากฏบทบาทแม้แต่สมเด็จพระพันวษาก็ไม่ได้ตรัสถามอะไรขุนแผน

ขุนช้าง เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้เรื่องพ้องร้องต่อสมเด็จพระพันวษา วรรณคดีเรื่องนี้ยาวมากแต่งด้วยกวีหลายคน แต่น่าชื่นชมที่ขุนช้างมีบุคลิกภาพคงที่ คือ รูปร่างหน้าตาอัปลักษณ์ มีกิริยามารยาทกักขฬะไม่รู้จักกาลเทศะ เป็นตัวตลกในหมู่ขุนนางและมหาดเล็ก ทั้งๆ ที่ฐานะร่ำรวย ขุนช้างประจักษ์แก่ใจตนเองดีในข้อนี้ถึงกับพูดว่า

“จะพึงพาใครได้ที่ไหนนั้น ขุนนางน้อยใหญ่เกรงใจกัน ถึงพ้องมันก็จะปิดให้มืดไป”

ขุนช้างฉลาดพอที่จะถวายฎีกาด้วยตนเอง ร่างคำฟ้องด้วยตนเองได้ นับว่ามีความสามารถ

“ฉวยได้กระดานชนวนมา ร่างฟ้องท่องเทียบให้เรียบร้อย ถ้อยคำถ้อยถ้วนเป็นหนักหนา”

วิธีการถวายฎีกาของขุนช้างก็แปลกและไม่ถูกต้อง คือ รอคอยเวลาที่เสด็จกลับจากประพาสบัว ขุนช้างว่ายน้ำเข้าหาเรือพระที่นั่ง ขูหนังสือถวายตรงองค์พระพันวษา

“พอเรือพระที่นั่งประทับที่
ลอยคอขุหน้ำสือคือเข้ามา

ขุนช้างก็วิ่งลงดินท่า
ผุดโผล่โง้งหน้ายัดแคมเรือ”

สมเด็จพระพันวษาจำขุนช้างได้ ตรัสว่า

“หรืออ้ายช้างเป็นบ้ากระมังนี้ เฮ้ยใครรับฟ่องของมันที ดีเสียสามสิบจึงปล่อยไป”

แล้วตรัสกำหนดโทษว่า ถ้าใครปล่อยให้เกิดเหตุการณืเช่นนี้เกิดขึ้นอีก ผู้ที่อยู่ในหน้าที่ต้องรับโทษหนัก ว่า
“ปล่อยให้ใครเข้ามาในล้อมวง ระวังโทษเบ็ดเสร็จเจ็ดสถาน ถึงประหารชีวิตเป็นมุขผง”

แล้วขุนช้างก็ประสบความสำเร็จ ในวันออกว่าราชการเมื่อทอดพระเนตรเห็นขุนช้างก็ทรงระลึกลงได้

“ทอดพระเนตรมาเห็นขุนช้างเฝ้า เออใครเอาฟ่องมันไปไว้ไหน
พระหมื่นถวายพลันในทันใด รับไว้คลีทอดพระเนตรพลัน
พอทรงจบแจ้งพระทัยในข้อหา ก็โกรธาเคืองขุนหนูหนั้น”

ขุนช้างประสบความสำเร็จในการถวายฎีกาฟ้องร้องพลายงาม แต่ผลการตัดสินก็คงเหมือนกับที่พลายงามได้รับคือ ตันต้องสูญเสียหญิงที่ตนรักที่สุดในชีวิตไปอย่างไม่มีวันกลับคืน

พลายงาม เป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ตอนนี้ขึ้น จากความคิดคำนึงของพลายงามว่า “พร้อมญาติขาดอยู่แต่มารดา” นั้นแสดงว่า ความพรั่งพร้อมของครอบครัวเป็นความสำคัญ พลายงามมองว่าขุนช้างมีสถานภาพทางสังคมต่ำ

“โอ้วว่าแม่วันทองช่างหมองนวล ไม่สมควรเคียงคู่กับขุนช้าง ,

ฝ่ายพ่อมีบุญเป็นขุนนาง แต่แม่ไปแนบข้างคนจัญไร”

พลายงามรังเกียจขุนช้างในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านจิตใจชั่วร้าย รูปร่างหน้าตาที่น่าเกลียดอัปลักษณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเกลียดชังที่กลายมาเป็นความเคียดแค้น ทำให้พลายงามตัดสินใจกระทำทารุณด้วยโทสะ บีบบังคับให้วันทองออกจากบ้านขุนช้างและไม่ฟังคำทัดทานของวันทอง แต่พลายงามมีความดีความชอบต่อแผ่นดิน พระพันวษาโปรดแม้จะทำผิดก็ทรงตำหนิแต่เพียงเล็กน้อย

พลายงาม มีวิชาความรู้ไม่แพ้ขุนแผน ทั้งด้านโหราศาสตร์ ไสยศาสตร์ และการรบ เช่น

“ดูเวลาปลอดห่วงทักทิน
จึงเช่นเหล่าข้าวปลาให้พรายกิน เสกขมื่นว่านยาเข้าทาตัว
ลงยันตร์ระชาเอาปะอก หยิบยกมวงคลขึ้นใส่หัว
เป่ามนต์เปื้องบนข่มมัว พรายยั่ววนใจให้โคลคลา
จับดาบเคยปราบณรงค์รบ เสรีจรรบบริการมพระคาถา”

ฯลฯ

จึงร้ายมนตรามหาสะกด เสื่อมหมดอาถรรพณ์ที่ฝังอยู่
ภูตพรายนายขุนช้างวางวังพรุ คนผู้ในบ้านก็ซานเซอะ”

วันทอง วันทองเป็นกรณีตัวอย่างที่เป็นเครื่องมือศึกษาถึงสภาวะของผู้หญิงไทยในสมัยอยุธยา ต่อเนื่องมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ตรงตามค่านิยมของสังคมไทย ที่กำหนดไว้ให้ผู้หญิงไม่สามารถเป็นตัวของตัวเองได้ ดังคำกล่าว

“เมื่อเป็นเด็กพึงพาบิดาเจ้า เป็นสาวทำใจได้พึงผัว แกล้งคงรำพึงพึงลูกตัว ดีชั่วแล้วแต่กรรมชักนำไป”

วันทองเป็นคนสวย มีรูปเป็นทรัพย์ พระเจ้าแผ่นดินยังตรัสว่า “รูปงามนามเพราะน้อยไปหรือ” เพราะรูปงามทำให้ชีวิตวันทองจึงยุ่งยากและมีความสุขไม่จบสิ้น

วันทอง เป็นคนดีซื่อตรงต่อความคิดของตน มั่นในความรักที่มีต่อขุนแผน แม้ขุนแผนจะพาไปตกเร่กำล่ำบากอย่างไร ก็ไม่เคยคิดเป็นอื่น

“ความรักขุนแผนก็แสนรัก ด้วยร่วมยากมานักไม่เดียดฉันท์
สู่ล้าปากบุกป่ามาด้วยกัน สารพันอดออดมณโหมใจ”

วันทอง มีความยุติธรรมและกตัญญูต่อความดีของขุนช้าง แม้ขุนช้างจะกระทำผิดหลายครั้ง ตั้งแต่ขูดคร่ำพานางมาอยู่ด้วย ขุนช้างคิดฆ่าพลาญงามตั้งแต่เด็ก วันทองก็ไม่เก็บมาพยาบาทคุมแค้น กลับเห็นข้อดีที่ขุนช้างยกย่องให้เกียรตินาง

“ขุนช้างแต่อยู่ด้วยกันมา คำนึกหาได้ว่าให้เคืองไม่
เงินทองกองไว้มิให้ใคร ข้าไทใช้สอยเหมือนของตัว”

ความเป็นหญิงอ่อนแอ ชีวิตอยู่ในความดูแลของผู้อื่นตลอดมา ดังนั้นเมื่อต้องตัดสินใจครั้งสำคัญ ต่อหน้าพระเจ้าแผ่นดิน ก็ไม่กล้าคิด ไม่กล้าตัดสินใจ มีแต่ความหวาดกลัว และสองจิตสองใจ ละล้าละลัง ลังเล ทำให้พระเจ้าแผ่นดินทรงพิโรธ วันทองจึงต้องสิ้นชีวิตเพราะตัดสินใจไม่ได้ คนไทยก็พูดติดปากในเชิงประณามว่า **วันทองสองใจ** จนทุกวันนี้

พระพันวษา เป็นชื่อสมมติที่เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ใช้เรียกพระเจ้าแผ่นดิน มีความหมายว่า **พระพันปี** ปละวรรณคดีเรื่องนี้นี้ก็กินเวลาการดำเนินเรื่องถึง ๔ ชั่วโมงคน ก็เรียกพระเจ้าแผ่นดินว่าพระพันวษาโดยตลอด พระองค์เมตตาและยกย่องทหารที่เก่งกล้าสามารถ ซึ่งจะเห็นว่า ทรงตำหนิพลาญงามกับขุนช้างต่างกัน เช่น

ตำหนิพลาญงาม “อ้ายหมื่นไวยทำใจหงักร์ ตกกว่าบ้านเมืองไม่มีนาย”

ตำหนิขุนช้าง “ขอบตบให้สลบลงกับที่ เฝื่อนตีเสียให้ยับไม่นับได้ มะพร้าวห้าวยังปากให้สางใจ”

พระองค์สนิทสนมและรู้จักข้าทหารอย่างละเอียด และทรงจำได้อย่างแม่นยำ แม้เวลาผ่านมาถึง ๑๘ ปี เช่น

เมื่อมีกลับมาแต่ป่าใหญ่ กูสีให้อ้ายแผนประสมสอง
ฯลฯ

ทำไมไม่อยู่กับอ้ายแผน เล่นไปอยู่กับอ้ายช้างใหม่

พระองค์ยึดถือค่านิยมไทยว่า ผู้หญิงต้องจงรักภักดีและมีสามีคนเดียว ดังนั้นพระองค์จึงทรงต้องการตัดสินใจเด็ดขาด

เฮ้ยอีวันทองว่ากระไร มึงตั้งใจปลิดปลงให้ตรงที่
อย่าหวังคักงาเป็นราศี เพราะมึงมีผัวสองกูต้องแค้น

พระองค์ทรงรังเกียจพฤติกรรมหนึ่งหญิงสองชายมาก ถึงกับทรงตำว่าวันทองอย่างเสียหาย เช่น

“ดังเพชรนิลเกิดขึ้นในอาจรม”

“รูปงามนามเพราะน้อยไปหรือ ใจไม่ซื่อสมศักดิ์เท่าเส้นผม
แต่ใจสัต์มันยังมีที่นิยม สماعกก็แต่ถึงฤดูมัน
มึงนี้ถ้อยยิ่งกว่าถ้อยอภัยเมือง จะเอาเรื่องไม่ได้สักสิ่งสรรพ
ละโมบมากตณหาตาเป็นมัน สักร้อยพันให้มึงไม่ถึงใจ

พระองค์ให้โอกาสและให้สิทธิส่วนตัว เช่นในคดีนี้ทรงให้วันทองตัดสินใจด้วยตนเอง และเมื่อวันทองตัดสินใจไม่ได้จึงทรงกริ้วมาก

๓. แนวคิดและค่านิยมที่ปรากฏในตอน ขุนช้างถวายฎีกา

ค่านิยม

๑. ครอบครัวที่พร้อมพ่อแม่พี่น้อง เช่น

- พร้อมญาติขาดอยู่แต่มารดา
- อย่าเลยจะรับแม่กลับมา ให้อยู่ด้วยบิดาเกษมศรี

๒. ผู้หญิงต้องมีสามีคนเดียว

- ว่าหญิงชั่วผัวยังคราวละคนเดียว
- จะว่ารักข้างไหนไม่ว่าได้ น้ำใจจะประดังเข้าทั้งสอง
- ออกนั้นเข้านี้มีสำรอง ยิ่งกว่าท้องทะเลอันล้าลึก

๓. ความเชื่อโชคลาง , ความฝัน

- เช่นตอนที่ขุนช้างฝันว่าถูกปรอทกินปอด ตับ ฟันหัก เป็นต้น
- ตอนที่วันทองฝันว่าไปหลงทางอยู่กลางป่า แล้วถูกเสือกระโดดตะครุบจับตัวไป

๔. ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ ฤกษ์งาม

- ดูเวลาปลอดห่วงทักทิน
- เป่ามนต์เป่าบนขอม่มั่ว

๕. ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์

- จิ้งจอกมนตรามหาสะกด เสือหมดอาถรรพณ์ที่ฝังอยู่

๖. การมีข้าทาสบริวาร

- ข้าไทนอนหลับทับกัน
- ทั้งผู้คนช้างม้าและข้าไท

๗. นิยมยกย่องขุนนาง

- เจ้าเป็นถึงหัวหมื่นมหาเดเล็ก - ทุกวันนี้ลูกชายสบายยศ
- ฝ่ายพ่อมีบุญเป็นขุนนาง

๘. การล้อมวง เพื่อป้องกันอันตรายแก่เจ้านาย แม้แต่ในระดับราษฎรสามัญ ถ้ารำรวยมีบ่าวไพร่

ก็มีการล้อมวง มีการอยู่ยามตามไฟ

- เห็นคนนอนล้อมอ้อมเป็นวง ประตูลั่นมั่นคงชอบรั้วกัน
- กองไฟสว่างดังกลางวัน
- ถ้าประมาทราชการไม่นำพา ปลอ่ยให้ใครเข้ามาในล้อมวง
- ระวางโทษเบ็ดเสร็จเจ็ดสถาน ถึงประหารชีวิตเป็นผุยผง

แบบทดสอบหลังเรียน

เสภา เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา
 รายวิชา ภาษาไทย ท๓๓๑๐๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๒๐ ข้อ

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว แล้วทำเครื่องหมาย (X) กากบาท ลงใน
 กระดาษคำตอบ

อ่านบทกลอนต่อไปนี้ตอบคำถาม ข้อ ๑ – ๒

เจียบสัตว์จับทุบทวิบาท

ดาวดาษเดือนสว่างกระจ่างใจ

น้ำค้างตกกระเซ็นเย็นเยือกใจ

สงัดเสียงคนใครไม่พุดจา

๑. ข้อความข้างต้นเป็นโวหารการเขียนใด

ก. พรรณนาโวหาร

ข. บรรยายโวหาร

ค. สาธกโวหาร

ง. เทศนาโวหาร

๒. คำใดให้ความรู้สึก

ก. น้ำค้าง

ข. ตก

ค. กระเซ็น

ง. เย็นเยือก

คำตอบต่อไปนี้ใช้สำหรับตอบข้อ ๓ – ๖

๑. วันนั้นแพ้วเมื่อดำนน้ำ

๒. ดูเวลาปลอดห่วงพักทิน

๓. จึงเช่นเหล้าข้าวปลาให้พรายกิน

๔. เห็นคนนอนลื้อมอ้อมเป็นวง

๓. ข้อใดเป็นโหราศาสตร์

ก. ข้อ ๑

ข. ข้อ ๒

ค. ข้อ ๓

ง. ข้อ ๔

๔. ข้อใดเป็นธรรมเนียมโบราณ

ก. ข้อ ๑

ข. ข้อ ๒

ค. ข้อ ๓

ง. ข้อ ๔

๕. ข้อใดเป็นวิธีการพิสูจน์ความผิดของคนโบราณ

ก. ข้อ ๑

ข. ข้อ ๓

ค. ข้อ ๓

ง. ข้อ ๔

๖. ข้อใดเป็นไสยศาสตร์

ก. ข้อ ๑

ข. ข้อ ๒

ค. ข้อ ๓

ง. ข้อ ๔

๗. ข้อใดไม่มีเครื่องรางของขลัง

ก. เสกขมิ้นว่านยาเข้าท้าว

ข. ลงยันต์ราชะเอาปะอก

ค. หยิบยกมกคลขึ้นสวมหัว

ง. เป่ามนต์เปื่องบนข้อมมั่ว

คำตอบต่อไปนี้ใช้ตอบข้อ ๘ - ๙

๑. ทั้งชายหญิงง่วงงมล้มหลับ

๒. นอนทับคว่ำหงายก่ายกันเปราะ

๓. จีปลาเผาไฟมันไหลเลอะ

๔. โกงเงอะงุงงมไม่สมประดี

๘. คำใดเป็นภาษาไทยโบราณ

ก. ง่วงงม

ข. คว่ำหงาย

ค. จีปลา

ง. โกงเงอะ

๙. ข้อใดเป็นคำซ้อนเสียง

ก. ชายหญิง

ข. ก่ายกัน

ค. ไหลเลอะ

ง. งุงงม

๑๐. “อย่าเลยจะรับแม่กลับมา ให้อยู่ด้วยบิดาเกษมศรี” ข้อความนี้สะท้อนคุณค่าทางสังคมแบบใด

ก. ความรักที่พ่อแม่มีต่อลูก

ข. ความรักของพ่อที่มีต่อลูก

ค. ความรักที่ลูกมีต่อพ่อแม่

ง. ความรักของแม่ที่มีต่อลูก

๑๑. ข้อใดแสดงหน้าที่ของ “แม่” ได้ตรงที่สุด

ก. โอ้แม่เจ้าประคุณของลูกเอ๋ย

ไม่ควรเลยจะพรากจากคุณพ่อ

ข. ยังขาดแต่แม่คุณไม่แลเห็น

เป็นอยู่ก็เหมือนตายไปหายสูญ

เฉลยแบบทดสอบ เรื่องขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา

ข้อ	ตอบ	ข้อ	ตอบ	ข้อ	ตอบ
๑	ก	๘	ค	๑๕	ก
๒	ง	๙	ง	๑๖	ข
๓	ข	๑๐	ค	๑๗	ง
๔	ง	๑๑	ง	๑๘	ก
๕	ก	๑๒	ค	๑๙	ค
๖	ค	๑๓	ง	๒๐	ก
๗	ง	๑๔	ข		

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓

วิชาภาษาไทย ๖ รหัส ท๓๓๑๐๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ขุนช้างขุนแผน

เรื่อง การเขียนจดหมายราชการ

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

เวลาเรียน ๑๒ ชั่วโมง

เวลาเรียน ๒ ชั่วโมง

๑. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ท๒.๑ ใช้กระบวนการเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ
เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

ท ๒.๑ ม.๔-๖/๑ เขียนสื่อสารในรูปแบบต่างๆ ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยใช้ภาษาเรียบเรียงถูกต้อง มีข้อมูล
และสาระสำคัญชัดเจน

ท ๒.๑ ม.๔-๖/๘ มีมารยาทในการเขียน

๒. สาระสำคัญ

การเขียนจดหมาย เป็นวิธีการสื่อสารอีกวิธีหนึ่งที่นิยมใช้แทนการสื่อสารด้วยการพูดในกรณีที่ผู้ส่งสารและ
ผู้รับสารอยู่ไกลกัน หรืออาจมีความจำเป็นไม่สามารถจะพูดจากันโดยตรง ข้อความในจดหมายต้องเป็นข้อความที่
ชัดเจน แจ่มแจ้ง บอกความประสงค์ของผู้ส่งสารได้สมบูรณ์ตามต้องการ

จดหมายราชการหรือหนังสือราชการ เป็นจดหมายที่เขียนจากส่วนราชการหนึ่งไปยังอีกส่วนราชการหนึ่ง
เป็นทางการ ข้อความในหนังสือหรือจดหมายราชการนั้นถือเป็นหลักฐานทางราชการ การเขียนจดหมายราชการนี้
ต้องปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ

๓. สาระการเรียนรู้

- กลวิธีการเขียนจดหมาย มารยาทในการเขียนจดหมาย
- ส่วนประกอบของจดหมาย

๔. สมรรถนะของผู้เรียน

๔.๑ ความสามารถในการคิด

๔.๑.๑ ทักษะการคิดวิเคราะห์วิจารณ์

๔.๑.๒ ทักษะการคิดสร้างสรรค์

๔.๒ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

๔.๒.๑ กระบวนการปฏิบัติ

๔.๒.๒ กระบวนการทำงานกลุ่ม

๕. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑. ใฝ่เรียนรู้

๒. มุ่งมั่นในการทำงาน

๓. มีความรับผิดชอบ

๖. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นเตรียม

๑. นักเรียนและครูสนทนากันในเรื่องการเขียนคำร้องถวายฎีกา ของขุนช้างจากหนังสือเรียน

๒. นักเรียนสนทนาถึงความรู้เรื่องของจดหมาย

ชั้นสอน

๓. นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่องการเขียนจดหมายราชการ
๔. นักเรียนศึกษาตัวอย่างของจดหมายแต่ละประเภท และสรุปความแตกต่างของจดหมายแต่ละประเภท
๕. นักเรียนวิเคราะห์ส่วนประกอบของตัวอย่างจดหมายราชการ
๖. มอบหมายให้นักเรียนเขียนจดหมายราชการตามสถานการณ์ความเหมาะสมเป็นการบ้าน

ชั่วโมงที่ ๒

๗. สุ่มตัวอย่างผลงานการเขียนจดหมายราชการของนักเรียน เพื่อนำเสนอ โดยเพื่อนและครูช่วยกันพิจารณาความถูกต้อง และแนะนำแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้อง

๘. นักเรียนเขียนจดหมายราชการ แก้ไขตามคำแนะนำ

ขั้นสรุป/ประเมินผล

๗. ครูและนักเรียน ช่วยกันวิเคราะห์วิจารณ์สรุป จดหมายราชการของนักเรียน
๘. นักเรียนเขียนจดหมายราชการตามที่กำหนดส่งครู

๗. สื่อ / แหล่งเรียนรู้

๑. หนังสือระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ
๒. ใบความรู้ ที่ ๓ การเขียนจดหมายราชการ
๒. ตัวอย่างหนังสือหรือจดหมายราชการ

๘. การวัดและการประเมินผล

- ๘.๑ การประเมินผลก่อนเรียน
 - ตอบคำถามเรื่องจดหมาย
- ๘.๒ การประเมินระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 - สังเกตพฤติกรรมการทำงาน การตอบคำถามแสดงความคิดเห็น
 - การนำเสนอผลงาน
- ๘.๓ การประเมินหลังเรียน
 - การส่งผลงาน

๙. ความคิดเห็นของผู้บริหาร/ผู้ที่ได้รับมอบหมาย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

()

ผู้บริหาร / ผู้ที่ได้รับมอบหมาย

๑๐. บันทึกผลหลังสอน**๑๐.๑ ผลการสอน**

.....

.....

.....

.....

๑๐.๒ ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

.....

๑๐.๓ ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

ลงชื่อผู้สอน

(นายสมศักดิ์ ปานเพชร)

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.

ใบความรู้ เรื่อง การเขียนจดหมายราชการ
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ขุนช้างขุนแผน **ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖**

การเขียนจดหมายราชการ

หนังสือราชการ คือ เอกสารที่เป็นหลักฐานในราชการ ได้แก่

- ๑ หนังสือที่มีไปมาระหว่างส่วนราชการ
- ๒ หนังสือที่ส่วนราชการมีไปถึงหน่วยงานอื่นใดซึ่งมิใช่ส่วนราชการ หรือที่มีไปถึงบุคคลภายนอก
- ๓ หนังสือที่หน่วยงานอื่นใดซึ่งมิใช่ส่วนราชการหรือที่บุคคลภายนอกมีมาถึงส่วนราชการ
- ๔ เอกสารที่ทางราชการจัดทำขึ้นเพื่อเป็นหลักฐานในราชการ
- ๕ เอกสารที่ทางราชการจัดทำขึ้นตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับ

หนังสือ มี ๖ ชนิด คือ- หนังสือภายนอก- หนังสือภายใน- หนังสือประทับตรา- หนังสือสั่งการ- หนังสือประชาสัมพันธ์- หนังสือที่เจ้าหน้าที่ทำขึ้นหรือรับไว้เป็นหลักฐานในราชการ **ส่วนที่ ๑ หนังสือภายนอก**

หนังสือภายนอก คือ หนังสือติดต่อราชการที่เป็นแบบพิธีโดยใช้กระดาดตราครุฑเป็นหนังสือติดต่อกันระหว่างส่วนราชการ หรือส่วนราชการมีถึงหน่วยงานอื่นใดซึ่งมิใช่ส่วนราชการ หรือที่มีถึงบุคคลภายนอก โดยกรอกรายละเอียดดังนี้

๑. **ที่** ให้ลงรหัสตัวพยัญชนะและเลขประจำของเจ้าของเรื่อง ตามที่กำหนดไว้ ทับเลขทะเบียนหนังสือส่ง สำหรับหนังสือของคณะกรรมการให้กำหนดรหัสตัวพยัญชนะเพิ่มขึ้นได้ตามความจำเป็น
๒. **ส่วนราชการเจ้าของหนังสือ** ให้ลงชื่อส่วนราชการ สถานที่ราชการหรือคณะกรรมการซึ่งเป็นเจ้าของหนังสือ นั้น และโดยปกติให้ลงที่ตั้งไว้ด้วย
๓. **วัน เดือน ปี** ให้ลงตัวเลขของวันที่ ชื่อเต็มของเดือน และตัวเลขของปีพุทธศักราชที่ออกหนังสือ
๔. **เรื่อง** ให้ลงเรื่องย่อที่เป็นใจความสั้นที่สุดของหนังสือฉบับนั้น ในกรณีที่เป็นหนังสือต่อเนื่องโดยปกติให้ลงเรื่องของหนังสือฉบับเดิม
๕. **คำขึ้นต้น** ให้ใช้คำขึ้นต้นตามฐานะของผู้รับหนังสือตามตารางการใช้คำขึ้นต้นสรรพนาม และคำลงท้าย ที่กำหนดไว้ในภาคผนวก ๒ แล้วลงตำแหน่งของผู้ที่หนังสือนั้นมีถึง หรือชื่อบุคคลในกรณีที่มีถึงตัวบุคคลไม่เกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่
๖. **อ้างถึง (ถ้ามี)** ให้อ้างถึงหนังสือที่เคยมีติดต่อกันเฉพาะหนังสือที่ส่วนราชการผู้รับหนังสือได้รับมาก่อนแล้ว จะจากส่วนราชการใดก็ตาม โดยให้ลงชื่อส่วนราชการเจ้าของหนังสือและเลขที่หนังสือ วันที่ เดือน ปีพุทธศักราชของหนังสือนั้น การอ้างถึง ให้อ้างถึงหนังสือฉบับสุดท้ายที่ติดต่อกันเพียงฉบับเดียว เว้นแต่มีเรื่องอื่นที่เป็นสาระสำคัญต้องนำมาพิจารณา จึงอ้างถึงหนังสือฉบับอื่นๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องนั้นโดยเฉพาะให้ทราบด้วย
๗. **สิ่งที่ส่งมาด้วย (ถ้ามี)** ให้ลงชื่อสิ่งของ เอกสาร หรือบรรณสารที่ส่งไปพร้อมกับหนังสือนั้น ในกรณีที่ไม่สามารถส่งไปในซองเดียวกันได้ให้แจ้งด้วยว่าส่งไปโดยทางใด
๘. **ข้อความ** ให้ลงสาระสำคัญของเรื่องให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย หากมีความประสงค์หลายประการ ให้แยกเป็นข้อ ๆ
๙. **คำลงท้าย** ให้ใช้คำลงท้ายตามฐานะของผู้รับหนังสือตามตารางการใช้คำขึ้นต้น สรรพนาม และคำลงท้ายที่กำหนดไว้ในภาคผนวก ๒
๑๐. **ลงชื่อ** ให้ลงลายมือชื่อเจ้าของหนังสือ และให้พิมพ์ชื่อเต็มของเจ้าของลายมือชื่อไว้ใต้ลายมือชื่อตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในภาคผนวก ๓
๑๑. **ตำแหน่ง** ให้ลงตำแหน่งของเจ้าของหนังสือ

๑๒. **ส่วนราชการเจ้าของเรื่อง** ให้ลงชื่อส่วนราชการเจ้าของเรื่อง หรือหน่วยงานที่ออกหนังสือ ถ้าส่วนราชการที่ออกหนังสืออยู่ในระดับการกระทรวงหรือทบวง ให้ลงชื่อส่วนราชการเจ้าของเรื่องทั้งระดับกรมและกอง ถ้าส่วนราชการที่ออกหนังสืออยู่ในระดับกรมลงมา ให้ลงชื่อส่วนราชการเจ้าของเรื่องเพียงระดับกองหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ

๑๓. **โทร.** ให้ลงหมายเลขโทรศัพท์ของส่วนราชการเจ้าของเรื่อง หรือหน่วยงานที่ออกหนังสือ และหมายเลขภายในตู้สาขา (ถ้ามี) ไว้ด้วย

๑๔. **สำเนาส่ง (ถ้ามี)** ในกรณีที่ผู้ส่งจัดทำสำเนาส่งไปให้ส่วนราชการหรือบุคคลอื่นทราบ และประสงค์จะให้ผู้รับทราบว่า ได้มีสำเนาส่งไปให้ผู้ใดแล้ว ให้พิมพ์ชื่อเต็มหรือชื่อย่อของส่วนราชการหรือชื่อบุคคลที่ส่งสำเนาไปให้ เพื่อให้เป็นที่เข้าใจระหว่างผู้ส่งและผู้รับ ถ้าหากมีรายชื่อที่ส่งมากให้พิมพ์ว่าส่งไปตามรายชื่อที่แนบและแนบรายชื่อไปด้วย

แบบหนังสือราชการภายนอก

ชั้นความลับ (ถ้ามี)

ชั้นความเร็ว (ถ้ามี)

ที่/.....

(ส่วนราชการเจ้าของหนังสือ)

(วัน เดือน ปี)

เรื่อง

(คำขึ้นต้น)

อ้างถึง (ถ้ามี)

สิ่งที่ส่งมาด้วย (ถ้ามี)

(ข้อความ).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(คำลงท้าย)

(ลงชื่อ)

(พิมพ์ชื่อเต็ม)

(ตำแหน่ง)

(ส่วนราชการเจ้าของเรื่อง)

โทร

โทรสาร

สำเนาส่ง (ถ้ามี)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔

วิชาภาษาไทย ๖ รหัส ท๓๓๑๐๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ขุนช้างขุนแผน

เรื่อง พุดนำเสนอผลงานการค้นคว้า

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

เวลาเรียน ๑๒ ชั่วโมง

เวลาเรียน ๒ ชั่วโมง

๑. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน๓.๑ สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกรในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ตัวชี้วัด

ท ๓.๑ ม.๔-๖/๑ สรุปแนวคิดและแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังและดู

ท ๓.๑ ม.๔-๖/๕ พูดในโอกาสต่าง ๆ พูดแสดงทรรศนะโต้แย้ง โน้มน้าวใจ และเสนอแนวคิดใหม่ด้วยภาษาถูกต้องเหมาะสม

๒. สาระสำคัญ

การเขียนโครงงานเป็นการเขียนรายงานผลการทำวิจัยที่ผู้ทำวิจัยได้ศึกษาค้นคว้ามาโดยตลอดจนงานเสร็จสมบูรณ์ โดยผู้วิจัยจะต้องศึกษาหัวข้อในการเขียนรายงานและนำมาใช้ให้ถูกต้อง เพื่อความสมบูรณ์ในการเขียนโครงงาน

การพุดนำเสนอผลการค้นคว้าในรูปแบบของโครงงาน เป็นทักษะสำคัญอย่างหนึ่งในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการค้นคว้า

๓. สาระการเรียนรู้

- การจัดทำโครงงานประเภทสำรวจและรวบรวมข้อมูล
- การนำเสนอผลการค้นคว้า ในเรื่อง ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีไทย

๔. สมรรถนะของผู้เรียน

๔.๑ ความสามารถในการคิด

๔.๑.๑ ทักษะการคิดวิเคราะห์วิจารณ์

๔.๑.๒ ทักษะการคิดสร้างสรรค์

๔.๒ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

๔.๒.๑ กระบวนการปฏิบัติ

๔.๒.๒ กระบวนการทำงานกลุ่ม

๕. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑. ใฝ่เรียนรู้

๒. มุ่งมั่นในการทำงาน

๓. มีความรับผิดชอบ

๖. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นเตรียม

๑. นักเรียนและครูสนทนากันในเรื่องการเขียนคำร้องถวายฎีกา ของขุนช้างจากหนังสือเรียน

๒. นักเรียนสนทนาถึงความรู้เรื่องของจดหมาย

ขั้นตอน

๓. นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่องการจัดหมายราชการ
๔. นักเรียนศึกษาตัวอย่างของจดหมายแต่ละประเภท และสรุปความแตกต่างของจดหมายแต่ละประเภท
๕. นักเรียนวิเคราะห์ส่วนประกอบของตัวอย่างจดหมายราชการ
๖. มอบหมายให้นักเรียนเขียนจดหมายราชการตามสถานการณ์ความเหมาะสมเป็นการบ้าน

ชั่วโมงที่ ๒

๗. สุ่มตัวอย่างผลงานการเขียนจดหมายราชการของนักเรียน เพื่อนำเสนอ โดยเพื่อนและครูช่วยกันพิจารณาความถูกต้อง และแนะนำแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้อง

๘. นักเรียนเขียนจดหมายราชการ แก้ไขตามคำแนะนำ

ขั้นสรุป/ประเมินผล

๗. ครูและนักเรียน ช่วยกันวิเคราะห์วิจารณ์สรุป จดหมายราชการของนักเรียน
๘. นักเรียนเขียนจดหมายราชการตามที่กำหนดส่งครู

๗. สื่อ / แหล่งเรียนรู้

๑. หนังสือระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ
๒. ใบความรู้ ที่ ๓ การเขียนจดหมายราชการ
๓. ตัวอย่างหนังสือหรือจดหมายราชการ

๘. การวัดและการประเมินผล

- ๘.๑ การประเมินผลก่อนเรียน
 - ตอบคำถามเรื่องจดหมาย
- ๘.๒ การประเมินระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 - สังเกตพฤติกรรมการทำงาน การตอบคำถามแสดงความคิดเห็น
 - การนำเสนอผลงาน
- ๘.๓ การประเมินหลังเรียน
 - การส่งผลงาน

๙. ความคิดเห็นของผู้บริหาร/ผู้ที่ได้รับมอบหมาย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

()

ผู้บริหาร / ผู้ที่ได้รับมอบหมาย

๑๐. บันทึกผลหลังสอน

๑๐.๑ ผลการสอน

.....

.....

.....

.....

๑๐.๒ ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

.....

๑๐.๓ ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

ลงชื่อผู้สอน

(นายสมศักดิ์ ปานเพชร)

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.

ใบความรู้ เรื่อง การเขียนโครงการ

.....

โครงการเป็นงานที่ผู้เรียนจะต้องทำกิจกรรมด้วยตนเอง เริ่มตั้งแต่การวางแผนการทำงาน การรวบรวมข้อมูล แหล่งความรู้ ลงมือปฏิบัติจริง เมื่อมีปัญหาที่ต้องหาทางแก้ปัญหา จัดทำรายงานและเสนอผลงานของตนเอง จึงถือว่าสำเร็จตามโครงการ ครูเป็นผู้ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแนะนำเท่านั้น

ความหมายของโครงการภาษาไทย

โครงการภาษาไทยคืองานวิจัยเล็กๆ สำหรับนักเรียน เป็นการแก้ปัญหาหรือข้อสงสัย หาคำตอบ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ที่มีเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้ คือ

๑. นักเรียนเกิดปัญหา
๒. นักเรียนก็ตอบปัญหาชั่วคราว (สมมุติฐาน)
๓. นักเรียนจะต้องออกแบบการทดลอง เพื่อพิสูจน์ปัญหาวาจริงหรือไม่
๔. ทำการทดลอง หรือศึกษาค้นคว้าเพื่อสรุปผล
 - ๔.๑ ถ้าคำตอบไม่ตรงกับกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ก็ตั้งสมมุติฐานใหม่ และทำข้อ ๓ ข้อ ๔ จนเป็นจริง
 - ๔.๒ เมื่อคำตอบตรงกับสมมุติฐาน ก็จะทำให้ได้ความรู้ใหม่ และเกิดคำถามใหม่
๕. นำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์

ประเภทของโครงการภาษาไทย

โครงการภาษาไทย แบ่งตามวิธีการได้มาของข้อมูลหรือคำตอบของโครงการ เป็น ๔ ประเภท คือ

๑. โครงการภาษาไทยประเภทการสำรวจและรวบรวมข้อมูล
๒. โครงการภาษาไทยประเภททดลอง
๓. โครงการภาษาไทยประเภทสิ่งประดิษฐ์
๔. โครงการภาษาไทยประเภททฤษฎี
๑. **โครงการภาษาไทยประเภทการสำรวจและรวบรวมข้อมูล**

โครงการประเภทนี้ ผู้ทำโครงการเพียงต้องการสำรวจและรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลเหล่านั้นมาจำแนกเป็นหมวดหมู่และนำเสนอในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เห็นลักษณะหรือความสัมพันธ์ในเรื่องที่ต้องการศึกษาให้ชัดเจน เช่น

- การสำรวจคำศัพท์ที่ควรรู้จากเรื่อง.....
- การศึกษาประวัติของนักประพันธ์
- การสำรวจคำที่มี ร ล ว ควบกล้ำ ในหนังสือ.....
- การสำรวจตัวละครในเรื่อง.....
- ภาษาไทยในเพลงพระราชนิพนธ์

๒. โครงการภาษาไทยประเภททดลอง

การทำโครงการภาษาไทยประเภททดลองมีขั้นตอนคล้ายกับการทำงานของนักวิทยาศาสตร์ ดังนี้

- (๑) กำหนดปัญหาที่จะศึกษา
- (๒) ตั้งวัตถุประสงค์
- (๓) ตั้งสมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า
- (๔) ออกแบบการทดลอง
- (๕) ทดลอง
- (๖) รวบรวมและแปรผลการทดลอง
- (๗) สรุปผล
- (๘) นำเสนอข้อมูล

ตัวอย่างโครงงานภาษาไทยประเภททดลอง เช่น

- ทดลองออกเสียงคำควบกล้ำ
- การศึกษาความจำจากการฟัง
- การเขียนสะกดคำยาก
- การศึกษาวิธีการเขียนตามคำบอก

การนำเสนอขั้นตอนการศึกษาโครงการภาษาไทยประเภททดลอง

โครงงานภาษาไทย เรื่อง การอ่านในใจกับการอ่านออกเสียงอย่างไหนจำได้ดีกว่ากัน

- (๑) ปัญหาที่จะศึกษา คือ วิธีการอ่าน ๒ วิธี ได้แก่ การอ่านออกเสียงและการอ่านในใจ
- (๒) วัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ ต้องการศึกษว่าการอ่านทั้ง ๒ วิธี วิธีใดจะจำได้ดีกว่ากัน
- (๓) สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้าหรือคำตอบชั่วคราว การอ่านออกเสียงจำได้ดีกว่า
- (๔) การออกแบบการทดลอง เป็นการเขียนเค้าโครงว่าจะทำการศึกษายังไร โดยต้องกำหนดตัวแปร
 - (๔.๑) ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ หมายถึง เหตุของการทดลองนั้นๆ ในที่นี้ คือ วิธีการอ่านออกเสียง และการอ่านในใจ

(๔.๒) ตัวแปรตาม คือ ผลที่ได้จากการศึกษา ในที่นี้ หมายถึง ความจำของนักเรียน

(๔.๓) ตัวแปรควบคุม หมายถึง สิ่งที่ต้องควบคุมให้เหมือนกัน มิฉะนั้นจะมีผลทำให้ตัวแปรตามเปลี่ยนไป

(๕) ทำการทดลองนำข้อความที่กำหนดให้เพื่อนจำนวน ๑๐ คน อ่านโดยกำหนดเวลาในการอ่าน วิธีการอ่าน เพื่อที่อ่านเป็นกลุ่มนักเรียนชั้นเดียวกันที่มีระดับการเรียนปานกลาง ใช้ข้อสอบที่มีคำถามเพื่อวัดความสามารถในการจำ ทำการทดลองซ้ำ ๓ ครั้ง เพื่อนำข้อมูลมาเฉลี่ย

(๖) แปลผล สรุปผล และนำเสนอข้อค้นพบ

๓. โครงงานภาษาไทยประเภทสิ่งประดิษฐ์

โครงงานภาษาไทยประเภทสิ่งประดิษฐ์เป็นการนำความรู้ที่มีอยู่มาประดิษฐ์หรือสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมา ซึ่งจะมีประโยชน์อย่างมากมาย เช่น

- การประดิษฐ์เกมภาษาไทย
- การประดิษฐ์สื่อที่ใช้ในการเรียนภาษาไทย
- การประดิษฐ์หนังสือช่วยการอ่านคำที่มีตัวการ์นต์

๔. โครงงานภาษาไทยประเภททฤษฎี

โครงงานภาษาไทยประเภททฤษฎีเป็นโครงงานที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป เพราะเป็นการเสนอหลักการหรือแนวคิดใหม่ ๆ ที่ยังไม่มีใครคิดมาก่อน เช่น โครงงาน “ท่านสุนทรภู่ไม่ดื่มเหล้า” นักเรียนหาหลักการมาสนับสนุน มา วิเคราะห์ว่าหากท่านดื่มเหล้าเป็นคนเมามาย คงไม่สามารถแต่งบทประพันธ์ได้เป็นจำนวนมาก ดังที่ทราบ แต่ที่เห็นพฤติกรรมว่าเมานั่นอาจเป็นการเข้าใจผิดของชาวบ้านทั่วไปก็ได้

การเขียนรายงานโครงงาน

การเขียนรายงานโครงงาน เป็นการเสนอผลงานที่นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้ามาโดยตลอดจนงานเสร็จสมบูรณ์ หัวข้อในการเขียนโครงงาน มีดังนี้

๑. ชื่อโครงงาน
๒. ชื่อผู้ทำโครงงาน/โรงเรียน/พ.ศ.ที่จัดทำ
๓. ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
๔. บทคัดย่อ(บอกเค้าโครงอย่างย่อ ๆ ประกอบด้วยเรื่อง/วัตถุประสงค์/วิธีการศึกษา/สรุปผล)
๕. กิตติกรรมประกาศ(แสดงความขอบคุณบุคคล หน่วยงานนี้ให้ความช่วยเหลือ)
๖. ที่มาและความสำคัญของโครงงาน
๗. วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า

๘. สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

๙. วิธีการดำเนินงาน

๑๐. ผลการศึกษาค้นคว้า

๑๑. สรุปผล

๑๒. ประโยชน์ ข้อเสนอแนะ

๑๓. เอกสารอ้างอิง

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๕

วิชาภาษาไทย ๖ รหัส ท๓๓๑๐๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ขุนช้างขุนแผน

เรื่อง ระดับภาษา

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

เวลาเรียน ๑๒ ชั่วโมง

เวลาเรียน ๒ ชั่วโมง

๑. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน๔.๑ เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ตัวชี้วัด

ท๔.๑ ม.๔-๖/๓ ใช้ภาษาเหมาะสมแก่โอกาสกาลเทศะ และบุคคล รวมทั้งคำราชาศัพท์อย่างเหมาะสม

ท๔.๑ ม.๔-๖/๗ วิเคราะห์และประเมินการใช้ภาษาจากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

๒. สาระสำคัญ

ภาษาเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้สื่อสารระหว่างกัน โดยภาษาจะแบ่งเป็นระดับต่าง ๆ เพื่อให้การสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารมีความเหมาะสม ทั้งโอกาส กาลเทศะ ประชุมชน และสัมพันธภาพระหว่างบุคคลทั้ง ๒ ฝ่าย การแบ่งระดับของภาษาจึงออกเป็น ๕ ระดับ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม

๓. สาระการเรียนรู้

- ระดับภาษา
- การใช้ภาษาในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

๔. สมรรถนะของผู้เรียน

๔.๑ ความสามารถในการคิด

๔.๑.๑ ทักษะการคิดวิเคราะห์วิจารณ์

๔.๑.๒ ทักษะการคิดสร้างสรรค์

๔.๒ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

๔.๒.๑ กระบวนการปฏิบัติ

๔.๒.๒ กระบวนการทำงานกลุ่ม

๕. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑. ใฝ่เรียนรู้
๒. มุ่งมั่นในการทำงาน
๓. มีความรับผิดชอบ

๖. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นเตรียม

๑. นักเรียนและครูสนทนากันในเรื่องการใช้ถ้อยคำจากหนังสือพิมพ์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์
๒. นักเรียนช่วยกันแก้ไขถ้อยคำให้เหมาะสม

ขั้นสอน

๓. นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง ระดับของภาษา
๔. นักเรียนศึกษาตัวอย่างภาษาในแต่ละระดับ
๕. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น ๑๐ กลุ่ม (ตามความเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน)
๖. มอบหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวิเคราะห์และสรุป ระดับของภาษาพร้อมตัวอย่างประกอบ

ชั่วโมงที่ ๒

๗. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน โดยเพื่อนและครูช่วยกันประเมิน

๘. นักเรียนทำใบงาน เรื่อง ระดับภาษา

ขั้นสรุป/ประเมินผล

๗. ครูและนักเรียน ช่วยกันวิเคราะห์วิจารณ์สรุป ระดับของภาษา

๘. นักเรียนทำใบงานส่งครู และช่วยกันตรวจคำตอบ

๗. สื่อ / แหล่งเรียนรู้

๑. หนังสือแบบเรียนวรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

๒. ใบความรู้ ที่ ๓ ระดับภาษา

๓. ตัวอย่างการใช้ถ้อยคำจากหนังสือพิมพ์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์

๘. การวัดและการประเมินผล

๘.๑ การประเมินผลก่อนเรียน

- ตอบคำถามเรื่องการใช้ถ้อยคำจากหนังสือพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

๘.๒ การประเมินระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- สังเกตพฤติกรรมการทำงาน การตอบคำถามแสดงความคิดเห็น

- การนำเสนอผลงาน

๘.๓ การประเมินหลังเรียน

- การส่งผลงาน

๙. ความคิดเห็นของผู้บริหาร/ผู้ที่ได้รับมอบหมาย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

()

ผู้บริหาร / ผู้ที่ได้รับมอบหมาย

๑๐. บันทึกผลหลังสอน

๑๐.๑ ผลการสอน

.....

.....

.....

.....

๑๐.๒ ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

.....

๑๐.๓ ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

ลงชื่อผู้สอน

(นายสมศักดิ์ ปานเพชร)

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.

ใบความรู้ที่ ๑ เรื่อง ระดับภาษา

ภาษาเป็นพฤติกรรมทางสังคม ดังนั้นหากต้องการทราบว่าสังคมหนึ่งมีลักษณะเช่นไร ก็ทำได้จากการสังเกตการณ์ใช้ภาษาของสมาชิกในสังคมนั้น ๆ โดยหากพบว่ามีการใช้ภาษาหลากหลายลักษณะมากขึ้นเท่าใด ก็ย่อมแสดงว่าสังคมนั้นมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นไปด้วย

ความซับซ้อนดังกล่าวนี้เกิดจากสภาพความแตกต่างของกลุ่มสมาชิกในสังคม ซึ่งอาจใช้คำเรียกได้หลายประการ เช่น ชนชั้น ฐานันดร วงการ กลุ่ม สมาคม เป็นต้น ซึ่งสังคมไทยมีความซับซ้อนสูง

ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารไม่ใช่เพียงเครื่องมือในการสื่อความรู้ ความคิด ความรู้สึก จินตนาการ ตลอดจนทัศนคติระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารเท่านั้น ในการสื่อสารที่สัมฤทธิ์ผลนั้น นอกจากจะคำนึงถึงการเลือกใช้ถ้อยคำให้ถูกต้องตรงตามความหมาย เรียบเรียงคำให้ตรงกับกฎเกณฑ์ของภาษาแล้วยังต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โอกาส กาลเทศะ และประชุมชนด้วย จึงทำให้ภาษาถูกจัดแบ่งออกเป็นระดับตามฐานะ ความสัมพันธ์ เวลา โอกาสและสถานที่ไปด้วย

ปัจจัยที่กำหนดระดับของภาษา

๑) **โอกาสและสถานที่** เช่น ถ้าสื่อสารกับบุคคลกลุ่มใหญ่หรือในที่ประชุม ก็จะใช้ภาษาระดับหนึ่ง แต่ถ้าสื่อสารกันในตลาดทั่ว ๆ ไปก็ใช้ภาษาแตกต่างกันออกไป

๒) **ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล** เช่น การพูดกับเพื่อนสนิท กับเพื่อนที่เพิ่งรู้จักกัน กับญาติผู้ใหญ่ ภาษาก็ย่อมแตกต่างกันไปด้วย

๓) **ลักษณะของเนื้อหา** เช่น ถ้าเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวก็ไม่อาจนำไปใช้ในโอกาสที่ต้องใช้ภาษาระดับพิธีการหรือระดับทางการได้

๔) **สื่อที่ใช้** เช่น การใช้ภาษาในจดหมาย การบอกต่อ ๆ กันด้วยปาก การพูดในวิทยุ หรือ วิทยุโทรทัศน์ ย่อมใช้ภาษาแตกต่างกัน

ใบความรู้ที่ ๒
เรื่อง ลักษณะของระดับภาษา

ภาษาเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสารระหว่างกัน โดยภาษาจะแบ่งเป็นระดับต่าง ๆ เพื่อให้การสื่อสารกับผู้รับสารมีความเหมาะสม ทั้งโอกาส กาลเทศะ ประชุมชน และสัมพันธภาพระหว่างบุคคลทั้ง ๒ /ฝ่าย

ภาษาระดับต่าง ๆ มีความแตกต่างกันไปในลักษณะเด่น ๆ ดังนี้

๑. การเรียบเรียง ภาษาระดับพิธีการ และระดับทางการ ผู้ส่งสารต้องเรียบเรียงเนื้อหาให้มีความต่อเนื่องอย่างกลมกลืนอย่างมีระเบียบ และพิถีพิถัน ชัดเภาภาษาให้สละสลวย ส่วนภาษาระดับอื่น ๆ ความเป็นระเบียบอาจลดหย่อนลงไปตามลำดับ

๒. กลวิธีนำเสนอ ภาษาระดับพิธีการและระดับทางการมักใช้กลวิธีการนำเสนอตามรูปแบบที่กำหนดไว้แล้ว และมีวิธีการนำเสนอเป็นพิธีรีตอง ส่วนภาษากึ่งทางการหรือระดับไม่เป็นทางการ การนำเสนอไม่ยึดรูปแบบตายตัวนัก และวิธีการนำเสนอที่ลดความเป็นพิธีรีตองลงได้

๓. ถ้อยคำที่ใช้ ในภาษาไทยมีถ้อยคำที่แสดงความลดหลั่นตามระดับของภาษา เช่น ถ้อยคำสำนวนที่เป็นคำซ้อน ๔ พยางค์ เช่น โง่เง่าเต่าตุ่น ทางหนีทีไล่ เกี่ยงตองหนองยุ่ง ฯลฯ ใช้ได้ในภาษาระดับไม่เป็นทางการลงมาเท่านั้น นอกจากนี้ถ้อยคำที่มีคำอุทานเสริมบท เช่น อาน้ำอาบทำหนังสือหนังสือหา ได้ดิบได้ดี ฯลฯ ก็ใช้ได้ ในภาษาระดับไม่เป็นทางการลงมาเช่นกัน

ระดับของภาษา

๑. การแบ่งระดับภาษาที่เป็นพิธีการกับระดับภาษาที่ไม่เป็นพิธีการ การแบ่งภาษาแบบนี้

เป็นการแบ่งภาษาตามความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นระดับ ดังนี้

๑.๑ ภาษาระดับพิธีการ เป็นภาษาแบบแผน

๑.๒ ภาษาระดับกึ่งพิธีการ เป็นภาษากึ่งแบบแผน

๒. การแบ่งระดับภาษาตามสภาพแวดล้อม โดยแบ่งระดับภาษาในระดับย่อยเป็น ๕ ระดับ คือ

๒.๑ ภาษาระดับพิธีการ เช่น การกล่าวปราศรัย การกล่าวเปิดงาน

๒.๒ ภาษาระดับทางการ เช่น การรายงาน การอภิปราย

๒.๓ ภาษาระดับกึ่งทางการ เช่น การประชุมอภิปราย การปาฐกถา

๒.๔ ภาษาระดับสนทนา เช่น การสนทนากับบุคคลอย่างเป็นทางการ

๒.๕ ภาษาระดับกันเอง เช่น การสนทนาพูดคุยในหมู่เพื่อนฝูงในครอบครัว

ใบงานที่ ๑ เรื่องการใช้คำให้เหมาะสมตามระดับของการสื่อสาร
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ตามความคิดความเข้าใจของตนเอง

๑. ภาษาแบ่งออกเป็นระดับต่าง ๆ ได้กี่ระดับอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

๒. เพราะเหตุใดจึงต้องแบ่งภาษาออกเป็นระดับ

.....

.....

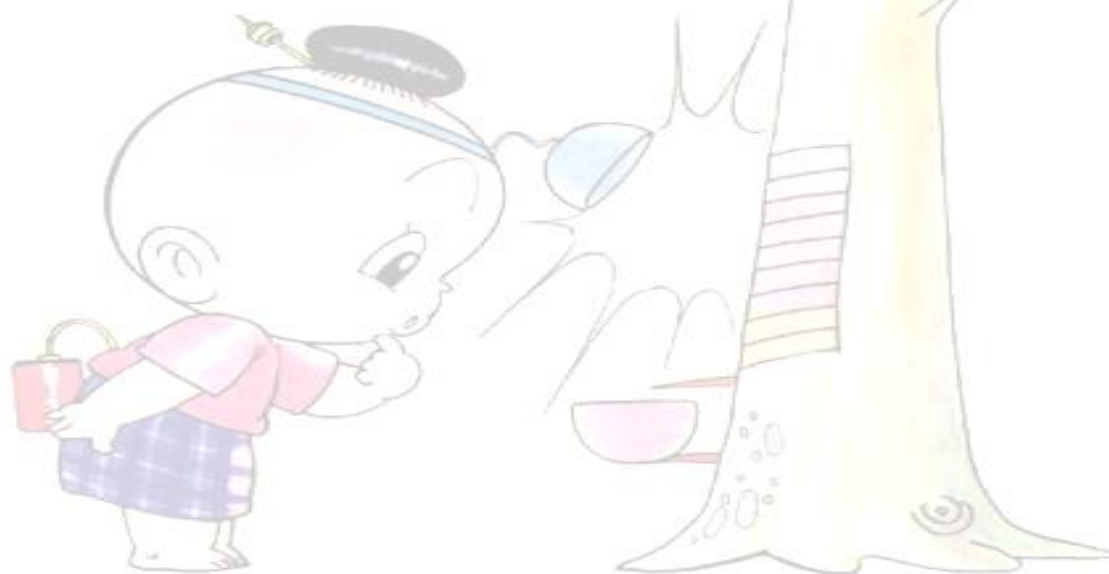
.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ ๒

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ตามความคิดความเข้าใจของตนเอง

๓. ภาษาระดับต่าง ๆ มีการเรียงเรียง กลวิธีนำเสนอ และการใช้ถ้อยคำแตกต่างกันอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔.. ให้อีกตัวอย่างสถานการณ์ที่ใช้ภาษาระดับต่าง ๆ ในแต่ละระดับของภาษา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เฉลย แนวการเขียนตอบ

ใบงานที่ ๑

๑. การแบ่งภาษาสามารถแบ่งออกได้เป็น ๕ ระดับ ได้แก่

๑. ภาษาระดับพิธีการ	๒. ภาษาระดับทางการ
๓. ภาษาระดับกึ่งทางการ	๔. ภาษาระดับไม่เป็นทางการ
๕. ภาษาระดับกันเอง	

สาเหตุที่ต้องแบ่งภาษาออกเป็นระดับต่าง ๆ เพื่อความเหมาะสมแก่กาลเทศะ และบุคคล และยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมทางภาษาอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติด้วย

๒. ปัจจัยที่กำหนดระดับของภาษา

๑. โอกาสและสถานที่	๒. สัมพันธภาพระหว่างบุคคล
๓. ลักษณะของเนื้อหา	๔. สื่อที่ใช้

เฉลย แนวการเขียนตอบ

ใบงานที่ ๑

๓. ภาษาระดับต่าง ๆ มีการเรียบเรียง กลวิธีนำเสนอ และถ้อยคำการใช้ที่แตกต่างกันโดย
นำเสนอในตารางต่อไปนี้

ภาษาระดับต่าง ๆ	การเรียบเรียง	กลวิธีการนำเสนอ	ถ้อยคำที่ใช้
๑. ภาษาระดับพิธีการ	ใช้ภาษาสละสลวย พิธีพิถัน ต่อเนื่อง	มีรูปแบบการนำเสนอที่ แน่นอน เช่น คำที่	เลือกคำหรือถ้อยคำ ที่เหมาะสมกับระดับ
๒. ภาษาระดับทางการ	กลมกลืน มีระเบียบ	ขั้นต้น เนื้อหาและ คำลงท้าย	ของภาษา
๓. ภาษาระดับ กึ่งทางการ	อาจเรียบเรียงไม่เป็น ระเบียบบ้าง มีการ	ไม่มีรูปแบบที่ตายตัว การนำเสนอลดความ	ใช้คำหรือถ้อยคำ ที่ลดหลั่นลงตามระดับ
๔. ภาษาระดับไม่เป็น ทางการ	ชักถามนอกเรื่องบ้าง ความเป็นระเบียบ	เป็นพิธีรีตองลง	ของภาษา
๕. ภาษาระดับกันเอง	ลดหย่อนลง		

๔. ตัวอย่างการใช้ถ้อยคำในภาษาระดับพิธีการ ระดับทางการ ระดับกึ่งทางการ ระดับไม่เป็นทางการ
และระดับกันเอง

ที่	ระดับพิธีการ	ระดับทางการ	ระดับกึ่งทางการ	ระดับไม่เป็น ทางการ	ระดับกันเอง
๑	ข้าพเจ้า ดิฉัน	ข้าพเจ้า ดิฉัน	ฉัน	หนู	หนู
๒	ท่านทั้งหลาย	ท่านทั้งหลาย	ท่าน คุณ	แก	แก ตัว
๓	โรงพยาบาล	โรงพยาบาล	โรงหนัง	โรงหนัง	โรงหนัง
๔	งานมงคลสมรส	งานมงคลสมรส	งานแต่งงาน	งานแต่งงาน	งานแต่ง
๕	ใบอนุญาตขับ รถ	ใบอนุญาตขับ รถ	ใบขับขี่	ใบขับขี่	ใบขับขี่
๖	สุภาพบุรุษ	สุภาพบุรุษ	บุรุษ	บุรุษ	ชาย
๗	เปรี้ยวมาก	เปรี้ยวจัด	เปรี้ยวจัด	เปรี้ยวจัด	เปรี้ยวจัด
๘	สุนัข	สุนัข	หมา	หมา	เจ้าตูบ

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มร่วมมือ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง การใช้คำให้เหมาะสมกับระดับของการสื่อสาร ครั้งที่.....

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ วันที่ประเมิน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ชื่อกลุ่ม พฤติกรรม	การวางแผน การทำงาน ๒ คะแนน	เด็กเก่ง อธิบายให้ เพื่อนฟัง ๒ คะแนน	เด็กอ่อน ซักถาม เพื่อน ๒คะแนน	ความ ร่วมมือ ในการ ทำงาน ๒คะแนน	งานเสร็จ ตาม กำหนด ๒ คะแนน	รวม ๑๐
๑. กลุ่ม.....						
๒. กลุ่ม.....						
๓. กลุ่ม.....						
๔. กลุ่ม.....						
๕. กลุ่ม.....						
๖. กลุ่ม.....						
๗. กลุ่ม.....						
๘. กลุ่ม.....						
๙. กลุ่ม.....						
๑๐. กลุ่ม.....						
๑๑. กลุ่ม.....						
๑๒. กลุ่ม.....						
๑๓. กลุ่ม.....						
๑๔. กลุ่ม.....						
รวม						

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมกลุ่มร่วมมือ

ผลการประเมิน ระดับคะแนน	เกณฑ์การให้คะแนน		
	๒ (ดีมาก)	๑ (ดี)	๐ (ควรปรับปรุง)
การวางแผนการทำงาน	การวางแผนทำงานที่มีระบบระเบียบเป็นอย่างดี	มีการวางแผนการทำงาน แต่มีความวุ่นวายเล็กน้อย	การวางแผนการทำงานมีความวุ่นวายมาก
เด็กเก่งอธิบายให้เพื่อนฟัง	ขณะทำงานมีการอธิบายให้เพื่อนฟังบ่อยครั้ง	ขณะทำงานมีการอธิบายให้เพื่อนฟังเป็นบางครั้ง	ขณะทำงานไม่ค่อยมีการอธิบายให้เพื่อนฟังเลย
เด็กอ่อนซักถามเพื่อน	ขณะทำงานมีการซักถาม พูดคุยกับเพื่อนเป็นอย่างดี	ขณะทำงานมีการซักถาม พูดคุยกับเพื่อนเป็นบางครั้ง	ขณะทำงานไม่มีการซักถาม พูดคุยกับเพื่อน
ความร่วมมือในการทำงาน	ขณะทำงานสมาชิกในกลุ่มให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีกับทุกคน	ขณะทำงานสมาชิกในกลุ่มให้ความร่วมมือเป็นบางคน	ขณะทำงานสมาชิกในกลุ่มไม่ค่อยให้ความร่วมมือ
งานเสร็จตามกำหนด	ผลงานเสร็จเรียบร้อยและส่งตรงเวลาที่กำหนด	ผลงานเสร็จเรียบร้อย แต่ส่งล่าช้ากว่าเวลาที่กำหนด	ส่งผลงานล่าช้ากว่าเวลาที่กำหนด

สรุประดับคุณภาพ

คะแนน ๑๐-๘ หมายถึง ดีมาก

คะแนน ๗-๔ หมายถึง ดี

คะแนน ๐-๓ หมายถึง พอใช้และควรปรับปรุง

แบบสังเกตพฤติกรรมการร่วมกิจกรรมกลุ่มร่วมมือ

คำชี้แจง ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ (เครื่องหมายถูก) ถ้านักเรียนมีพฤติกรรมตามรายการสังเกต

กลุ่ม ที่	ชื่อ - สกุล	รายการสังเกต												รวม ๑๐	สรุป				
		การแบ่งหน้าที่ภายในกลุ่ม			การรู้จักแสดงความคิดเห็น			การทำงานตามขั้นตอน			ปฏิบัติงานเสร็จทันเวลา				สามารถต้องเป็นระเบียบและสะอาด (APK)			ผ่าน	ไม่ผ่าน
		๒	๑	๐	๒	๑	๐	๒	๑	๐	๒	๑	๐		๒	๑	๐		
๑																			
๒																			
๓																			
๔																			
๕																			
๖																			
๗																			
๘																			
๙																			
๑๐																			
๑๑																			
๑๒																			
๑๓																			

บันทึกเพิ่มเติม

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
 (.....)

ผู้ประเมิน

☐ ตนเอง

☐ เพื่อน

☐ ผู้สอน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมความร่วมมือ

รายการประเมิน	๒	๑	๐
การแบ่งหน้าที่ภายในกลุ่ม	มีการแบ่งหน้าที่ภายในกลุ่มอย่างชัดเจน มีความรับผิดชอบงานตามบทบาทหน้าที่	มีการแบ่งหน้าที่ภายในกลุ่มชัดเจน แต่ไม่ทำงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง	มีการแบ่งหน้าที่ภายในกลุ่มไม่ชัดเจน และไม่ทำงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง
การรู้จักแสดงความคิดเห็น	รู้จักแสดงความคิดเห็นในกลุ่มดีมาก	รู้จักแสดงความคิดเห็นในกลุ่ม	ไม่แสดงความคิดเห็นในกลุ่มเลย
การทำงานตามขั้นตอน	มีการทำงานตามขั้นตอนดีมาก	มีการทำงานตามขั้นตอน	ทำงานไม่ตามขั้นตอน
ปฏิบัติงานเสร็จทันเวลา	ปฏิบัติงานเสร็จทันเวลาตามกำหนดเรียบร้อยดีมาก	ปฏิบัติงานเสร็จทันเวลาตามกำหนด	ไม่เสร็จทันเวลาตามที่กำหนด
สาระถูกต้องเป็นระเบียบและสะอาด	ชิ้นงานโดยภาพรวมตัวอักษรอ่านง่าย สะอาด และเป็นระเบียบสวยงาม	ชิ้นงานโดยภาพรวมตัวอักษรอ่านยาก	ชิ้นงานโดยภาพรวมอ่านยากสกปรกมาก ไม่เป็นระเบียบ

เกณฑ์การให้คะแนนการประเมินพฤติกรรมระหว่างร่วมกิจกรรมกลุ่ม กำหนดไว้ดังนี้

๒ หมายถึง ดีมาก

๑ หมายถึง ดี

๐ หมายถึง ปรับปรุง

คะแนน ๑๐-๗ คะแนน หมายถึง ดีมาก

คะแนน ๖-๔ คะแนน หมายถึง ดี

คะแนน ๐-๓ คะแนน หมายถึง ปรับปรุง

แบบประเมินผลการนำเสนอผลงานกลุ่มร่วมมือ

คำชี้แจง ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ (เครื่องหมายถูก) ถ้านักเรียนมีพฤติกรรมตามรายการสังเกต

กลุ่ม ที่	ชื่อ - สกุล	รายการสังเกต												รวม ๑๐	สรุป				
		เนื้อหาครบถ้วน			ภาษาที่ใช้เหมาะสม			รูปแบบการนำเสนอน่าสนใจ			มีการลำดับเหตุการณ์				มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์			ผ่าน	ไม่ผ่าน
		๒	๑	๐	๒	๑	๐	๒	๑	๐	๒	๑	๐		๒	๑	๐		
๑																			
๒																			
๓																			
๔																			
๕																			
๖																			
๗																			
๘																			
๙																			
๑๐																			
๑๑																			
๑๒																			
๑๓																			

บันทึกเพิ่มเติม

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
 (.....)

ผู้ประเมิน ☐ ตนเอง ☐ เพื่อน ☐ ผู้สอน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

แบบประเมินคุณภาพผลงานกลุ่มร่วมมือ

รายการประเมิน	๒	๑	๐
เนื้อหาครบถ้วน	ข้อมูลถูกต้องสมบูรณ์ ตรงประเด็น	ข้อมูลถูกต้อง ตรงประเด็น แต่ขาด รายละเอียด	มีข้อมูลที่ผิดบ้าง และ ยังไม่สมบูรณ์
ภาษาที่ใช้เหมาะสม	ใช้ภาษาในการสื่อสาร ได้ถูกต้อง เหมาะสม ตามหลักการใช้ภาษา	ใช้ภาษาในการสื่อสาร ได้ถูกต้อง เหมาะสมตาม หลักการใช้ภาษาบางส่วน	ใช้ภาษาในการสื่อสาร ไม่ถูกต้อง ตามหลัก การใช้ภาษา แต่สื่อ ความหมายได้พอเข้าใจ
รูปแบบการนำเสนอ น่าสนใจ	มีวิธีการและรูปแบบ การนำเสนอที่น่าสนใจและ ผลงานที่น่าสนใจถูกต้อง	มีวิธีการและรูปแบบ การนำเสนอที่น่าสนใจ แต่ ผลงานที่น่าสนใจถูกต้อง บางส่วน	มีวิธีการและรูปแบบ การนำเสนอ ไม่น่าสนใจ ผลงานที่น่าสนใจถูกต้อง บางส่วน
มีการลำดับเหตุการณ์	การนำเสนอเหตุการณ์ ตามลำดับเรื่องราว เป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ	การนำเสนอเหตุการณ์ ส่วนใหญ่เป็นไปตามลำดับ ที่เหมาะสม	การนำเสนอเหตุการณ์ ไม่ชัดเจน ไม่เป็นระบบ
มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	มีการแสดงความคิดเห็น อย่างมีเหตุผลและ สร้างสรรค์	มีการแสดงความคิดเห็น อย่างมีเหตุผลแต่ไม่มี ความคิดสร้างสรรค์	เหตุผลในการแสดงความคิด เห็นไม่ถูกต้อง และไม่ สร้างสรรค์

เกณฑ์การให้คะแนนการประเมินพฤติกรรมระหว่างร่วมมือกิจกรรมกลุ่ม กำหนดไว้ดังนี้

๒ หมายถึง ดีมาก

๑ หมายถึง ดี

๐ หมายถึง ปรับปรุง

คะแนน ๑๐-๘ คะแนน หมายถึง ดีมาก

คะแนน ๗-๕ คะแนน หมายถึง ดี

คะแนน ๓-๐ คะแนน หมายถึง ปรับปรุง

ใบความรู้เรื่อง ระดับของภาษา
รายวิชา ภาษาไทย ท๓๓๑๐๑ **ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖**

ระดับภาษา

สังคมไทยประกอบด้วยบุคคลต่างเพศ วัย การศึกษา และอาชีพ บุคคลเหล่านี้บางคนก็รู้จักสนทนาค้นเคยกกัน เพราะมาจากครอบครัวเดียวกัน หรือเคยเรียนร่วมกัน หรือทำงานร่วมกัน หรือเคยติดต่อเกี่ยวข้องกัน บางคนรู้จักกันอยู่บ้าง ไม่ถึงขั้นคุ้นเคย หรือไม่เคยเห็นหน้ากันมาก่อนเลย บุคคลต่างๆ เหล่านี้แม้ทุกคนจะใช้ภาษาไทยติดต่อกัน แต่ภาษาที่เขาใช้ก็ไม่เหมือนกันเสียทีเดียว แต่ละคนจะมีภาษาเฉพาะตัวที่ทำให้ผู้อื่นสังเกตได้ว่า ผู้พูดเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ เป็นหญิงหรือชาย มีการศึกษาสูงหรือต่ำ และบางครั้งก็ทราบด้วยว่า ผู้พูดมีอาชีพอะไร ดังนั้นผู้พูดหรือผู้เขียนจะต้องใช้ภาษาให้เหมาะสมกับเพศ วัย ฐานะ การศึกษา และอาชีพของผู้ฟังหรือผู้อ่าน ทั้งยังต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของตนกับผู้ฟังหรือผู้อ่านด้วย การสื่อสารจึงจะประสบผลสำเร็จดังประสงค์

ปัจจัยที่กำหนดระดับของภาษา

๑. โอกาสและสถานที่ เป็นปัจจัยที่ทำให้ใช้ภาษาต่างระดับกัน
๒. สัมพันธภาพระหว่างบุคคล ความสัมพันธ์ของบุคคลเป็นปัจจัยกำหนดระดับภาษาในการสื่อสาร แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงโอกาสและสถานที่ด้วย
๓. ลักษณะของเนื้อหา เนื้อหาของสารย่อมเกี่ยวกับโอกาสของการสื่อสาร และเนื้อหาบางอย่างเราไม่อาจใช้ภาษาต่างกันหลายระดับได้
๔. สื่อที่ใช้ สื่อเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลงระดับ เช่น การสนทนาระหว่างกันย่อมแตกต่างจากการสนทนาทางวิทยุกระจายเสียงหรือโทรทัศน์

ลักษณะสำคัญของภาษาแต่ละระดับ

การแบ่งระดับของภาษา แบ่งเป็น ๕ ระดับ คือ ระดับพิธีการ / ระดับทางการ / ระดับกึ่งทางการ / ระดับไม่เป็นทางการ หรือสนทนา / ระดับกันเอง

๑. ภาษาระดับพิธีการ ใช้สื่อสารในที่ประชุมซึ่งจัดขึ้นอย่างเป็นทางการ เช่น การประชุมรัฐสภา การกล่าวถวายพร การกล่าวต้อนรับ การกล่าวคำปราศรัย การกล่าวรายงานในพิธีมอบปริญญาบัตร การกล่าวสดุดี ฯลฯ ผู้ส่งสารมักเป็นบุคคลสำคัญหรือมีตำแหน่งสูง ผู้รับสารส่วนมากมักเป็นบุคคลในวงการเดียวกันหรือเป็นชนกลุ่มใหญ่ สัมพันธภาพระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารมีต่อกันอย่างเป็นทางการ ส่วนใหญ่ผู้ส่งสารกล่าวฝ่ายเดียว ถ้ามีการกล่าวตอบโต้ก็กระทำอย่างเป็นทางการ **สารทุกตอนมีลักษณะเป็นพิธีรีตอง ใช้ถ้อยคำไพเราะกลั่นกรองมาล่วงหน้าแล้ว** ในกรณีนี้ผู้กล่าวมักต้องเตรียมบทหรือวาทีพนธ์ล่วงหน้าและมักนำเสนอด้วยการอ่านต่อหน้าที่ประชุม

“...ประเทศไทยมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข ผู้ทรงทำนุบำรุงบ้านเมืองและบำบัดทุกข์บำรุงสุขของอาณาประชาราษฎร์ด้วยทศพิธราชธรรมและชาติวินัยวัตรชาติธรรมตามประเพณีของพระมหากษัตริย์ไทย ตั้งแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบัน พระมหากษัตริย์องค์ดังกล่าวได้โน้มน้าวจิตใจของไพร่ฟ้าประชาชนให้เคารพสักการะและเทิดทูนบูชาด้วยความจงรักภักดีอย่างแนบแน่น”

๒. ภาษาระดับทางการ เป็นภาษาที่ใช้ในการบรรยายหรืออภิปรายอย่างเป็นทางการ ในการประชุมซึ่งต่อช่วงจากตอนที่เป็นพิธีการหรือใช้ในการเขียนข้อความที่จะปรากฏต่อสาธารณชนอย่างเป็นทางการ หรือเป็นภาษาที่ใช้ติดต่อกับทางราชการหรือในวงธุรกิจ ผู้ส่งสารและผู้รับสารมักเป็นบุคคลที่มีหน้าที่และภารกิจโดยตรงในแต่ละด้านในวงการหรืออาชีพเดียวกัน สัมพันธภาพระหว่างทั้งสองฝ่ายจึงเป็นไปในด้านธุรกิจการงาน

การใช้ภาษาในระดับนี้มุ่งให้ได้ผลตามจุดประสงค์โดยเร็ว **ประหยัดการใช้ถ้อยคำและเวลาให้มากที่สุด** อาจใช้ศัพท์เฉพาะมากหรือน้อยแล้วแต่ลักษณะการประชุมและผู้รับสารในกรณีจำเป็นผู้รับสารอาจต้องใช้คำอธิบายให้มากขึ้นได้ภาษาระดับทางการจึงไม่ใช้ถ้อยคำฟุ่มเฟือยหรือเล่นคำแพรวพราว

“พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระมหากษัตริย์ไทยที่มีพระปรีชาญาณด้านอักษรศาสตร์เป็นอย่างยิ่งพระองค์หนึ่ง จนได้รับถวายพระราชสมัญญาว่า “พระมหาธีรราชเจ้า” ทรงพระราชนิพนธ์เรื่อง “ความเป็นชาติโดยแท้” ตอนหนึ่ง ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาไว้ว่า “ภาษาเป็นเครื่องผูกพันมนุษย์ต่อมนุษย์แน่นแฟ้นยิ่งกว่าสิ่งอื่น และไม่มีสิ่งใดที่จะทำให้คนรู้สึกเป็นพวกเดียวกันดี หรือแน่นแฟ้นยิ่งกว่าพูดภาษาเดียวกัน” อีกตอนทรงไว้ว่า

“ลักษณะที่จะตัดสินว่าใครเป็นคนชาติใดนั้น ก็มีอยู่แต่ภาษาซึ่งคนนั้นชื้ออยู่โดยปกติ”

๓. ภาษาระดับกึ่งทางการ ภาษาระดับนี้คล้ายกับภาษาระดับทางการ แต่ลดความเป็นทางการลงบ้าง เพื่อให้เกิดสัมพันธภาพใกล้ชิดระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ผู้ส่งสารและผู้รับสารเป็นบุคคลกลุ่มเดียวกัน มีการโต้ตอบหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเป็นระยะๆ มักใช้ในการประชุมกลุ่มหรือการอภิปรายกลุ่ม การบรรยายในชั้นเรียน ข่าวดတความในหนังสือพิมพ์ เนื้อหาของสารมักเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้ทั่วไป การแสดงความคิดเห็นเชิงวิชาการหรือเกี่ยวกับความรู้ทั่วไป การแสดงความคิดเห็นเชิงวิชาการหรือเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตหรือธุรกิจ

“ในทางการเมืองสิ่งที่นักการเมืองหัวไหนที่สุดคือก็คือกระแส โดยเฉพาะกระแสความซัง ความรังเกียจของประชาชนส่วนใหญ่ ใครที่ถูกกระแสเช่นนี้เข้า อนาคตทางการเมืองก็เป็นเรื่องที่จะต้องทบทวนกันครั้งใหญ่ หรือไม่ก็หมดอนาคตไปเลย ด้วยเหตุนี้เองนักการเมืองที่ชาญฉลาดมักจะมีกลเม็ดเด็ดพรายในการเล่นกระแส ทำให้กระแสนั้นเป็นประโยชน์ต่อตัวเองและพรรคพวกให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้”

๔. ภาษาระดับไม่เป็นทางการ ภาษาระดับนี้มักใช้ในการสนทนาโต้ตอบระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลไม่เกิน ๔-๕ คน ในสถานที่และกาลเทศะที่ไม่ใช่ส่วนตัว อาจเป็นบุคคลที่คุ้นเคยกัน การเขียนจดหมายระหว่างเพื่อน การรายงานข่าว และบทความในหนังสือพิมพ์ โดยทั่วไปมักใช้ถ้อยคำสำนวนที่ทำให้รู้สึกคุ้นเคยกันมากกว่าภาษาระดับทางการหรือเป็นภาษาที่ใช้เฉพาะกลุ่ม เนื้อหาของสารมักเป็นเรื่องทั่วไป ในการดำเนินชีวิตประจำวัน กิจกรรมต่างๆ รวมถึงการปรึกษาหารือร่วมกัน

“ผมมานั่งพิจารณาดูๆ แล้ว เห็นว่าเวลานี้เมืองไทยของเรา คนไทยของเรานั้นมีอะไรแปลก ๆ กันมากขึ้นเพิ่มขึ้น จะด้วยว่ามีสิทธิเสรีภาพ มีปากมีเสียง มีส่วนร่วม มีความเป็นประชาธิปไตย มีความทันสมัย มีสมองเฉียบคมขึ้น ฉลาดเฉลียวขึ้นหรืออย่างไร ไม่อาจสรุปได้ชัดเจน”

๕. ภาษาระดับกันเอง เป็นภาษาที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างบุคคลในครอบครัว ญาติหรือเพื่อนสนิท ในเรื่องทั่ว ๆ ไปเป็นส่วนตัวไม่มีขอบเขตจำกัด ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ภาษาที่ใช้มักเป็นภาษาพูด อาจมีภาษาถิ่นปะปนอยู่บ้าง

“โอ้ย! เจ้าประคุณเอ๊ย มันนัดกันหอน วิญญาณผีออกเที่ยวนะซี เขาว่าหัวคำเมืองผี กลางวัน เมืองมนุษย์ พอใกล้รุ่งผีแสงมันกลับหลุม หมามันเห็นมันก็หอนนะซี มันหุโวตาโว มันเห่าไล่ผีก็มีนะ ฉันทว่าวิญญาณแม่ทองดีคงวนเวียนมาตุร่างของแก หรือไม่ก็คงห่วงเจ้าป้อมลูกคนสุดท้องที่เพิ่งมีตอนอายุมากเจ้าป้อมมันเล่นกับไอ้ฟุหล่าลงเข้มทุกวัน วิญญาณแม่ทองดีคงมาสิงสู่ไอ้ฟุก็เป็นไปได้ละ”

ข้อสังเกต การแบ่งระดับภาษาดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้มิได้หมายความว่า แบ่งกันอย่างเด็ดขาด ภาษาระดับหนึ่งอาจเหลื่อมล้ำกับอีกระดับหนึ่งก็ได้ บุคคลแต่ละคนอาจไม่มีโอกาสได้ใช้ภาษาครบทั้ง ๕ ระดับ แต่ในสถานการณ์บางครั้ง เราใช้ภาษาผิดระดับ เช่น นำภาษาระดับ ๔ หรือระดับ ๕ ไปใช้ในโอกาสที่ควรใช้ภาษาระดับ ๒ หรือระดับ ๓ ย่อมไม่เหมาะสม ซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสาร เป็นต้นว่า ผู้รับสารอาจเห็นไปว่าผู้ส่งสารเสแสร้งขาดความจริงใจหรือผู้ส่งสารไม่รู้จักกาลเทศะ ดังนั้นเราต้องคำนึงถึงโอกาส กาลเทศะและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในการใช้ภาษาเพื่อมิให้ใช้ภาษาผิดระดับ จนกระทั่งเกิดผลเสียแก่การสื่อสาร

ลักษณะของภาษาระดับต่างๆ

๑. การเรียบเรียง

ภาษาระดับพิธีการและระดับทางการ

- มีการเรียบเรียงเนื้อหาไว้ล่วงหน้า ให้ความกลมกลืนกันอย่างมีระเบียบและพิถีพิถัน จัดเกลาภาษาให้สละสลวย

ภาษาระดับกึ่งทางการ

- การพูดไม่จำเป็นต้องเรียบเรียงลำดับก่อนหลัง ซึ่งอาจมีการโต้ตอบ ซักถาม แต่การเขียนต้องมีการเรียบเรียง ลำดับข้อความก่อนหลังเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย

ภาษาระดับไม่เป็นทางการและระดับกันเอง

- ลดความเป็นทางการลง

๒. กลวิธีนำเสนอ ภาษาระดับพิธีการและระดับทางการใช้กลวิธีนำเสนอตามรูปแบบที่กำหนดไว้ ถ้าเป็นการนำเสนอด้วยวาจาผู้นำเสนอก็ต้องใช้กิริยาอาการที่สละสลวย ใช้ถ้อยคำระมัดระวัง รวมทั้งการแต่งกายและการใช้อวัจนภาษาอย่างอื่นให้ถูกต้องตามแบบแผนพิธีการด้วย

ส่วนการนำเสนอที่ใช้ภาษาระดับกึ่งทางการหรือระดับไม่เป็นทางการก็ต้องลดความเป็นพิธีรีตองไปตามลำดับไม่ยึดรูปแบบตายตัว อาจวิธีแปลกๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ฟัง ภาษาระดับกันเองก็จะใช้ภาษาที่คุ้นเคยเป็นกันเอง

๓. ถ้อยคำที่ใช้ มักแบ่งเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ๆ เพื่อให้เกิดความแตกต่างของระดับภาษาที่ใช้

กลุ่มแรก : ภาษาระดับพิธีการ ระดับทางการ และระดับกึ่งทางการ

กลุ่มที่สอง : ภาษาระดับไม่เป็นทางการ และระดับกันเอง

คำสรรพนาม

กลุ่มแรก : ผู้ส่งสาร มักใช้คำว่า กระผม ดิฉัน ข้าพเจ้า

: ผู้รับสาร มักใช้คำว่า ท่าน ท่านทั้งหลาย

กลุ่มที่สอง : ผู้ส่งสาร มักใช้คำว่า ฉัน ผม ดิฉัน เรา หนู

: ผู้รับสาร มักใช้คำว่า คุณ ท่าน เธอ หรืออาจใช้คำที่แทนคำสรรพนามอื่นๆ

เช่น ตัวเอง เค้า เป็นต้น

คำนาม ต้องใช้ให้ถูกต้องตามลักษณะนาม

กลุ่มแรก : เช่น สุนัข สุนัข โค กระบือ เป็นต้น

กลุ่มที่สอง : เช่น หมา หมู วัว ควาย เป็นต้น

คำกริยา

กลุ่มแรก : เช่น สวรรคต สิ้นพระชนม์ มรณภาพ ถึงแก่กรรม เป็นต้น

กลุ่มที่สอง : เช่น ตาย เป็นต้น

คำวิเศษณ์

กลุ่มแรก : เช่น อย่างไร อย่างนี้ เป็นต้น

กลุ่มที่สอง : เช่น ยังไง ยังงี้ เป็นต้น

ส่วนคำสันธานและคำบุพบท ไม่ทำให้ภาษาเกิดความแตกต่างกันในระดับต่างๆ

แบบทดสอบท้ายบท

ตอนที่ ๑ จงแก้คำที่ขีดเส้นใต้ในข้อความต่อไปนี้ให้เป็นภาษาระดับทางการ

๑. ยัยวิภาดามาเยี่ยมคุณครูเมื่ออาทิตย์ที่แล้ว

.....

๒. ฉันชื่อบุษบา มาจากเมืองกาญจน์

.....

๓. เมียของศุภชัยกำลังจะออกลูก

.....

๔. ฟาร์มที่นี้เป็นของลูกสาวของผม เธอชอบการเลี้ยงหมู วัว และควาย

.....

๕. มีคนบอกว่าได้พบไฟไหม้ในหมู่บ้านนี้

.....

ตอนที่ ๒ ข้อความต่อไปนี้เป็นภาษาระดับใด

(ข้อ ๑- ๕) ก. ภาษาระดับทางการ

ข. ภาษาระดับกึ่งทางการ

..... ๑. การระเบิดในครั้งนี้ทำให้ทรัพย์สินของราชการเสียหาย

..... ๒. เจ้าหน้าที่ตำรวจประกาศว่าจะใช้มาตรการเด็ดขาดในการปราบปรามโจรผู้ร้าย

..... ๓. ปณิธานสำคัญประการหนึ่งของคณะวิทยาศาสตร์ คือ การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม

..... ๔. ฉันมีงานอดิเรกหลายอย่าง เช่น ตีกอล์ฟ ฟังเพลง อ่านหนังสือ

..... ๕. ในยุคข้าวของแพง น้ำมันขึ้นราคา ค่าครองชีพสูง คนส่วนใหญ่ชักหน้าไม่ถึงหลัง

(ข้อ ๖ - ๑๐) ค. ภาษาพูด

ง. ภาษาเขียน

..... ๖. วัดอยู่ห่างจากตลาดประมาณ ๓ กิโลเมตร

..... ๗. ไม่รู้ว่าเลี้ยงลูกยังไง ลูกถึงได้ท้องก่อนแต่ง

..... ๘. วัฒนธรรมที่งดงามอย่างหนึ่งของคนไทย คือ การไหว้

..... ๙. คณะนักศึกษาจะไปเที่ยวน้ำตกเมืองกาญจน์อาทิตย์หน้า

..... ๑๐. ข้าพเจ้าจะเข้าพระราชทานปริญญาบัตรในเดือนตุลาคม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๖

วิชาภาษาไทย ๖ รหัส ท๓๓๑๐๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ขุนช้างขุนแผน

เรื่อง คำราชาศัพท์

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

เวลาเรียน ๑๒ ชั่วโมง

เวลาเรียน ๒ ชั่วโมง

๑. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน๔.๑ เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ตัวชี้วัด

ท๔.๑ ม.๔-๖/๓ ใช้ภาษาเหมาะสมแก่โอกาสกาลเทศะ และบุคคล รวมทั้งคำราชาศัพท์อย่างเหมาะสม

ท๔.๑ ม.๔-๖/๗ วิเคราะห์และประเมินการใช้ภาษาจากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

๒. สาระสำคัญ

คำราชาศัพท์ที่เราใช้อยู่เป็นประจำในสังคมมนุษย์เราถือว่าการให้เกียรติแก่บุคคลที่เป็นหัวหน้าชุมชน หรือผู้ที่ชุมชนเคารพนับถือนั้น เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษยชาติ ทุกชาติ ทุกภาษา ต่างยกย่องให้เกียรติแก่ผู้เป็นประมุขของชุมชนด้วยกันทั้งสิ้น ดังนั้นแทบทุกชาติ ทุกภาษาจึงต่างก็มี คำสุภาพ สำหรับใช้กับประมุขหรือผู้ที่เขาเคารพนับถือ จะมากน้อยย่อมสุดแต่ขนบประเพณีของชาติ และจิตใจของประชาชนในชาติว่ามีความเคารพในผู้เป็นประมุขเพียงใด เมืองไทยเราก็มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของชาติ และพระประมุขของเราแต่ละพระองค์ทรงพระปรีชาสามารถ จึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มีความเคารพสักการะอย่างสูงสุดและมีความจงรักภักดีอย่างแนบแน่นตลอดมานับตั้งแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบันคำราชาศัพท์เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยใด

๓. สาระการเรียนรู้

คำสุภาพที่ใช้ให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคลต่างๆ คำราชาศัพท์เป็นการกำหนดคำและภาษาที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมอันดีงามของไทย แม้คำราชาศัพท์จะมีโอกาสใช้ในชีวิตน้อย แต่เป็นสิ่งที่แสดงถึงความละเอียดอ่อนของภาษาไทยที่มีคำหลายรูปหลายเสียงในความหมายเดียวกัน และเป็น ลักษณะพิเศษของภาษาไทย โดยเฉพาะ ซึ่งใช้กับบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

พระบรมวงศานุวงศ์

พระภิกษุสงฆ์ สามเณร

ขุนนาง ข้าราชการ

สุภาพชน

๔. สมรรถนะของผู้เรียน

๔.๑ ความสามารถในการคิด

๔.๑.๑ ทักษะการคิดวิเคราะห์วิจารณ์

๔.๑.๒ ทักษะการคิดสร้างสรรค์

๔.๒ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

๔.๒.๑ กระบวนการปฏิบัติ

๔.๒.๒ กระบวนการทำงานกลุ่ม

๕. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑. ใฝ่เรียนรู้

๒. มุ่งมั่นในการทำงาน

๓. มีความรับผิดชอบ

๖. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นเตรียม

๑. นักเรียนและครูสนทนากันในเรื่องการใช้ถ้อยคำจากหนังสือพิมพ์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์
๒. นักเรียนช่วยกันแก้ไขถ้อยคำให้เหมาะสม

ขั้นสอน

๓. นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง ระดับของภาษา
๔. นักเรียนศึกษาตัวอย่างภาษาในแต่ละระดับ
๕. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น ๑๐ กลุ่ม (ตามความเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน)
๖. มอบหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวิเคราะห์และสรุป ระดับของภาษาพร้อมตัวอย่างประกอบ

ชั่วโมงที่ ๒

๗. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน โดยเพื่อนและครูช่วยกันประเมิน
๘. นักเรียนทำใบงาน เรื่อง ระดับภาษา

ขั้นสรุป/ประเมินผล

๗. ครูและนักเรียน ช่วยกันวิเคราะห์วิจารณ์สรุป ระดับของภาษา
๘. นักเรียนทำใบงานส่งครู และช่วยกันตรวจคำตอบ

๗. สื่อ / แหล่งเรียนรู้

๑. หนังสือแบบเรียนวรรณคดีวิจักข์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
๒. ใบความรู้ ที่ ๓ ระดับภาษา
๓. ตัวอย่างการใช้ถ้อยคำจากหนังสือพิมพ์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์

๘. การวัดและการประเมินผล

๘.๑ การประเมินผลก่อนเรียน

- ตอบคำถามเรื่องการใช้คำราชาศัพท์จากหนังสือพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

๘.๒ การประเมินระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- สังเกตพฤติกรรมการทำงาน การตอบคำถามแสดงความคิดเห็น
- การนำเสนอผลงาน ใบงาน

๘.๓ การประเมินหลังเรียน

- การทดสอบหลังเรียน

๙. ความคิดเห็นของผู้บริหาร/ผู้ที่ได้รับมอบหมาย

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

()

ผู้บริหาร / ผู้ที่ได้รับมอบหมาย

๑๐. บันทึกผลหลังสอน

๑๐.๑ ผลการสอน

.....

.....

.....

.....

๑๐.๒ ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

.....

๑๐.๓ ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

ลงชื่อผู้สอน

(นายสมศักดิ์ ปานเพชร)

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.

ใบความรู้คำราชาศัพท์ (๑)

ความหมายของคำราชาศัพท์

คำราชาศัพท์ คือ คำสุภาพที่ใช้ให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคลต่างๆ คำราชาศัพท์เป็นการกำหนดคำและภาษาที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมอันดีงามของไทย แม้คำราชาศัพท์จะมีโอกาสใช้ในชีวิตน้อย แต่เป็นสิ่งที่แสดงถึงความละเอียดอ่อนของภาษาไทยที่มีคำหลายรูปหลายเสียงในความหมายเดียวกัน และเป็น ลักษณะพิเศษของภาษาไทย โดยเฉพาะ ซึ่งใช้กับบุคคลกลุ่มต่างๆ ดังต่อไปนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

พระบรมวงศานุวงศ์

พระภิกษุสงฆ์ สามเณร

ขุนนาง ข้าราชการ

สุภาพชน

บุคคลในกลุ่มที่ ๑ และ ๒ จะใช้ราชาศัพท์ชุดเดียวกัน เช่นเดียวกับบุคคลในกลุ่มที่ ๔ และ ๕ ก็ใช้คำราชาศัพท์ในชุดเดียวกันและเป็นคำราชาศัพท์ที่เราใช้อยู่เป็นประจำในสังคมมนุษย์เราถือว่าการให้เกียรติแก่บุคคลที่เป็นหัวหน้าชุมชน หรือผู้ที่ชุมชนเคารพนับถือ นั้น เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษยชาติ ทุกชาติ ทุกภาษา ต่างยกย่องให้เกียรติแก่ผู้เป็นประมุขของชุมชนด้วยกันทั้งสิ้น ดังนั้นแทบทุกชาติ ทุกภาษาจึงต่างก็มี คำสุภาพ สำหรับใช้กับประมุขหรือผู้ที่เขาเคารพนับถือ จะมากน้อยย่อมสุดแต่ขนบประเพณีของชาติ และจิตใจของประชาชนในชาติว่ามีความเคารพในผู้เป็นประมุขเพียงใด เมืองไทยเราก็มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของชาติ และพระประมุขของเรา แต่ละพระองค์ทรงพระปรีชาสามารถ จึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มีความ เคารพสักการะอย่างสูงสุดและมีความจงรักภักดีอย่างแนบแน่นตลอดมานับตั้งแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบันคำราชาศัพท์เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยใด

ในแหล่งอ้างอิงบางฉบับได้ให้ข้อสันนิษฐานไว้ว่า คนไทยเริ่มใช้คำราชาศัพท์ในรัชสมัยพระธรรมราชาลิไท พระร่วงองค์ที่ ๕ แห่งสุโขทัย เพราะศิลาจารึกต่างในแผ่นดินนั้น รวมทั้งบทพระราชนิพนธ์ของท่าน คือ ไตรภูมิ-พระร่วง ปรากฏว่ามีคำราชาศัพท์อยู่หลายคำ เช่น ราชอาสน์ พระสหาย สมเด็จพระราชากรม เสด็จ บังคม เสวยราชย์ ราชภิเษก เป็นต้น

บางท่านกล่าวว่า คำราชาศัพท์นั้นเริ่มใช้ในสมัยกรุงศรีอยุธยา เพราะพระปฐมบรมกษัตริย์ที่ทรงสร้างกรุงศรีอยุธยา ทรงนิยมเขมร ถึงกับเอาลัทธิและภาษาเขมรมาใช้ เช่น เอาคำว่า "สมเด็จพระ" ซึ่งเขมรใช้เป็นคำนำพระนามพระเจ้าแผ่นดินมาเป็นคำนำพระนามของพระองค์ และใช้ภาษาเขมรเป็นราชาศัพท์

และจากหลักฐานที่พบข้อความในศิลาจารึกวัดศรีชุม กล่าวถึงเรื่องตั้งราชวงศ์และเมืองสุโขทัยตอนหนึ่งมีความว่า "พ่อขุนผาเมืองจึงอภิเสกพูนบางกลางหาใหญ่เมืองสุโขทัย" คำว่า "อภิเษก" นี้เป็นภาษาสันสกฤต ไทยเรารับมาใช้สำหรับพิธีการแต่งตั้งตำแหน่งชั้นสูง จึงอยู่ในประเภทราชาศัพท์ และพิธีนี้มีมาตั้งแต่ราชวงศ์สุโขทัย จึงน่าจะสงสัยว่าในสมัยนั้นอาณาจักรสุโขทัยนี้ ก็คงจะมีการใช้คำราชาศัพท์บางคำกันแล้ว

ภาษาที่ใช้คำราชาศัพท์

คำราชาศัพท์มิได้มีที่มาจากภาษาไทยภาษาเดียว ด้วยว่าการใช้คำราชาศัพท์เป็นการใช้ด้วยตั้งใจ จะทำให้เกิดความรู้สึยกยกย่อง เทิดทูน จึงได้เจาะจงรับคำในภาษาต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับไทยมาใช้เป็นพิเศษ โดยเฉพาะภาษาที่นับถือกันว่าเป็นภาษาสูงและศักดิ์สิทธิ์ คำราชาศัพท์ส่วนใหญ่จึงมีที่มาจากภาษาต่างประเทศมากมาย อย่างไรก็ตามก็ยังมีคำราชาศัพท์จำนวนไม่น้อยที่ใช้คำภาษาไทยแท้ ซึ่งเป็นคำสามัญกระดืบขึ้นเป็นคำราชาศัพท์ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าคำราชาศัพท์นั้นมีที่มาจากทั้งภาษาต่างประเทศและภาษาไทยของเราเอง ดังจะได้พิจารณาต่อไปจากภาษาต่างประเทศ

ตั้งแต่สมัยโบราณมา คนไทยได้ติดต่อกับคนต่างชาติต่างภาษามากมาย ในบรรดาภาษาทั้งหลายเหล่านั้น มีบางภาษาที่เรายกย่องกันว่าเป็นภาษาสูงและศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งก็ได้แก่ ภาษาเขมร บาลี และสันสกฤต ภาษาอื่นๆก็นำมาใช้เป็นคำราชาศัพท์บ้าง แต่ก็ไม่มากและสังเกตได้ชัดเจนเท่า ๓ ภาษาที่กล่าวแล้ว

การเรียนรู้เรื่องคำราชาศัพท์

ตามที่หลายคนคิดว่าคำราชาศัพท์เป็นเรื่องของในวังในวัง เป็นเรื่องของผู้ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาทนั้น ทำให้คิดต่อไปอีกว่า คำราชาศัพท์เป็นเรื่องยากซึ่งเมื่อก่อนอาจเป็นจริง แต่ปัจจุบันคำราชาศัพท์เป็นเรื่องในชีวิตประจำวันไปแล้ว แม้จะได้ใช้มากเท่ากับภาษาสามัญที่ใช้อยู่ในการดำรงชีวิตประจำวันแต่ทุกคนโดยเฉพาะผู้มีการศึกษาก็ต้องมีโอกาสที่จะสัมผัสกับคำราชาศัพท์ทุกวัน ไม่โดยตรงก็โดยทางอ้อม โดยเฉพาะทางสื่อมวลชน

การเรียนรู้วิธีใช้คำราชาศัพท์นั้น กล่าวโดยสรุป ต้องเรียนรู้ใน ๒ ประการ คือ เรียนรู้คำ ประการหนึ่งกับเรียนรู้วิธี อีกประการหนึ่ง

เรียนรู้คำ คือ ต้องเรียนรู้คำราชาศัพท์

เรียนรู้วิธี คือ ต้องเรียนรู้วิธีหรือเรียนรู้ธรรมเนียมการใช้คำราชาศัพท์

ประโยชน์ของการเรียนรู้คำราชาศัพท์

เพราะเหตุที่ว่าสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันที่สูงสุดของประเทศมาแต่โบราณ พระเจ้าแผ่นดินทรงใกล้ชิดกับประชาชนอย่างแนบแน่นประการหนึ่ง คำราชาศัพท์นั้นเป็นแบบอย่างวัฒนธรรมอันดีทางการใช้ภาษาไทยประการหนึ่ง และการอ่านหรือศึกษาวรรณคดีที่ดี การรับสารสื่อมวลชนในปัจจุบันก็ดี เหล่านี้ล้วนต้องมีคำราชาศัพท์เกี่ยวข้องอยู่ด้วยเสมออีกประการหนึ่ง ดังนั้นการเรียนรู้คำราชาศัพท์จึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นทั้งทางตรงและทางอ้อมมากมาย ดังจะเห็นได้ดังต่อไปนี้

ประโยชน์ทางตรง

เป็นประโยชน์ที่เกิดจากการตั้งเป้าหมายไว้ล่วงหน้า อันได้แก่

๑. ประโยชน์จากการใช้คำราชาศัพท์ถูกต้อง

ที่เรียกว่าใช้คำราชาศัพท์ถูกต้องนั้น คือ ถูกต้องตามบุคคลที่เข้าว่าบุคคลใดควรใช้ราชาศัพท์ชั้นไหน อย่างไร ประการหนึ่ง ถูกต้องตามโอกาส คือ โอกาสใดใช้คำราชาศัพท์หรือไม่เพียงใด ประการหนึ่ง และถูกต้องตามวิธีการใช้ คือ ใช้ถูกต้องตามแบบแผนที่นิยมนั้นก็อีกประการหนึ่ง การใช้ราชาศัพท์ต้องใช้ทั้งความรู้และประสบการณ์เป็นดุลยพินิจให้ถูกต้อง

๒. ประโยชน์จากการเข้าใจที่ถูกต้อง

ไม่ว่าจากการอ่านหนังสือประเภทต่างๆ เช่น วรรณกรรมทั่วไป วรรณคดี หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ทั้งหลาย โทรทัศน์ วิทยุ ตลอดจนสิ่งบันเทิงทั้งหลาย มีภาพยนตร์ ละคร โขน ลิเก เป็นต้น เพราะการรับรู้ รับฟัง บางครั้งต้องมีสิ่งที่เรียกว่า คำราชาศัพท์ร่วมอยู่ด้วยเสมอ ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ

ประโยชน์โดยทางอ้อม เป็นประโยชน์พลอยได้ แม้ตั้งเป้าหมายไว้ล่วงหน้าหรือไม่ตั้งเป้าหมายไว้ก็ตาม คือ เมื่อรู้คำราชาศัพท์ดี ถูกต้อง ฟังหรืออ่านเรื่องราวที่มีคำราชาศัพท์เข้าใจผลประโยชน์พลอยได้ ก็จะเกิดขึ้นเสมอ ดังนี้

๑. อารมณ์รักชาติวัฒนธรรมอันดีงามของชาติไว้ คือ รักษาให้คงอยู่ไม่เสื่อมสูญ ถือเป็นการธำรงรักษาวัฒนธรรมและความมั่นคงของประเทศชาติ

๒. เพิ่มความมีเสน่ห์ในตัวบุคคล คือ บุคคลผู้รู้และใช้คำราชาศัพท์ได้อย่างถูกต้อง เป็นการแสดงออกซึ่งความมีวัฒนธรรมอันดีงามทางภาษา

คำราชาศัพท์สำหรับพระมหากษัตริย์ และพระบรมวงศานุวงศ์ลำดับพระราชอิสริยยศักดิ์พระบรมราชวงศ์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว , สมเด็จพระบรมราชินีนาถ

สมเด็จพระบรมราชินี , สมเด็จพระบรมราชชนนี , สมเด็จพระยุพราช , สมเด็จพระสยามบรมราชกุมารี

สมเด็จพระเจ้าฟ้า

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้า

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า

หม่อมเจ้า

มูลเหตุที่ทำให้เกิดมีคำราชาศัพท์

คือ ต้องการยกย่องให้เกียรติตั้งนั้นการศึกษาเรื่องคำราชาศัพท์ นี้ จึงแบ่งเป็น ๒ ตอน ใหญ่ๆคือ

ตอนที่ ๑ ศัพท์สำหรับพระมหากษัตริย์ และพระบรมวงศานุวงศ์

ตอนที่ ๒ ศัพท์สำหรับพระภิกษุสงฆ์

ราชาศัพท์สำหรับพระมหากษัตริย์

คำนามที่เป็นชื่อสิ่งของสำคัญที่ควรยกย่อง มีคำเต็มหน้า ได้แก่ พระบรมมหาราช พระบรมมหา พระบรมราช พระบรม พระอัครราช พระอัคร และพระมหา เช่น พระบรมมหาราชวัง พระบรมมหาชนกพระบรมราชชนนี พระบรมราชวงศ์ พระบรมอัฐิ พระบรมโอรสาธิราช พระอัครชายา พระมหาปราสาท พระมหาเศวตฉัตร เป็นต้น คำนามเป็นชื่อสิ่งสำคัญรองลงมา นำหน้าด้วยคำ “พระราช” เช่น พระราชวังพระราชวงศ์ พระราชทรัพย์ พระราชลัญจกร เป็นต้น

คำนามเป็นชื่อของสิ่งสามัญทั่วไปที่ไม่ถือว่าสำคัญส่วนใหญ่เป็นคำบาลีสันสกฤต เขมร และคำไทยเก่า แต่บางคำ ก็เป็นคำไทยธรรมดาหน้าด้วยคำ “พระ” เช่น พระกร พระบาทพระโรค พระฉาย พระแท่น พระเคราะห์ เป็นต้น คำนามใดที่เป็นคำประสม มีคำ “พระ” ประกอบอยู่แล้ว ห้ามใช้คำ “พระ” นำหน้าซ้อนอีก เช่น พานพระศรี (พาน หมา) ชันพระสาคร (ชันน้ำ) เป็นต้น

คำนามที่เป็นชื่อสิ่งไม่สำคัญและคำนั้นมักเป็นคำไทย นำหน้าด้วยคำว่า “ต้น” เช่น ม้าต้น ช้างต้น เรือต้น และนำหน้าด้วย “หลวง” เช่น ลูกหลวง หลานหลวง รถหลวง เรือหลวง สวนหลวง ส่วน “หลวง” ที่แปลว่าใหญ่ ไม่จัดว่าเป็นราชาศัพท์ เช่น ภรรยาหลวง เจ้าหลวง ทะเลหลวง เป็นต้น นอกจากคำว่า “ต้น” และ “หลวง” ประกอบ ท้ายคำแล้ว บางคำยังประกอบคำอื่นๆ อีก เช่น รถพระที่นั่ง เรือพระที่นั่ง รถทรง เรือทรง ม้าทรง ช้างทรง น้ำสรง ห้องสรงของเสวย โต๊ะเสวย ห้องบรรทม เป็นต้น

ศัพท์สำหรับเจ้านายหรือพระบรมวงศานุวงศ์ คือตั้งแต่สมเด็จพระบรมราชินีลงไปถึงหม่อมเจ้า ใช้พระราช นำหน้า เช่น พระราชเสาวนีย์ พระราชประวัติ พระราชดำรัส พระราชกุศล พระราโชวาท พระราโชบาย เป็นต้น

ใบความรู้ เรื่อง ราชาศัพท์

๑. ความหมายของคำราชาศัพท์

หมายถึง ถ้อยคำที่กำหนดไว้สำหรับใช้ในโอกาสต่างๆ ทั้งโดยวาจาและลายลักษณ์อักษร

๒. วิธีการตกแต่งคำในภาษาให้เป็นคำราชาศัพท์

คำในภาษาทั้งคำไทยดั้งเดิมและคำที่รับมาจากภาษาอื่น เมื่อนำมาใช้เป็นราชาศัพท์ต้องตกแต่งให้สมบูรณ์ก่อนโดยมีวิธีการ ได้แก่

๒.๑ ราชาศัพท์ที่ตกแต่งขึ้นจากคำไทยดั้งเดิม มีวิธีการดังนี้

๒.๑.๑ คำที่ใช้เรียกเครือญาติ เช่น พี่ น้อง ลูก มีวิธีการใช้แตกต่างกันไปตามฐานันดรศักดิ์ คือ

- ฐานันดรศักดิ์พระองค์เจ้า ใช้คำว่า “พระเจ้า” นำหน้า ได้แก่ พระเจ้าพี่ยาเธอ / พระเจ้าน้องยาเธอ / พระเจ้าลูกยาเธอ / พระเจ้าหลานเธอ เช่น พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา

- ฐานันดรศักดิ์ “เจ้าฟ้า” ใช้คำว่า “สมเด็จพระเจ้า” นำหน้า เช่น สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ / สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ / สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เช่น สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ / สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี

๒.๑.๒ คำที่ใช้เรียกส่วนต่างๆ ของร่างกาย ให้เติม “พระ” นำหน้า เช่น พระกราม / พระเต้า / พระรากขวัญ

๒.๑.๓ คำที่ใช้เรียกกิริยาอาการ ใช้ “ทรง” นำหน้า เช่น ทรงถาม / ทรงโอ / ทรงจาม / ทรงปิ่น / ทรงขลุ่ยยกเว้น ทรงคม หมายถึง การไหว้ / ทรงพระเจริญ หมายถึง อ้วน

๒.๑.๔ คำที่ใช้เรียกเครื่องใช้ทั่วไป ใช้ “พระ” นำหน้า เช่น พระแท่น / พระที่นั่ง / พระแสง

๒.๒ ราชาศัพท์ที่ตกแต่งขึ้นจากคำภาษาอื่น มีวิธีการใช้ ๔ ลักษณะ ดังนี้

๒.๒.๑ คำที่ใช้เรียกเครือญาติ ใช้คำที่มาจากภาษานั้น แล้วเติม “พระ / พระบรม / สมเด็จพระ / สมเด็จพระบรม” นำหน้าตามฐานันดรศักดิ์ที่สูงขึ้นไป เช่น พระบรมราชินี / สมเด็จพระบรมราชินี / ตัวอย่าง สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

๒.๒.๒ คำที่ใช้เรียกส่วนต่างๆ ของร่างกาย ใช้คำศัพท์ในภาษานั้นๆ และเติม “พระ” นำหน้า เช่น พระหัตถ์ / พระอุทร / พระเนตร / พระขนง / พระวักกะ / พระอันตะ / พระเสโท / พระอัฐิ

๒.๒.๓ คำเกี่ยวกับกิริยาอาการต่างๆ ได้แก่ คำสั่ง (โองการ – บาลิ) / คำพูด (ดำรัส – เขมร) / ความช่วยเหลือ (อนุเคราะห์ – สันสกฤต) / เดิน (ดำเนิน – เขมร) มีวิธีการตกแต่งโดยเติมคำ “พระ / พระบรมราช / พระบวรราช / กระแสพระราช” เข้าข้างหน้า ตัวอย่าง

- พระราชโองการ	ใช้สำหรับพระเจ้าแผ่นดิน
- พระบรมราชโองการ	ใช้สำหรับพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว
- พระบรมราชโองการ	<u>ใช้สำหรับพระเจ้าแผ่นดินที่รับพระบรมราชาภิเษกแล้ว</u>
- พระดำรัส	ใช้สำหรับพระราชวงศ์
- พระราชดำรัส / พระกระแสพระราชดำรัส	ใช้สำหรับพระเจ้าแผ่นดิน / สมเด็จพระบรมราชินีนาถ / สมเด็จพระบรมราชินี / สมเด็จพระบรมราชชนนี / สมเด็จพระยุพราช / สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร / สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- พระอนุเคราะห์	ใช้สำหรับพระราชวงศ์
- พระราชานุเคราะห์	ใช้สำหรับสมเด็จพระบรมราชินีนาถ / สมเด็จพระบรมราชินี / สมเด็จพระบรมราชชนนี / สมเด็จพระยุพราช / สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร / สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- พระบรมราชานุเคราะห์	<u>ใช้สำหรับพระเจ้าแผ่นดินที่รับพระบรมราชาภิเษกแล้ว</u>

- ทรงดำเนิน ใช้สำหรับหม่อมเจ้า
- ทรงพระดำเนิน ใช้สำหรับพระเจ้าแผ่นดินและพระราชวงศ์

ข้อควรจำ คำที่เป็นราชาศัพท์อยู่แล้ว ไม่ต้องตกแต่ง ได้แก่ รับสั่ง / ตรัส / เสวย / กริ้ว / ประทาน / โปรด

๓. ข้อสังเกตเกี่ยวกับการใช้ราชาศัพท์

๓.๑ การใช้ “ทรง” แสดงให้เห็นว่าเป็นกิริยาอาการแสดง มีหลักการใช้ ๒ ประการ คือ ใช้ทรงกับคำสามัญให้เป็นราชาศัพท์ / และใช้ทรงกับราชาศัพท์

๓.๑.๑ ใช้คำสามัญจำพวกคำนาม, คำกริยา ใช้ทรงนำหน้า เช่น ทรงม้า / ทรงศร / ทรงศีล / ทรงราช / ทรงธรรม / ทรงบาตร / ทรงกัฏฐ / ทรงสกี(นาม) / ทรงฟัง / ทรงยินดี / ทรงมีเหตุผล / ทรงเป็นศิษย์เก่า (กริยา)

๓.๑.๒ ใช้ทรงนำหน้าคำที่เป็นราชาศัพท์อยู่เดิม เช่น ทรงพระกรุณา / ทรงพระประชวร / ทรงพระดำริ
ข้อควรจำ คำกริยาที่เป็นราชาศัพท์ และคำกริยาที่มีนามราชาศัพท์ตามหลังจะใช้ทรงนำหน้าไม่ได้ เช่น ประทม / เสวย / ประทับ / สรง / มีพระมหากุณา / มีพระราชดำริ / มีพระราชโองการ / เป็นพระราชโอรส / เป็นพระประมุข / ทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท / ทอดพระเนตร / ชูบพระองค์ / สิ้นพระชนม์

๓.๒ การใช้ “เสด็จ” มีวิธีการใช้ ๒ ประการ คือ

๓.๒.๑ ใช้เสด็จนำหน้ากิริยาสามัญ เช่น เสด็จไป / เสด็จกลับ / เสด็จออก / เสด็จขึ้น / เสด็จลง

๓.๒.๒ ใช้เสด็จนำหน้านามราชาศัพท์ เพื่อให้เป็นกิริยาราชศัพท์ เช่น

- เสด็จพระราชสมภพ / เสด็จพระบรมราชสมภพ (เกิด)
- เสด็จพระราชดำเนิน (ไป , กลับ , ตรวจ) (เดินทางโดยยานพาหนะหรือเดินทางตามทางลาดพระบาท)

ข้อควรจำ ราชาศัพท์ แปลว่า “เดิน” ที่ไม่ได้เดินตามทางลาดพระบาท ให้ใช้คำว่า “ทรงพระดำเนิน” ไม่ใช่ “เสด็จพระราชดำเนิน”

-เมื่อประชาชนไปต้อนรับและส่งการเดินทางมาขอของพระเจ้าแผ่นดินและพระบรมวงศานุวงศ์ ใช้คำว่า “รับเสด็จ” (รับเสด็จพระราชดำเนิน) / “ส่งเสด็จ” (ส่งเสด็จพระราชดำเนิน)

๓.๓ การใช้คำ “พระบรม” คำ “บรม” แปลว่า ยิ่งใหญ่ จึงสงวนไว้สำหรับพระมหากษัตริย์เท่านั้น เช่น พระบรมเดชาานุภาพ / พระบรมราโชวาท / เสด็จพระบรมราชสมภพ / พระปรมาภิไธย (พระบรมนามาภิไธย)

๓.๔ การใช้คำราชาศัพท์ใช้ถูกต้องตามแบบแผนของสำนวนไทย การใช้คำราชาศัพท์ตามสำนวนไทยและสำนวนต่างประเทศแตกต่างกัน จึงควรใช้ให้ถูกต้องตามสำนวนไทย เช่น

ราชาศัพท์สำนวนไทย

- ฝ่ารับเสด็จ (ฝ่าทูลละอองธุลีพระบาทรับเสด็จ)
- มีความจงรักภักดี

ราชาศัพท์สำนวนต่างประเทศ

- ถวายการต้อนรับ
- ถวายความจงรักภักดี

๓.๕ การใช้ราชาศัพท์ให้ถูกต้องตามเหตุผล เช่น

๓.๕.๑ อาคันตุกะ / พระราชอาคันตุกะ แปลว่า “แขกที่มาเยือน” การใช้คำ “อาคันตุกะ” หรือ “พระราชอาคันตุกะ” ให้ดูที่ฐานะของผู้เป็นเจ้าของบ้าน คือ

- อาคันตุกะ ใช้สำหรับการไปเป็นแขกของบุคคลธรรมดา (เจ้าบ้านเป็นบุคคลธรรมดา) ส่วนแขกจะมีฐานะเป็นสามัญชนหรือเจ้านายไม่ต้องพิจารณา ดังตัวอย่าง “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นอาคันตุกะของประธานาธิบดีโอบามา”

- พระราชอาคันตุกะ ใช้สำหรับการไปเป็นแขกของพระมหากษัตริย์ เช่น “ประธานาธิบดีคลินตันเป็นพระราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”

๓.๕.๒ ทูลเกล้าถวาย / น้อมเกล้าถวาย คือ การถวายของแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ มีวิธีใช้แตกต่างกันตามขนาดเล็ใหญ่ของสิ่งของ เช่น

- ทูลเกล้าถวาย (ทูล - เล้า - ทูล - กระ - หม่อน - ถะ - หวาย) ใช้ในกรณีที่สิ่งของขนาดเล็ก เช่น “ทูลเกล้าถวายช่อดอกไม้”

- น้อมเกล้าฯถวาย (น้อม – เกล้า – น้อม – กระ – หม่อน – ถะ – หวาย) ใช้ในกรณีที่เป็นการของขนาดใหญ่ เช่น “น้อมเกล้าฯถวายรถยนต์ / น้อมเกล้าฯถวายเครื่องคอมพิวเตอร์ ”

๓.๖ การใช้ราชาศัพท์สำหรับพระพุทธเจ้า ต้องใช้ให้ถูกต้องทั้งการเรียกขานพระนามและกิริยาอาการ เช่น

- คำเรียกขานพระนามพระพุทธเจ้า ได้แก่ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า/สมเด็จพระบรมศาสดา/สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า

- คำเรียกกิริยาอาการของพระพุทธเจ้า ได้แก่ พระราชดำรัส / ตรัส / เสด็จพระพุทธดำเนิน / เสด็จกลับ / เสด็จออกบรรพชา / ทรงสั่งสอนเวไนยสัตว์ / หีบพระโอษฐ์ / สิ้นพระสุรเสียง

๓.๗ การใช้ราชาศัพท์ในคำประพันธ์ ราชาศัพท์ที่ใช้ในคำประพันธ์มี ๒ ลักษณะ คือ ราชาศัพท์แท้ และ คำเลียนแบบราชาศัพท์ การพิจารณาว่า คำใดเป็นคำราชาศัพท์หรือไม่เป็น ให้ดูที่ฐานะของตัวละคร ถ้าตัวละครเป็นพระมหากษัตริย์ / พระบรมวงศานุวงศ์ คำที่ใช้เกี่ยวกับบุคคลนั้นถือเป็นราชาศัพท์ ถ้าตัวละครใดไม่เป็นพระมหากษัตริย์หรือพระบรมวงศานุวงศ์ถือว่า คำนั้นเป็นเพียงคำที่ใช้ในการแต่งคำประพันธ์เท่านั้น ดังตัวอย่าง

แต่ปางหลังยังมีกรุงกษัตริย์

สมมุติวงศ์ทรงนามท้าวสุทศน์

ผ่านสมบัติรัตนนามธานี

มีเอกองค์นงลักษณ์อัครราช

พระนางนาฏนามประทุมเกสร (พระอภัยมณีคำกลอน)

ข้อควรสังเกต คำ ทรงนาม / เอกองค์ / อัครราช / พระนาง / เป็นราชาศัพท์ เพราะ ตัวละครเป็นกษัตริย์

จวนเวลารินทร์ปิ่นสมร

เสด็จจรจากอาสน์ผาดผันผาย

มิสเฟาล์เฝ้าเตือนให้เคลื่อนคลาย

เจ้าคุณฝ่ายทูตไทยก็ไคลคลา

คุณพระนายคุณมณเฑียรทั้งตัวพี่

ขุนจระที่ล่ำมจัดขัดภาษา

ต่างดำเนินเดินดวนลีลามา

หยุดคอยทำอยู่ในห้องช่องหนทาง (นิราศลอนดอน)

ข้อควรสังเกต - คำ เสด็จ / อาสน์ / เป็นคำราชาศัพท์ เพราะ บุคคลในเรื่องหมายถึงสมเด็จพระราชินีวิคตอเรีย

- คำ ดำเนิน ไม่เป็นราชาศัพท์ เพราะ บุคคลในเรื่อง คือ คณะราชทูตไทยซึ่งเป็นสามัญชน

แบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง ราชาศัพท(๒)

๑. ข้อใดใช้ราชาศัพทถูกต้อง

- ก. พระยาเศวตพาหะ ช้างสำคัญสิ้นแล้ว
- ข. หมายถึงกำหนดการซ่อมรับปริญญาบัตร
- ค. สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีสิ้นพระชนม์
- ง. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯแต่งตั้งองคมนตรี

๒. ข้อใดใช้ราชาศัพทผิด

- ก. หม่อมเจ้าเกษมโสภาสันชีพิทักษ์
- ข. สมเด็จพระวันรัตนมอบเสื้อผ้า สมุดแก่นักเรียน
- ค. สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์เป็นพระราชาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ง. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงโปรดสุนัขที่ชื่อคุณทองแดง

๓. “เสด็จพะคะ เสด็จให้มาทูลถามเสด็จว่าเสด็จจะเสด็จหรือไม่เสด็จ ถ้าเสด็จจะเสด็จ เสด็จก็จะเสด็จ ถ้าเสด็จไม่เสด็จเสด็จก็ไม่เสด็จ” ข้อความดังกล่าวมีกริยาราชศัพท์กี่คำ

- ก. ๕ คำ
- ข. ๖ คำ
- ค. ๗ คำ
- ง. ๘ คำ

๔. ข้อใดใช้ราชาศัพทไม่ถูกต้อง

- ก. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออก ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข พระราชวังไกลกังวล
- ข. สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯสยามมกุฎราชกุมาร เสด็จทรงวางศิลาฤกษ์ และทรงเปิดอาคารที่ทำการ
- ค. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี เสด็จลง ณ ศาลาดุสิดาลัย พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
- ง. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จฯไปในการพระราชพิธีฉัตร

มงคล

๕. ข้อใดใช้ราชาศัพทไม่ถูกต้อง

- ก. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จลง ณ ท้องพระโรงศาลาเริงวังไกลกังวล ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลอุทิศถวายพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ข. สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯสยามมกุฎราชกุมารเสด็จพระราชดำเนินในการพระราชพิธีบำเพ็ญพระราชกุศลเนื่องในวันอาสาฬหบูชา
- ค. สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯสยามมกุฎราชกุมารทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภาเสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ไปประทานรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน
- ง. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชนิพนธ์ เรื่อง “เมื่อข้าพเจ้าเป็นนักเรียนนอก” นับเป็นพระราชนิพนธ์ลำดับที่ ๔๔

๖. ข้อใดใช้ราชาศัพทไม่ถูกต้อง

- ก. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสพระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทยเนื่องในวันขึ้นปีใหม่
- ข. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีทรงจุดธูปเทียนเครื่องราชสักการะพระบรมราชานุสาวรีย์สองรัชกาล
- ค. พระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภาทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทรงบาตรในโอกาสวันคล้ายวันประสูติ
- ง. หม่อมเจ้าสิริวิณวรี มหิดล เสด็จฯไปทรงเป็นประธานเปิดงานมหกรรมสัตว์เลี้ยงแห่งประเทศไทย

๗. ข้อใดใช้ราชาศัพท์ถูกต้อง

- ก. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่ทรงเป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ข. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนพระองค์ในห้องทรงงาน
- ค. สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงขอบพระทัยประชาชนที่มารับเสด็จ
- ง. ปีนี้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงเจริญพระชนมพรรษา ๔ รอบ

๘. ข้อใดใช้ราชาศัพท์ได้ถูกต้อง

- ก. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชวโรกาสให้พสกนิกรทุกหมู่เหล่าเข้าเฝ้าถวายพระพร
- ข. สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จแปรพระราชฐานไปประทับ ณ พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์
- ค. สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารเสด็จพร้อมด้วยพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ไปยังโรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติ
- ง. สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จไปทรงเป็นองค์ประธาน เปิดงานคอนเสิร์ตการกุศล

๙. การใช้คำราชาศัพท์แทนคำธรรมดาในประโยคต่อไปนี้ข้อใดไม่ถูกต้อง

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้(ก)โอกาส(ข)ประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกาแห่งสหรัฐอเมริกาและภริยาพบ

(ค) ในโอกาสที่มาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการในฐานะแขก(ง)ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”

- ก. พระราชทาน
- ข. พระบรมราชวโรกาส
- ค. เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
- ง. อาคันตุกะ

๑๐. คำประพันธ์ในข้อใดไม่มีคำที่ใช้เป็นราชาศัพท์

- ก. แต่ตัวฉันแก่เฒ่าเขาไม่รัก ต้องเมินพักตร์เทียมจิตคิดบัดสี
- ข. แล้วขุนนางออกมาแจ้งแหล่งสุนทร เชิญทูตจรเฝ้าองค์อนงค์นาง
- ค. ทานทูตเชิญราชสารลานสุวรรณ พานเดียวกันรวมรองทั้งสองราย
- ง. โดยระบอบชอบธรรมตามกำลัง เสรีรับสั่งสิ้นสุดก็หยุดไว้

๑๑. ข้อใดใช้ราชาศัพท์“อุปถัมภ์” ผิด

- ก. สมาคมแพทย์สตรีแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
- ข. สมาคมวางแผนครอบครัวในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
- ค. มูลนิธิสลายใจไทยในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- ง. มูลนิธิเด็กโรคหัวใจในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา

๑๒. ข้อใดใช้ราชาศัพท์ไม่ถูกต้อง

- ก. คณะบดีคณะแพทยศาสตร์กราบบังคมทูลลาพระบาทสมเด็จพระเจ้าไปราชการต่างประเทศ
- ข. สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถจะทรงเจริญพระชนมายุครบ ๘๐ พรรษา
- ค. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเสด็จทอดพระเนตรนิทรรศการวัตถุโบราณ ก่อนประวัติศาสตร์
- ง. พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าโสมสวลีพระวรราชาทินัดดามาตุประทานพระอนุญาตให้จัดตั้งกองทุน

๑๓. คำใดใช้ราชาศัพท์ผิด

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชทานพระราชวโรกาสให้เอกอัครราชทูตเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท”

- ก. เสด็จออก
- ข. พระราชทาน
- ค. พระราชวโรกาส
- ง. เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท

๑๔. ข้อความตอนใดใช้ราชาศัพท์ไม่ถูกต้อง

๑) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ / ๒) สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารเสด็จออกทนพระองค์ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน / ๓) พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ ประธานวุฒิสภา / ๔) เข้าเฝ้าทูลละอองพระบาทเพื่อทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศล”

ก. ตอนที่ ๑

ข. ตอนที่ ๒

ค. ตอนที่ ๓

ง. ตอนที่ ๔

๑๕. ข้อความตอนใดใช้ราชาศัพท์ผิด

๑) เมื่อเสด็จพระราชดำเนินเข้าสู่พลับพลาพิธีแล้ว ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการบูชาพระพุทธนวราชบพิตร /

๒) ทรงกราบ / ๓) ทรงประทับพระราชอาสน์ / ๔) และทรงศีล

ก. ตอนที่ ๑

ข. ตอนที่ ๒

ค. ตอนที่ ๓

ง. ตอนที่ ๔

๑๖. ข้อความตอนใดใช้ราชาศัพท์ถูกต้อง

๑) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ที่ผ่านมา / ๒) คณะกรรมการจัดการแข่งขันได้ถวายการต้อนรับและอัญเชิญเสด็จยังที่ประทับ / ๓) จากนั้นได้ทรงเสด็จฯ เปิดราชวังคลาภิเษกสถาน สนามกีฬาเฉลิมพระเกียรติ / ๔) ท้ายสุดได้ทอดพระเนตรการแสดง ที่คณะกรรมการจัดถวายหน้าที่นั่ง /

ก. ตอนที่ ๑

ข. ตอนที่ ๒

ค. ตอนที่ ๓

ง. ตอนที่ ๔

๑๗. ข้อใดเป็นราชาศัพท์ที่ใช้แทนคำกริยาในวงเล็บได้ถูกต้องตามลำดับ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (ดู) ผลการดำเนินงานของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริแล้ว (ทักทาย) กับ ราษฎรที่มาเฝ้ารับเสด็จ

ก. ทรงทอดพระเนตร ทรงทักทาย

ข. ทรงทอดพระเนตร ทรงมีพระราชปฏิสันถาร

ค. ทอดพระเนตร ทรงมีพระราชปฏิสันถาร

ง. ทอดพระเนตร มีพระปฏิสันถาร

๑๘. ข้อใดเมื่อเติม “พระ” ข้างหน้าแล้วใช้เป็นราชาศัพท์สำหรับพระมหากษัตริย์ได้ทุกคำ

ก. บรมราชานุสาวรีย์ บรมฉายาลักษณ์ บรมหฤทัย

ข. บรมราชชนกนาถ บรมโกศ บรมวงศ์

ค. บรมหัตถเลขา บรมรูป บรมบพิตร

ง. บรมมนเทียร บรมอัฐิ บรมเกศา

๑๙. ข้อใดใช้คำ “ทรง” ไม่ถูกต้อง

ก. ทรงสักการะ ทรงประทาน

ข. ทรงดนตรี ทรงศีล

ค. ทรงเป็นอาจารย์ ทรงเปิดอาคาร

ง. ทรงพระกรุณา ทรงพระดำริ

๒๐. นักเรียนจะใช้คำขึ้นต้นในการกราบบังคมทูลสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ตามข้อใด

ก. ขอพระราชทานกราบบังคมทูล

ข. ขอพระราชทานกราบบังคมทูลใต้ฝ่าพระบาท

ค. ขอพระราชทานกราบบังคมทูลฝ่าละอองพระบาท

ง. ขอพระราชทานกราบบังคมทูลใต้ฝ่าละอองพระบาท

เฉลยแบบทดสอบ เรื่อง คำราชาศัพท์

ข้อ	ตอบ	ข้อ	ตอบ	ข้อ	ตอบ
๑	ง	๘	ค	๑๕	ค
๒	ง	๙	ง	๑๖	ง
๓	ค	๑๐	ก	๑๗	ค
๔	ข	๑๑	ข	๑๘	ข
๕	ง	๑๒	ค	๑๙	ก
๖	ง	๑๓	ค	๒๐	ค
๗	ง	๑๔	ค		